

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

”Oekeihen immeisten yhdistys”

Kolmannen sektorin rooli kuntien sosiaalityössä 1969 – 2023

Case-tapauksena Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry

Itä-Suomen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta

Historia- ja maantieteiden laitos

Suomen historian pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2024

Antonio Candela

Ohjaaja: Arto Nevala

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO, TUTKIMUSTIEDOTE

Tekijä: Antonio Candela

Tutkielman nimi: "Oekeihin immeisten yhdistys" Kolmannen sektorin rooli kuntien sosiaalityössä 1970 – 2023 Case-tapauksena Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry

Tiedekunta/oppiaine: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Suomen historia

Sivumäärä: 78 sivua, 1 liite (1 sivu)

Aika ja paikka: huhtikuu 2024, Joensuu

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on tutkia Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen historiaa ja käsitellä case-tapauksen avulla kolmannen sektorin roolia kuntien sosiaalityössä. Tutkielman keskeisiä teemoja ovat hyvinvointivaltion muotoutuminen, kolmannen sektorin rooli ja sosiaalihuolto sekä vanhusten asumisen historia. Tämä tutkielma on myös Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksestä laadittu historiikki.

Tässä tutkielmassa tutkimustehtävänä on selvittää, millainen rooli Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:llä on ollut vuosina 1969 - 2023 ja miten rooli muuttunut. Tutkin myös yhdistyksen toteuttamaa yhteistyötä, tärkeimpiä yhteistyökumppaneita sekä toiminnan rahoitusta. Selvitin myös yhdistyksen integroitumista laajempaan vanhusten asumisen muutoksen kontekstiin. Tutkimuksessa on käytetty laadullista sisällönanalyysia ja tutkimusaineistona ovat olleet pääasiassa yhdistyksen omat kokousten pöytäkirjat.

Yhdistyksen rooli sosiaalityössä on jäänyt melko vähäiseksi ja päätavoitteena on ollut tarjota vanhuksille edullisia asuntoja. Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat olleet Tuusniemen kunta ja Raha-automaattiyhdistys. Yhdistyksen tärkeimpiä tulonlähteitä ovat olleet vuokratulot, avustukset ja lainat. Yhdistyksen perustaminen on tapahtunut samaan aikaan, kuin yhteiskunnalliset rakennemuutokset ovat ravistelleet Suomea 1960-luvun lopussa, ja yhdistys on myös pyrkinyt toiminnallaan seuraamaan vanhusasumisen trendejä.

Avainsanat: Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry, kolmas sektori, hyvinvointivaltio, sosiaalihuolto, case-tapaus

Sisällys

1	Tutkimusasetelma.....	1
1.1	Tutkimuskysymykset.....	1
1.2	Aineisto ja metodi.....	2
1.3	Tutkimusperinne.....	5
2	Hyvinvointivaltiosta vanhusasumisen muutokseen.....	7
2.1	Hyvinvointivaltion muotoutuminen ja sosiaalihuollon historiaa.....	7
2.2	Sosiaalihuollon määrittelystä SOTE-uudistukseen.....	13
2.3	Kolmas sektori.....	15
2.4	Vanhusasumisen historiaa.....	17
2.5	Tuusniemen kunta.....	19
3	Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen perustaminen ja toiminnan alku (1969 – 1971).....	21
3.1	Suomi, Tuusniemi ja vanhukset 1960-luvun lopulla.....	21
3.2	Perustamiskokouksesta liikkeelle.....	23
3.3	Ensimmäistä taloa rakentamaan.....	27
4	Rakentaminen pääsee vauhtiin ja toiminta vakiintuu (1971 – 1989).....	32
4.1	Toisen ja kolmannen talon rakennuttaminen.....	32
4.2	Seuraavien talojen rakentaminen.....	38
4.3	Yhdistyksen talous tiukalla.....	40
5	Muuttuva asumisen tapa.....	45
5.1	Asumisen muutos kohti palveluasumista ja ympärivuorokautista hoivaa.....	45
5.2	Yhdistyksen linjaukset 1990-luvun alkaessa.....	46
5.3	Peruskorjausta ja siirtyminen palveluasumiseen.....	47
5.4	Ympärivuorokautisuus vanhusten hoidossa yleistyy.....	54
5.5	Huolto ja korjaus, edelleen ajankohtaista.....	58
5.6	Juhlavuosista koronaan.....	64
5.7	Yhdistyksen toimijat ja yhteistyökumppanit.....	65
6	Johtopäätökset.....	67
	Lähteet ja kirjallisuus.....	72
	Liitteet	

1 Tutkimusasetelma

1.1 Tutkimuskysymykset

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys on Tuusniemen kunnassa toimiva voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoituksena on rakennuttaa ja vuokrata asuntoja vanhusten tarpeisiin. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys on perustettu vuonna 1969 ja sillä on omistuksessaan kaiken kaikkiaan viisi kiinteistöä, jotka toimivat asuintaloina. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen ensimmäinen rakennus valmistui vuonna 1971 ja viimeisin vuonna 1988. Kaikki Vanhustenkotiyhdistyksen rakennukset sijaitsevat Tuusniemen kirkonkylässä.¹

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on tarkastella kolmannen sektorin roolia osana kunnallista sosiaalitoimea Tuusniemen esimerkin varassa. Tutkimuskysymykset tässä pro gradu -tutkielmassa ovat:

- 1) Mikä rooli kolmannella sektorilla eli Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:llä on ollut eri aikoina ja miten rooli on muuttunut?
- 2) Miten yhdistys on toiminut yhteisössään, kenen kanssa yhteistyötä on tehty ja ketkä ovat olleet keskeisiä toimijoita eri aikoina?
- 3) Millainen on ollut toiminnan rahoitus eri aikoina?
- 4) Millaiseen isompaan vanhusasumisen ja yhteiskunnallisen muutoksen kontekstiin Tuusniemen tapaus asettuu?

Tarkennan tutkimuskysymyksiäni vielä, että tutkin miten yksityiset sosiaalialan ja vanhustyön toimijat ovat vaikuttaneet tutkittavaan yhdistykseen. Tutkin siis ovatko yksityiset toimijat aiheuttaneet jotakin muutosta Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n toiminnassa ja onko suhtautuminen yksityisiin toimijoihin näyttäytynyt mahdollisuutena, uhkana vai neutraalina.

¹ Räsänen, 2000, 392 – 393.

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry on tehnyt yhteistyötä Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) kanssa ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kanssa. Lisäksi yhteistyötoimijoita ovat olleet Tuusniemen kunta, seurakunnat ja muut yhdistykset. Tarkoituksena on selvittää, minkälaista tämä yhteistyö on ollut eri toimijoiden kanssa eri aikoina. Tämän työn tarkoituksena on myös saada tietoa Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen taloudesta, eli mitä kautta kyseinen yhdistys on saanut rahoituksensa, onko rahoituspohjassa ja rahoituksen määrässä tapahtunut mittavia muutoksia sekä mistä nämä mahdolliset muutokset ovat johtuneet.²

Tämä pro gradu -tutkielma on myös historiikki Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:lle. Historiikki on mennyttä aikaa käsittelevä esitys, jossa jonkin toimijan toiminnan historiaa käsitellään yleensä erilaisten kirjallisten lähteiden avulla. Historiikki ei sinällään ole tieteellistä tutkimusta, mutta olen käyttänyt historiikin laadintaan laadullisia tutkimusmenetelmiä ja näin ollen se vertautuu tieteelliseen tutkimukseen, ja toimii siis osana pro gradu -työtäni. Tämä historiikki ei pelkästään käsittele yhdistyksen historiaa, vaan pyrkimyksenä on myös saada selville laajempia kokonaisuuksia, ja yhdistyksen historian kautta ymmärtää kolmannen sektorin roolia valtakunnallisessa sosiaalityössä. Pro gradu -työ ja yhdistykselle laadittu historiikki tulevat eroamaan toisistaan hieman sisällön osalta, sillä historiikkiin ei tule niin paljoa taustoitusta ja laajemmat valtakunnalliset ilmiöt eivät ole tarkastelun keskiössä.³

1.2 Aineisto ja metodi

Tutkimusaineisto koostuu jo aiemmin mainituista Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen pöytäkirjoista ja Tuusniemen kunnan pöytäkirjojen otteista. Lisäksi aineistona toimivat yksittäisiä yhdistyksen kanssa yhteistyötä tekevien tahojen tuottamia dokumentteja. Pöytäkirjat ovat alkuperäisiä lähteitä, joita säilytetään yhdistyksen tiloissa ja Juojärven Isännöinti Oy:n tiloissa Tuusniemellä. Pöytäkirjat ovat luonnollisesti ihmisten kirjoittamia ja oletuksena on, että kirjoittaja on pyrkinyt totuuteen. Tulee kuitenkin huomioida, että ihmiset voivat tulkita asioita eri tavoin ja pöytäkirjojen sisällöissä voi tulla esiin kirjoittajien näkökulmia. Toki on myös

² Jouko Korhosen sähköpostikirje Kimmo Katajalalle 27.4.2021.

³ Katajala 1990, 18-19.

mahdollista, että pöytäkirjoihin ei ole merkitty kaikkea tietoa, jos se on saattanut olla joillekin tahoille kiusallista.

Tutkimustyötä tehdessäni pyrin käymään läpi aineiston mahdollisimman kattavasti huomioiden yksityiskohdat. Lisäksi pyrin neutraaliin ilmaisutapaan sekä yhdistystä ja siihen kuuluvia yksityishenkilöitä kunnioittavaan esitystapaan. Erityisesti yhdistyksen toiminnassa mukana olleiden edesmenneiden jäsenien yksityisyys on merkittävässä roolissa eettisyyden tarkastelussa. Päivi Tynjälä on esittänyt neljää luotettavuuden kriteeriä. Niistä ensimmäinen eli vastavuus tarkoittaa tässä tutkielmassa sitä, että tutkielman tulokset vastaavat alkuperäisiä lähteitä. Toinen kriteeri on siirrettävyys, eli tutkimuksen tuloksia pystyy hyödyntämään muissa konteksteissa. Esimerkiksi jos tutkimusta tehdään samasta aihepiiristä, voidaan hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia ja aineistoa myöhemmin. Tutkimustilanteen arviointi on kolmas kriteeri, ja sen mukaan tuloksien pysyvyyttä arvioidaan uusien mittauksien sijaan tutkimuksen kokonaisuuden arviointina, jolloin tulee ottaa huomioon erilaiset vaihtelua aiheuttavat tekijät. Tulokset pysyvät samana, mutta niiden tulkinnan lähtökohdat voivat muuttua ajan kuluessa ja tulkitsijan arvomaailman mukaan. Neljäs kriteeri on tutkimuksen vahvistettavuus, joka voidaan saavuttaa esimerkiksi vertaisarvioinnilla ja tulosten ”hyväksymisellä suurella yleisöllä”. Kaksi historian ammattilaista arvioi tämän tutkimuksen, joka antaa tutkimukselle painoarvoa ja legitimitetin.⁴

Tutkimusmetodina tässä tutkimuksessa käytän laadullista sisällönanalyysiä. Laadullisen sisällönanalyysin tarkoituksena on analysoida kirjallisessa muodossa olevia dokumentteja eli toteuttaa tekstianalyysiä. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi kirjat ja erilaiset tekstiaineistot. Tässä tutkielmassa pääasialliset analysoitavat materiaalit ovat Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen pöytäkirjat. Sisällönanalyysin tarkoituksena on löytää tekstistä tärkeimmät asiat, aiheet ja teemat. Sisällönanalyysissä ei kuitenkaan huomioida aineiston kielellistä asua. Tarkastelun alla tässä tutkielmassa on yhteistyö Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen ja

⁴ Tynjälä 1991, 390-392; ”Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa” Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 13. Luettu 24.3.2024.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tuusniemen kunnan välillä. Lisäksi tarkastelun kohteena on yhdistyksen rahoitus sekä vanhusasumisen ja yhdistyksen toiminnan muuttuvat roolit.⁵

Laadullisessa sisällönanalyysissä aineiston tulkintaa voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti- tai teoriaohjautuvasti. Aineistolähtöisessä laadullisessa sisällönanalyysissä tutkija tutustuu aineistoon ja etsii sieltä sellaisia kohtia, jotka ovat tutkijalle merkityksellistä tietoa. Teorialähtöisessä laadullisessa sisällönanalyysissä tutkija taas etsii aineistosta kiinnostavat kohdat jo aiemmin luodun teoreettisen viitekehyksen avulla.⁶

Tämä tutkimus on aineistolähtöinen, ja tutkimuksessa tullaan käyttämään aineistolähtöistä laadullista sisällönanalyysiä. Päädyin tähän analyysimenetelmään, koska koen sen kaikista parhaimpana työkaluna aineistoni tulkintaan. Tarkoituksena on, että tämän avulla pystyn pelkistämään ja yksinkertaistamaan tutkittavan aineiston ja löytämään sieltä tärkeimmät asiat.⁷

Pääaineistonani toimivat Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n omat pöytäkirjat, jotka ovat tallella yhdistyksen koko toiminnan ajalta. Lisäksi aineistoina toimivat Tuusniemen kunnan pöytäkirjat, jotka ovat olleet saatavilla Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen omissa arkistoissa. Tein myös yhden henkilöhaastattelun Lauri Haposelle, joka on ollut mukana yhdistyksen toiminnassa yhdistyksen perustamisesta alkaen. Tarkoituksena oli saada tietoa yhdistyksen alkuajoista, mutta ymmärrettävästi siitä on jo niin kauan aikaa, että muistikuvat kyseisestä ajasta ovat osittain hämärtyneet. Haastattelu oli Lauri Haposen kotona ja hän otti minut lämpimästi vastaan ja tarjosi myös pullakahvit.

⁵ Vuori 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 4.12.2021. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>

⁶ Vuori 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 4.12.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

⁷ Vuori 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 4.12.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Pyrin aluksi kaukolainaamaan tarvittavat aineistot Joensuuhun, kuten esimerkiksi Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n pöytäkirjat, mutta tämä ei kuitenkaan onnistunut. Tästä syystä aineiston läpikäyminen tapahtui paikan päällä Tuusniemellä. Käyttämistäni lähteistä etsin viitteitä siitä, miten kolmannen sektorin rooli, eli tässä tapauksessa Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n rooli näkyy Tuusniemen kunnan sosiaalityössä. Lisäksi etsin tietoa yhdistyksen toiminnasta ja rahoituksesta.

1.3 Tutkimusperinne

Vanhuksille suunnattujen asumispalvelujen historiasta on jonkin verran tehty tutkimusta. Esimerkiksi Maria Lähteenmäki vuonna 2003 ilmestyneessä kirjassaan *Koteja vanhuksille: Ikäihmisten asuminen ja hoiva hyvinvointiyhteiskunnan haasteena* käsitellyt hyvin seikkaperäisesti vanhusten asutustoiminnan historiaa aina Ruotsin ajasta 2000-luvun vaihteeseen asti. Jouko Jaakkolan, Panu Pulman, Mirja Satkan ja Kyösti Urposen vuonna 1994 ilmestynyt *Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva: Suomalaisten sosiaalisen turvan historia* on kattava yleisteos, jossa käsitellään suomalaisten sosiaalisen turvan historiaa aina 1500-luvulta 1990-lukuun. Kirja käsittelee, niin modernin suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan syntyä, kuin myös varhaisempaa seurakuntien harjoittamaa avustustyötä. Heikki Hiilamo, Heikki Niemelä, Pertti Pykälä, Marja Riihelä ja Reijo Vanne ovat vuonna 2012 ilmestyneessä toisen painoksen kirjassaan *Sosiaaliturva ja elämänvaiheet: Suomen sosiaaliturvan kehitys esimerkkien ja tilastojen valossa* käsitelleet suomalaisen sosiaaliturvan historiaa Suomen itsenäistymisestä alkaen. Kirja on alun perin suunniteltu yläkoulun ja lukion oppitunneille ja opettajien opetusmateriaaliksi. Kirjassa käydään läpi suomalaisen hyvinvointivaltion historiaa ja sitä, miten sosiaaliturvaetuudet ja hyvinvointipalvelut näkyvät kansalaisten elämässä ja miten ne rahoitetaan. Vanhustyön historiasta on myös kirjoitettu laajasti. Lisäksi yksittäisiä historioikkeitä on tehty eri vanhainkodeille.

Valtiotieteen tohtori dosentti Juho Saari, joka toimii Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaanina ja sosiaali- ja terveystieteiden professorina on kirjoittanut laajasti hyvinvointivaltiosta ja sosiaaliturvapolitiikasta. Saaren kirjoja ovat muun muassa vuonna 2020 julkaistu *Samassa veneessä – hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa*. Kirjassaan Saari käsittelee hyvinvointivaltion tilaa ja keskittyy tulevaisuuden kannalta merkittäviin

kehityssuuntiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vaikutukseen hyvinvointivaltion toimintaan ja sen uudistumiskykyyn. Muita Saaren kirjoja ovat vuonna 2001 ilmestynyt *Reformismi – Sosiaalipolitiikan perusteet 2000-luvun alussa* ja vuonna 2012 ilmestynyt *Onnellisuuspolitiikka – kohti sosiaalisesti kestävää Suomea*. Kirjat tarjoavat perusteellisen yleiskatsauksen 2000-luvun alun suomalaisen sosiaalipolitiikan keskeisiin aiheisiin ja samalla tarjoaa välineitä sosiaalipolitiikan käsitteelliseen ja teoreettiseen ymmärtämiseen sekä onnellisuuden asemaan yhteiskuntapolitiikassa.

Kolmannen sektorin roolista on kirjoitettu laajasti, mutta niiden näkökulma ei ole historiallinen, vaan ne kertovat pääosin yleisesti kolmannen sektorin roolista nykypäivänä. Sakari Mötönen ja Jorma Niemelä ovat kirjoittaneet vuonna 2005 ilmestyneessä kirjassaan *Kunta ja kolmas sektori: Yhteistyön uudet muodot*, että minkälaista yhteistyötä kuntien ja järjestöjen tulisi tehdä, kun vastuu hyvinvointipalvelujen järjestämisestä on siirtynyt valtiolta paikallistasolle. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Ritva Pihlajan kirjoittama vuonna 2010 ilmestynyt julkaisu *Kolmas sektori maaseutukunnissa* käsittelee minkälaisina toimijana kolmas sektori ja nähdään maaseutumaisissa kunnissa.

2 Hyvinvointivaltiosta vanhusasumisen muutokseen.

2.1 Hyvinvointivaltion muotoutuminen ja sosiaalihuollon historiaa

Hyvinvointivaltio käsitettä on käytetty jo 1950-luvulta lähtien. Käsitteenä se on laaja ja monimutkainen, ja sitä on käytetty ja yritetty määrittää toisiaan täydentävillä ja poissulkevilla tavoilla. Valtiotieteen tohtori ja dosentti Juho Saari, joka on Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani ja sosiaali- ja terveystieteiden professori on antanut hyvinvointivaltiolle kymmenen kriteeriä, jotka täytettyään valtiosta voidaan puhua hyvinvointivaltiona.⁸

Ensimmäiseksi kriteeriksi Saari antaa, että perustuslailla tai muulla vahvalla lainsäädännöllä valtio turvaa eri väestöryhmien sosiaaliset oikeudet. Toisena ja kolmantena kriteerinä on sosiaalisten riskien hallinta ja määrittely. Saari on määritellyt sosiaaliset riskit sosiaalisiksi tilanteiksi, joissa yksilö tai kotitalous ei pysty turvaamaan omaa asemaansa yhteiskunnassa. Sosiaalisten riskien hallintaan liittyy myös keskitetty uudelleenjakko, joista hyvänä esimerkkinä ovat Kelan maksamat etuudet, verovähennykset ja koulutus, esimerkiksi -terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalveluista. Eli tavoitteena on hallita ennaltaehkäisemällä näitä sosiaalisia riskejä rahallisilla etuuksilla ja kattavalla palveluverkostolla.⁹

Neljäntenä kriteerinä on sosiaalisten ongelmien hallinta ja näitä hallintakeinoja ovat muun muassa päihdepalvelut, asunnottomien auttaminen ja hyvinvointialueen myöntämä täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki. Sosiaalisista ongelmista kärsivät ovat yleensä kaikista huono-osaisimpia yksilöitä tai kotitalouksia. Viidennen kriteerin Saari on määritellyt seuraavasti: *"Sosiaaliset oikeudet perustuvat peruseriaatteisiin, joista tärkeimmät liittyvät yksilöllistettyihin sosiaalisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sukupolvien riippumattomuuteen, sosiaalisten oikeuksien siirrettävyyteen työ – sekä asuinpaikasta ja -maasta toiseen sukupuolten yhtäläiseen kohteluun."* Eli lasten ei tarvitse elättää vanhempiaan ja esimerkiksi verotus on yksilökohtaista, ei

⁸ Saari 2020, 38.

⁹ Saari 2020, 39-43.

perhekohtaista ja yksilöillä on oikeus muuttaa paikasta toiseen menettämättä sosiaaliturvaansa.¹⁰

Kuudentena kriteerinä on koordinaatio ja sääntely. Riskienhallintajärjestelmät on kohdennettu tarkoituksenmukaisesti ja on määritelty, miten niitä käytetään. Lisäksi riskienhallintajärjestelmät tekevät yhteistyötä ja ainakin pyrkivät välittämään tietoa toisilleen. Saaren määrittämän seitsemännen kriteerin mukaan julkisista menoista suuri osa, ainakin puolet käytetään sosiaaliin menoihin, joiden tarkoituksena on vähentää ja lieventää sosiaalisia riskejä. Kahdeksannen kriteerin mukaan hyvinvointivaltion tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyy sääntely, esimerkiksi ihmisten ohjaaminen terveellisempiin valintoihin esimerkiksi verotuksen keinoin, esimerkkinä alkoholi- ja tupakkaverotus. Lisäksi tavoitteena on myönteisten siirtymien edistäminen. Myönteisillä siirtymillä tarkoitetaan, kun siirrytään sosiaalisesta tilanteesta toiseen yksilön tai kotitalouden myönteiseksi katsomalla tavalla. Myönteisiä siirtymiä luodaan esimerkiksi etuuksien kautta. Työttömäksi jäädessään on oikeus työttömyysetuuksiin, minkä voidaan katsoa olevan myönteinen siirtymä verrattuna tilanteeseen, jossa työttömyysetuuksia ei maksettaisi.¹¹

Yhdeksännen kriteerin mukaan hyvinvointivaltion tulee todennetusti edistää elämänlaatua, elintasoa ja elämäntapoja. Hyvinvointivaltion tarjoamien positiivisten vaikutusten tulee kohdentua myös heikko-osaisille ja kaikista haavoittuvaisimmissa asemassa oleville. Kymmentenä kriteerinä on tutkimus ja tilastointi. Tutkimuksen ja tilastoinnin ansiosta valtiovalta voi arvioida, miten hyvinvointivaltio vaikuttaa kansalaisten ja maassa asuvien henkilöiden hyvinvointiin. Tutkimuksen ja tilastoinnin avulla voidaan myös ryhtyä toimenpiteisiin hyvinvointivaltion parantamiseksi.¹²

Juho Saari on kirjassaan *Samassa veneessä: Hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa* jakanut hyvinvointivaltion kehityksen kolmeen jakautumiskohtaan, jota tarkastellaan kriittisen massan kautta. Saaren mukaan kriittinen massa koostuu isosta osasta tarpeiltaan varsin

¹⁰ Saari 2020, 43-44.

¹¹ Saari 2020, 45-46.

¹² Saari 2020, 46.

samanlaisista kansalaisista, joiden tarpeisiin olemassa olevat mekanismit ja riskienhallintajärjestelmät eivät pysty vastaamaan. Niinpä näitä mekanismeja kehitetään ja eriytetään, jotta ne alkaisivat kattamaan näiden ryhmien tarpeita paremmin. Ensimmäinen jakautumiskohta sijoittuu suomalaisen hyvinvointivaltion alkuvaiheeseen, ja tällöin kriittiset massat muodostuivat työhön kykenemättömistä henkilöistä, kuten lapset, sairaat, vammaiset ja vanhukset. Niinpä yhteiskunta loi erilaisia järjestelmiä, kuten kansaneläke vastaamaan heidän tarpeisiinsa.¹³

Toisen maailmansodan jälkeen Suomen sosiaaliturvajärjestelmä oli vielä melko alkeellinen muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna. Sosiaaliturvan päämäärä Suomessa on varmistaa ihmisille riittävä toimeentulo ja huolenpito kaikissa elämäntilanteissa tarjoamalla sekä palveluita että rahallisia etuuksia toimeentulon turvaamiseksi. Työntekijät olivat työtaturmavakuutuksen piirissä, joka tarkoitti sitä, että työntekijälle maksettiin vakuutuskorvausta työtaturman aiheuttamasta vammautumisesta tiettyyn enimmäismäärään asti. Laki työtaturmavakuutuksesta säädettiin vuonna 1895 ja sitä laajennettiin vuonna 1917 siten, että se koski tehdastyöläisten lisäksi myös koneita käyttävää maataloutta, metsätyöntekijöitä ja käsityöläisiä. Lisäksi vuodesta 1917 alkaen työtaturmavakuutus korvasi myös väliaikaisesta vammautumisesta aiheutuvia tulonmenetyksiä työntekijälle. Kuitenkin vain pieni osa suomalaisista kuului vakuutusperusteisen sosiaaliturvan piiriin, ja mahdollinen sosiaaliturva oli edelleen kunnallisen köyhäinhoidon varassa.¹⁴

Vuonna 1937 säädettiin kansaneläkelaki. Kansaneläkkeen määrä määräytyi maksettujen vakuutusmaksujen mukaisesti. Eläkkeen kertymisen yksinkertainen malli oli, että mitä enemmän maksoi vakuutusmaksuja palkastaan, sitä enemmän eläkettä kertyi. Kuitenkin 1950-luvulla huomattiin, että aiempi 1930-luvulla säädetty kansaneläkelaki oli epäonnistunut, sillä monilla eläkeläisillä kansaneläke ei riittänyt riittävän elintason ylläpitämiseen, eikä eläkeläisten elintaso noussut muun väestön mukaisesti. Kansaneläkejärjestelmän ulkopuolelle jäivät lain

¹³ Saari 2020, luku 2, sosiaalisten riskien hallinnan historia.

¹⁴ Hiilamo et.al. 2012, 9; Jaakkola et.al. 1994, 103, 105; "Suomen sosiaaliturva" Kela. Luettu 21.9.2023. <https://www.kela.fi/suomen-sosiaaliturva>

voimaan tullessa yli 55-vuotiaat henkilöt. Lisäksi 1930-luvulla säädettiin laki äitiysavustuslaista vuonna 1938¹⁵.

Toisen maailmansodan jälkeen 1946 säädettiin invaliidihuoltolaki, joka takasi (sodassa) vammautuneille lääkintähuoltoa, koulutusta ja työhuoltoa. Lisäksi vuonna 1951 säädettiin ”sisulaki” eli invaliidirahalaki. Invaliidirahalain tarkoituksena oli tukea rahallisesti (sodassa) vammautuneita elättämään itsensä omalla työllä. Myös sodassa kaatuneiden leskiä ja sotaorpoja autettiin jo sodan aikana säädettyjen lakien mukaisesti, esimerkiksi vuonna 1941 säädetyt sotatapatuormalain avulla. Vuonna 1948 otettiin käyttöön lapsilisäjärjestelmä. Lapsilisään olivat oikeutettuja kaikki lapsiperheet varallisuudesta riippumatta. Sodanjälkeisessä Suomessa lapset nähtiin kansakunnan suurimpana rikkautena, sillä muodostavathan he tulevan työtä tekevän sukupolven.¹⁶

Vuonna 1956 toteutettiin kansaneläkeuudistus. Kun aiemmin kansaneläkkeen määrä oli kertynyt maksettujen vakuutusmaksujen mukaisesti, niin vuodesta 1956 alkaen kansaneläke koostui kaikille tasasuuruudesta perusosasta ja tuloharkintaisesta tukiosasta. Kansaneläkeuudistuksen myötä eläkeläisten asema parani ja heidän tulonsa nousivat. Kansaneläkeuudistuksen myötä myös eläkemenot kasvoivat yli kaksinkertaisiksi aiempaan verrattuna. Vuosi 1956 oli monella muullakin tavalla merkittävä vuosi suomalaisen sosiaaliturvan historiassa. Vuonna 1956 säädettiin huoltoapulaki. Huoltoapulain mukaan varattomuus ei enää ollut ainoa peruste saada sosiaalista apua, vaan sosiaalisen avun piiriin pääsi, jos oli vähävarainen. Lisäksi vuonna 1956 säädettiin sairaalalaki, joka merkitsi yhtenäisen valtakunnallisen sairaalaverkon toteuttamista.¹⁷

Vuonna 1962 luotiin työeläkejärjestelmä, joka tuli kansaneläkejärjestelmän rinnalle. Työeläke on ansiosidonnainen eläke, joka kertyy työnteosta. 1960-luvulla vuonna 1963 säädettiin sairausvakuutuslaki. Vihdoin vuodesta 1963 alkaen, jokainen suomalainen oli vakuutettu

¹⁵ Hiilamo et.al. 2012, 9; Jaakkola et.al. 1994, 199, 233.

¹⁶ Jaakkola et. al. 1994, 208-209, 229, 233.

¹⁷ Hiilamo et.al. 2012, 10-11; ”Toinen jalka maaseudulla, toinen kaupungissa – Suomineito vuonna 1956”. Yle. Luettu 5.12.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/13/toinen-jalka-maaseudulla-toinen-kaupungissa-suomineito-vuonna-1956>

sairauden, raskauden ja synnytyksen varalta. Eli henkilö saattoi hakeutua hoitoon sitä tarvitessaan. Aiemmin kaikki kansalaiset eivät hakeutuneet hoitoon, vaan oman terveyden kustannuksella säästettiin. Lisäksi sairausvakuutus korvasi sairaudesta, raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneet tulonmenetykset.¹⁸

1960-1970-luvulla yhteiskunnalliset muutokset ravistelivat koko Suomea. Maaltamuutto kaupunkiin lisääntyi ja suuri osa suomalaisista muutti työn perässä Ruotsiin. Yhteiskunnalliset muutokset hajottivat kansalaisten keskinäiset sosiaaliverkostot, joiden varassa olivat monet eri hoivan muodot. Jos aiemmin lapset huolehtivat ikääntyvistä vanhemmistaan ja isovanhemmat lapsenlapsistaan, huomattiin nyt, että tämä ei enää ollut samalla lailla mahdollista kuin ennen. Pian huomattiin myös, että pelkät tulonsiirrot eivät olleet ainoa vaihtoehto sosiaalisten ongelmien hoitamiseksi. Näin ollen alettiin kehittämään uusia sosiaalipalveluita, jotka eivät perustuneet tulonsiirtoihin. Lisäksi vuonna 1972 toteutettiin lasten päivähoitouudistus, jonka mukaan kunnan on tuotettava päivähoito kaikille päivähoitoa tarvitseville lapsille¹⁹

1980-luvulle tultaessa hyvinvointivaltiota uudistettiin. Vuonna 1984 huoltoapulain korvasi sosiaalihuoltolaki, jonka myötä huoltoavun tilalle tuli toimeentulotuki. Toimeentulotukeen olivat oikeutettuja kaikki vähävaraiset kansalaiset, jolla ei ollut muuta keinoa saada riittävää toimeentuloa. Sosiaalihuoltolain myötä otettiin käyttöön valtionosuusjärjestelmä, jonka tarkoituksena oli tasa-arvoistaa sosiaali- ja terveystoimi. Lisäksi valtio alkoi ohjaamaan sosiaalipalvelujen rakentamista ja toteuttamista. Lisäksi 1985 uudistettiin työttömyysturva, jolloin luotiin nykyiset etuudet: ansio- ja peruspäiväraha. Vuonna 1985 säädettiin laki lasten kotihoidon tuesta. Lasten kotihoidontukea sai kaikki vanhemmat, joiden alle 3-vuotiaat lapset eivät olleet kunnallisessa päivähoitossa.²⁰

1990-luvulle tultaessa laman myötä monia sosiaalipalveluita leikattiin ja tällöin myös etuuksiin tehtiin kiristyksiä. Samaan aikaan eläkkeistä leikattiin ja varhaiseläkkeen ikäraja nostettiin 55 vuodesta 60 vuoteen. Vuodesta 1993 myös työntekijät alkoivat maksaa eläkemaksuja

¹⁸ Jaakkola et.al. 1994, 237; Hiilamo et.al. 2012, 12.

¹⁹ Hiilamo et.al. 2012, 15; Jaakkola et.al. 1994, 240, 243.

²⁰ Hiilamo et. al. 2012, 15, 22.

palkastaan. 2000-luvulla sosiaalimenojen määrä kasvoi valtion budjetista 1990-lukuun verrattuna, koska valtio pyrki paikkamaan 1990-luvulla tehtyjä leikkauksia. Eläkkeiden määrää kasvatettiin ja muitakin parannuksia tehtiin, kuten työttömyysturvan peruspäivärahan- ja lapsilisän määrää lisättiin. Vuonna 2011 otettiin käyttöön takuueläke, joka kasvatti pienempiä eläkeitä.²¹

Vuonna 2017 tehtiin eläkeuudistus. Uudistuksen tavoitteena oli pidentää työuria, varmistaa työeläkkeiden kestävä rahoitus ja pienentää julkisen sektorin kestävyysvajetta. Tavoitteena oli, että keskimääräinen eläkkeelle jäämisikä nousisi 62,4 vuoteen. Eläkeuudistuksen myötä eläkeikä nostettiin. Ensimmäinen ikäluokka, jonka vanhuuseläkeikä nostettiin, oli vuonna 1955 syntyneet, joiden eläkeikä nostettiin 63 vuoteen ja kolmeen kuukauteen. Ennen vuotta 1955 syntyneiden alin vanhuuseläke ikä on 63 vuotta. Vuonna 1956 syntyneiden alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta ja kuusi kuukautta. Alin vanhuuseläkeikä nousee ikäluokittain aina kolmella kuukaudella ja vuosina 1962 - 1964 syntyneiden alin eläkeikä on 65 vuotta. Vuonna 1965 ja sitä myöhemmin syntyneiden alin vanhuuseläkeikä päätetään myöhemmin. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä myös eläkkeenkertymisen yläikärajaa nostettiin asteittain vuosittain ja kun vuonna 1954 syntyneiden yläikäraja on 68 vuotta, niin vuonna 1962-1964 syntyneiden yläikäraja on 70 vuotta.²²

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä vanhuuseläkkeelle siirtyminen on myöhentynyt varsinkin yksityisellä sektorilla. Vuonna 1954 syntyneistä yli puolet jäi eläkkeelle jo ennen kuin täyttivät 63 vuotta, mutta vuonna 1957 syntyneistä lähes kaikki jäivät eläkkeelle vasta täytettyään 63 vuotta. Myös työurat ovat pidentyneet eläkeiän noston myötä ja nykyisin monet

²¹ Hiilamo et.al. 2012, 17, 19-21

²² "Eläkeuudistus 2017. Eläketurvakeskus. Luettu 7.9.2023. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elakeuudistukset/aiemmat-uudistukset/elakeuudistus-2017/> ; Eläkeiän nosto eläkeuudistuksessa 2017 onnistui – vanhuuseläkkeelle siirtyminen myöhentynyt merkittävästi. STT Viestintäpalvelut Oy. Luettu 7.9.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/elakeian-nosto-elakeuudistuksessa-2017-onnistui-vanhuuselakkeelle-siirtyminen-myohentynyt-merkittavasti?publisherId=1634&releaseId=69963178> ; Eläkeuudistus 2017. Keva. Luettu 12.9.2023. <https://www.keva.fi/henkiloasiakkaalle/tietoa-elakkeista/elakeuudistus/>

työskentelevätkin aina 65-vuotiaaksi. Näiden tulosten myötä voidaan sanoa, että vuoden 2017 eläkeuudistus on onnistunut varsin hyvin.²³

2.2 Sosiaalihuollon määrittelystä SOTE-uudistukseen

Sosiaalihuollon määrittely on melko haastavaa, mutta sosiaali- ja terveysministeriön mukaan sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää sosiaalista turvallisuutta ja -hyvinvointia. Lisäksi laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä määrittelee sosiaali- ja terveydenhuollon seuraavasti: " sosiaali- ja terveydenhuollolla tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia lakisääteisiä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tehtäviä ja palveluja sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.". Sosiaalihuoltolaki taas määrittelee hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat lakisääteiset sosiaalihuollon tehtävät. Lakisääteisiä sosiaalihuollon tehtäviä ovat muun muassa sosiaalityö, kotihoito, tuettu asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen ja tukipalvelut.²⁴

Hyvinvointialueet perustettiin 1.1.2023, kun sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirrettiin kunnilta hyvinvointialueille. Hyvinvointialueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellinen itsehallinto. Hyvinvointialueet ovat valtiosta ja kunnista erillisiä toimijoita, joita toimii Suomessa 21 kappaletta. Hyvinvointialueiden tehtävistä säädetään lailla. Hyvinvointialueiden tehtävinä on sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen järjestäminen. Lisäksi hyvinvointialueet voivat ottaa muita lakisääteisiä tukevia tehtäviä, kuten hyvinvointialueiden keskinäinen edunvalvonta tai kansainvälisiä tehtäviä.

²³ Eläkeiän nosto eläkeuudistuksessa 2017 onnistui – vanhuuseläkkeelle siirtyminen myöhentynyt merkittävästi. STT Viestintäpalvelut Oy. Luettu 12.9.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/elakeian-nosto-eläkeuudistuksessa-2017-onnistui-vanhuuseläkkeelle-siirtyminen-myohentynyt-merkittavasti?publishId=1634&releaseId=69963178>

²⁴ Eläkeiän nosto eläkeuudistuksessa 2017 onnistui – vanhuuseläkkeelle siirtyminen myöhentynyt merkittävästi. STT Viestintäpalvelut Oy. Luettu 12.9.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/elakeian-nosto-eläkeuudistuksessa-2017-onnistui-vanhuuseläkkeelle-siirtyminen-myohentynyt-merkittavasti?publishId=1634&releaseId=69963178> ; Sosiaalipalvelut. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 21.3.2023. <https://stm.fi/sosiaalipalvelut> ; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29.6.2021/612. 1 luku, 2 §; Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. 3 luku, 14 §.

Hyvinvointialueet voivat myös harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, jos liiketoiminta tukee lakisääteisten tehtävien hoitamista.²⁵

Hyvinvointialueet voivat itse tuottaa lakisääteiset sosiaalihuollon tehtävät, mutta tarvittaessa hyvinvointialueet voivat ostaa tiettyjä palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Näillä yksityisillä palveluntuottajilla tulee olla tarvittava osaaminen, resurssit ja toimintaedellytykset, jotta hyvinvointialueet voivat ostaa heidän tuottamiaan palveluita. Lisäksi yksityisen palveluntuottajan tulee olla vakavarainen, jotta se pystyy varmistamaan toiminnan laadukkuuden ja jatkuvuuden sekä huolehtimaan lakisääteisistä velvollisuuksistaan. Ennen kuin hyvinvointialue voi ostaa lakisääteisiä sosiaalihuollon palveluja yksityisiltä toimijoilta, tulee sen varmistaa, että palveluntuottajan toiminta on laadukasta ja moitteetonta. Jos yksityisen palveluntuottajan toiminnassa on todettu paljon vakavia moitteita, ei sille saa ulkoistaa kyseisiä palveluita.²⁶

Myös järjestöt ja yhdistykset ovat osa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää ja Suomessa olikin vuonna 2020 noin 11 000 sosiaali- ja terveysalalla toimivaa järjestöä. Järjestöt ja yhdistykset yleensä täydentävät julkisia palveluita, esimerkiksi olemalla osa palveluketjua tai -kokonaisuutta. Toisaalta yhdistykset voivat myös tarjota omia sosiaalihuollon palvelujaan tai toimia täysin markkinaehtoisesti palvelujen tuottajina. Monilla alalla toimivilla yhdistyksillä on laajaa osaamista omasta alastaan. Hyvinvointialueet pyrkivätkin hyödyntämään omalla alueellaan toimivien yhdistysten osaamista päätöksenteossa ja palvelujen kehittämisessä. Osaamisen lisäksi paikalliset järjestöt tavoittavat laajasti alueen ihmisiä. Nämä järjestöt edesauttavat ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja yhteenkuuluvuutta. Yhdistyksillä ja järjestöillä on usein myös vaikutusvaltaa, ja ne voivat toimia merkittävinä vaikuttajina omalla alueellaan. Lisäksi usein yhdistykset myös työllistävät ihmisiä.²⁷

²⁵ "Sote-uudistus" Valtioneuvosto. Luettu 29.3.2023. <https://soteuudistus.fi/mika-on-hyvinvointialue>

²⁶ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29.6.2021/612. 3 luku, 12 §; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29.6.2021/612. 3 luku, 14 §.

²⁷ "Järjestöt ja yhdistykset osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää" Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 21.3.2023. <https://stm.fi/jarjestot-ja-yhdistykset>

2.3 Kolmas sektori

Yhteiskuntaelämän eri sektorit jaetaan tavallisesti neljään eri kategoriaan. Ensimmäisen sektorin muodostavat yritykset ja markkinat, toisen sektorin muodostavat valtio, kunnat ja muut julkiset sektorit. Kolmannen sektorin muodostavat kansalaisjärjestöt ja muu vapaaehtoisuuteen perustuva kansalaistoiminta. Lisäksi on vielä neljäs sektori, joka muodostuu perheestä ja muista ihmisten välisistä läheisistä suhteista.²⁸

Kolmatta sektoria profiloivat vapaaehtoisuus, kansalaistoiminta ja voittoihin tähtäämättömyys. Toki kolmannen sektorin toimijoiden toiminnan tulee kuitenkin olla taloudellisesti kannattavaa, mutta voiton tavoittelu ei ole pääasia. Kolmannen sektorin toiminnan katsotaan lähtevän kansalaisista itsessään ja sektorin päämäärät vaihtelevat jäsenten mielenkiinnon kohteesta. Perinteisiä kolmannen sektorin toimijoita ovat urheiluseurat, avustusjärjestöt ja paikallisyhdistykset. Tietenkin myös tämän pro gradu -työn esimerkkinä oleva Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys on kolmannen sektorin toimija.²⁹

Kolmannella sektorilla on jo pitkä historia palvelujen tuottajina. Useassa tapauksessa kolmannen sektorin rooli palvelujen tuottajina on alkanut jo ennen kuin kunnat ja kaupungit alkoivat tuottamaan kyseisiä palveluja. 1960-1970-luvuille tultaessa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla toimiviin järjestöihin alettiin suhtautumaan jopa kriittisesti. Yleisesti ajateltiin, että valtiollinen sosiaaliturva ja kunnalliset hyvinvointipalvelut ovat jääneet menneisyydestä, ja että kunnalliset hyvinvointipalvelut ja valtion sosiaaliturva ovat riittäviä tapoja taata ihmisten hyvinvointi. Lisäksi 1960-1970-luvulla biologiassa ja sosiaalitieteissä korostettiin ihmisten itsekkyyttä. Nämä ajatukset tuotiin tutkijoiden toimesta esiin myös järjestöjen toimijoiden motiiveiksi ja altruistiset toimintatavat selitettiin itsekkyyden kautta. Eli monet alkoivat ajatella, että järjestöjen toiminnan taustalla ei ollut aito toisten auttaminen, vaan oma itsekkyyttä.³⁰

²⁸ Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Kolmas sektori. Jyväskylän yliopisto. Luettu 1.2.2023. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori> .

²⁹ Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Kolmas sektori. Jyväskylän yliopisto. Luettu 1.2.2023. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori> ; Kinnunen, Petri & Laitinen Raimo 1999, 10.

³⁰ Pihlaja 2010, 36-37; Möttönen et.al. 2005, 15.

1960-1970-luvun kielteinen suhtautuminen kolmannen sektorin järjestöihin alkoi muuttamaan 1990-luvulla laman myötä. Laman myötä hyvinvointivaltio sai myös kritiikkiä ja julkisen sektorin laajuutta kyseenalaistettiin. Kritiikkiä saivat myös julkisen sektorin byrokraattisuus ja hierarkkinen johtaminen. Ongelmaksi koettiin myös, että hyvinvointivaltio kohteli asiakkaitaan homogeenisenä massana, vaikka jokaisella on erilaiset palvelutarpeet. Laman aikana ymmärrettiin, että hyvinvointivaltio tarvitsee taustalleen hyvin toimivan talouden ja laman aikana ymmärrettiin valtion vaillinaisuus. Hyvinvointivaltion sijasta alettiin puhua hyvinvointiyhteiskunnasta hyvinvointivaltion sijasta. Pohdittiin myös, mitä kolmannen sektorin järjestöt voisivat tehdä hyvinvointivaltion/-yhteiskunnan eteen, niinpä ratkaisua sosiaalipalvelujen tuottamiseen ja jopa kansalaisten työllistämiseen etsittiin kolmannen sektorin toimijoista.³¹

Hyvinvointivaltion kehittyessä hyvinvointivaltio alkoi yhä enemmän ohjaamaan järjestöjen toimintaa. Ohjaus oli myös mahdollista osittain siksi, koska valtio alkoi rahoittamaan järjestöjen toimintaa. Rahoituksen myötä järjestöt pystyivät palkkaamaan yhä enemmän työntekijöitä, mutta toisaalta järjestöjen taloudellinen riippuvuus julkisesta sektorista kasvoi. Toisaalta alettiin ajatella, että järjestöt ovat osa julkisen sektorin jatketta ja täydennystä.³²

Vaikka kolmannen sektorin toiminta perustuukin vapaaehtoisuuteen, palveluista on tullut myös tärkeitä työllistäjiä ja niiden vaikutus myös talouteen on merkittävää. Kolmannen sektorin toimijat voidaan jakaa kahteen kategoriaan. Osa kolmannen sektorin toimijoista tuottaa palvelujaan julkisen sektorin osana ja tekevät yhteistyötä muiden julkisella sektorilla toimivien tahojen kanssa, kuten kuntien, valtion ja Kelan kanssa. Usein yhteistyö perustuu esimerkiksi ostopalveluihin tai yhteistoimintasopimukseen. Eli esimerkiksi kunnat voivat ostaa tiettyjä palveluita kolmannen sektorin toimijoilta. Osa kolmannen sektorin toimijoista taas tuottavat omia palvelujaan ilman yhteistyötä julkisen sektorin kanssa.³³

³¹ Möttönen et.al. 2005, 18; Satka 1994, 334

³² Möttönen et.al. 2005, 16.

³³ Pihlaja 2010, 36-37.

2.4 Vanhusasumisen historiaa

Vanhusten asuminen on muuttunut vuosien varrella aina syytinkijärjestelmästä ja ruodusta nykyisiin palvelutaloihin. Lisäksi vanhukset ovat asuneet vaivaistaloissa ja myöhemmin kunnalliskodeissa. Pahimmassa tapauksessa vanhukset ovat joutuneet lähtemään kerjuulle ja elämään asunnottomina.

Vuosisadan vaihteessa 1800-1900-lukujen taitteessa maaseudulla vanhenevien ihmisten vanhuuden turvana toimi syytinkijärjestelmä. Eli sitten, kun talossa asuva isäntäpari ei enää kyennyt tai jaksanut suoriutua maatalon töistä, he antoivat talonsa yleensä vanhimmalle pojalleen tai muulle sukulaiselleen ja vastavuoroisesti he saivat asua talossa loppuelämänsä uuden talonhaltijan kustannuksella. Jos vanhenevalla henkilöllä ei ollut taloa saadakseen syytinkiä, oli hän taloudellisesti riippuvainen omasta perheestään. Jos perhettä ei ollut vaihtoehtona oli lähteä kerjuulle tai hyvällä tuurilla päästä ruotuun. Ruotuun kuului 5-10 taloa, ja yksi ruotu oli vastuussa yhden ruotilaisen elättämisestä. Ruotilainen yöpyi vuorollaan ruodun eri taloissa ja sai talollisilta elatuksen.³⁴

Vaihtoehtoisesti vanheneva ihminen saattoi turvautua seurakunnan ja vuodesta 1865 lähtien kunnan ylläpitämään vaivaistaloon. Vaivaistaloja ei ollut tarkoitettu pelkästään vanhuksille, vaan myös muille köyhille ihmisille. Elämä vaivaistaloissa oli karua ja joskus sen asukkaat joutuivat turvautumaan myös kerjäämiseen. Vuoden 1879 vaivaishoitoasetus määrätti, että kunta oli velvollinen avustamaan työkyvyttömiä vanhuksia, lapsia, mielisairaita, vammaisia ja pitkälistä sairautta potevia. Toisaalta, jos vanhus meni vaivaistaloon, menetti hän omaisuutensa köyhäinhuolautuskunnalle. Työhön kykenevän henkilön oli tehtävä töitä vaivaintalossa saadakseen majapaikan ja elannon. Jotkut vanhenevat ihmiset saivat "eläkettä" ammattikuntiansa perustamista kassoista, ja pieni osa vanhenevista ihmisistä pystyi elämään koroilla ja omaisuutensa avulla.³⁵

³⁴ Lähteenmäki 2003, 15, 20-21.

³⁵ Lähteenmäki 2003, 27- 31; Jaakkola et.al.1994 112-113.

Vuonna 1922 tuli voimaan köyhäinhoitolaki, joka velvoitti kuntia huolehtimaan köyhistään. Vaivaistaloista tuli kunnallistaloja ja edelleen kunnallistaloon joutuva vanhus menetti omaisuutensa köyhäinhoitolautakunnalle. Kunnallistalossa asuivat kaikki tukea tarvitsevat henkilöt, kuten vanhukset, sairaat ja mielisairaat. Lisäksi työhön kykenevät vanhukset veloitettiin tekemään työtä kunnalliskodissaan. 1930-luvulle tultaessa kunnalliskotien ilme parani, hygieniaan alettiin kiinnittää huomiota ja keuhkotaudeista kärsivät siirrettiin omiin parantoloihinsa. Myös kunnalliskodissa työskentelevien koulutus alkoi yhdenmukaistumaan.³⁶

Jo ennen itsenäistymistä Suomessa oli erilaisten yhdistysten ja teollisuuslaitosten ylläpitämiä vanhainkoteja. Teollisuustyöläisten ja yhdistysten vanhainkodit erosivat tasoltaan toisistaan huomattavasti. Osassa vanhainkodeista jokaisella oli oma huone, johon sai viedä omat huonekalunsa ja osassa taas vanhukset oli sijoitettu yhteishuoneisiin. Kuitenkin nämä yksityiset vanhainkodit olivat tasoltaan parempia, kuin kunnalliskodit ja ne oli tarkoitettu pelkästään vanhuksille.³⁷

1950-luvulle tultaessa vanhusten määrä Suomessa lisääntyi. Sen seurauksena järjestötoiminta vanhusten asumisen turvaamiseksi kasvoi entisestään eliniän pidentymisellä ja syntyvyyden alentumisella ja vanhainkotien rakentamista pyrittiin tukemaan taloudellisesti järjestöjen tuella. Myös kunnalliskotien puutteisiin puututtiin valtion toimesta ja kunnalliskotien vanhukset siirrettiin omiin laitoksiinsa vanhainkoteihin. 1960-luvulla vanhusten asumiseen kiinnitettiin edelleen huomiota ja huomattiin, että vanhusten asumisolot olivat keskimäärin puutteellisemmat, kuin muulla väestöllä.³⁸

1970-luvulla rakennutettiin laajalti lisää vanhusten vuokrataloja. Lisäksi vanhainkotien olosuhteisiin pyrittiin kiinnittämään tarkempaa huomiota. Varsinkin isommissa vanhuksille suunnatuissa kunnalliskodeissa oli ongelmana, että vanhukset eivät niissä viihtyneet erityisen hyvin, vaikka parannuksia niihin olikin tehtynä. Yksityisissä vanhainkodeissa vanhukset taas viihtyivät varsin hyvin, sillä elämä niissä oli vapaampaa. 1970-luvulla kiinnitettiin huomiota entistä

³⁶ Lähteenmäki, 2003, 32-33, 37.

³⁷ Lähteenmäki, 2003, 50-51, 71.

³⁸ Lähteenmäki, 2003, 32, 72-73, 160, 170-171.

enemmän kunnalliskotien työntekijöiden palveluhenkisyteen ja alettiin tukemaan vanhusten osallistumista harrastuksiin ja yhteiskunnalliseen toimintaan.³⁹

Seuraavalle vuosikymmenellä tultaessa alettiin kehittää vanhusten avohoitoa. Lisäksi vanhuksille tarjottiin mahdollisuus kouluttautumiseen ja itsensä toteuttamiseen. Samalla haluttiin puuttua siihen, että vanhuutta ei nähtäisi enää rasitteena, vaan haluttiin muokata asenteita positiivisemmiksi vanhuutta ja vanhuksia kohtaan. 1990-luvulla alettiin panostaa enemmän kotihoitoon ja yhä useampi vanhus asui yhä pidempään kodissansa. Jotta vanhus pääsi laitospalveluiden piiriin tuli hänen olla niin heikossa kunnossa, jottei yksin asuminen enää onnistunut.⁴⁰

2.5 Tuusniemen kunta

Tuusniemi on Pohjois-Savossa sijaitseva noin 2400 asukkaan kunta. Tuusniemi sijaitsee noin puolella välissä Joensuuta ja Kuopiota, noin 60 kilometrin päässä Kuopiosta ja 75 kilometrin päässä Joensuusta. Valtatie yhdeksän kulkee Tuusniemen kirkonkylän läpi ja kirkonkylällä sijaitseva Teboil-huoltoasema on varmasti merkittävä maamerkki Joensuun ja Kuopion välillä matkaileville autoilijoille.⁴¹

Tuusniemen väkiluku on ollut pysyvässä laskussa jo noin vuodesta 1965 alkaen ja Tuusniemen väestö on verrattain vanhaa. Tuusniemeläisistä 36,6 prosenttia väestöstä on yli 64-vuotiaita, kun taas koko Suomen väestöstä yli 64-vuotiaita on 22,7 prosenttia. Myös nuorten alle 15-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä on alhainen. Vain 10,0 prosenttia kunnan väestöstä on alle 15-vuotiaita, kun taas koko Suomen väestöstä alle 15-vuotiaita on 15,6 prosenttia. Vaikka Tuusniemen väestömäärä on ollut pitkään laskussa, löytyy kunnasta erilaisia palveluita

³⁹ Lähteenmäki 2003, 175, 179-180.

⁴⁰ Lähteenmäki 2003, 181, 183-184, 187.

⁴¹ "Kuntien avainluvut" Tilastokeskus. Luettu 1.3.2022. <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=857&active2=SSS> ; "Info" "Info" Tuusniemen kunnan verkkosivu. Luettu 1.3.2022. <https://www.tuusniemi.fi/info>

kunnan asukkaille ja matkailijoille. Tuusniemeltä löytyy yhteiskoulu, josta löytyy esikoulu, luokat 1–9 ja lukio, sekä kansalaisopisto. Samassa kiinteistössä toimii myös kunnan kirjasto.⁴²

Sivistystoimen lisäksi Tuusniemeltä löytyy perusterveydenhuollon palvelut. Kunnassa on sairaala, jossa on myös lääkärin vastaanotto. Kunnasta löytyy vanhustenpalvelukeskus ja päiväkoti. Tuusniemi kuului Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin, joka vastaa pohjoissavolaisten erikoissairaanhoidosta. Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri vastaa Kuopion yliopistollisen sairaalan toiminnasta, jonne on keskitetty Pohjois-Savon erikoissairaanhoito. Vuoden 2023 alusta kuntien ja sairaanhoitopiirien sairaanhoito siirtyi hyvinvointialueiden vastuulle. Vuodesta 2023 alkaen Tuusniemen kunta on kuulunut Pohjois-Savon hyvinvointialueeseen.⁴³

⁴² Räsänen, 2000, 81; "Kuntien avainluvut" Tilastokeskus. Luettu 1.3.2022.

<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=857&active2=SSS> ; "Info" Tuusniemen kunnan verkkosivu. Luettu 1.3.2022. < <https://www.tuusniemi.fi/info>>

⁴³ "Sairaanhoitopiiri" Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin verkkosivu. Luettu 1.3.2022.

<https://www.pssh.fi/sairaanhoitopiiri> ; "Toiminta ja tehtävät" Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin verkkosivu. Luettu 1.3.2022. <https://www.pssh.fi/sairaanhoitopiiri/toiminta-ja-tehtavat>

3 Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen perustaminen ja toiminnan alku (1969 – 1971)

3.1 Suomi, Tuusniemi ja vanhukset 1960-luvun lopulla

Tuusniemen vanhustenasumisen historiasta ei ole paljoakaan tietoa. Luultavasti vielä 1960-luvulla syytinkijärjestelmä on ollut voimissaan Tuusniemen tapaisessa maaseutukunnassa. Tuusniemeen oli kuitenkin perustettu vuonna 1893 vaivaistalo, jonka tarkoituksena oli pitää huolta varattomista ja kuten aiemmin mainitsinkin, vaivaistaloissa oli työkyvyttömiä vanhusten lisäksi, myös sairaita, lapsia ja vammaisia. Varsinkin Tuusniemen vaivaistalon alkuvuosina olot olivat karut, sillä kunta ei halunnut sijoittaa rahaa vaivaistalon ylläpitoon. Tuusniemen kunta saikin Kuopion lääninhallitukselta huomautuksia vaivaistalon karuista oloista. Vuonna 1923 vaivaistalon nimi vaihdettiin kunnalliskodiksi, jolloin olot alkoivat pikkuhiljaa paranemaan ja lopulta vuonna 1979 nimi muuttui vanhainkodiksi.⁴⁴

1960-luvulla Suomessa elettiin murroksen aikaa. Sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat olivat aikuistumassa ja pääsemässä työelämään. Vielä suurten ikäluokkien syntyessä suurin osa väestöstä asui maaseudulla ja kun he pääsivät työikään tuli selväksi, että maaseutu ei enää voisi tarjota toimeentuloa. Maatalous oli hiljalleen koneistunut ja kärsi ylituotannosta, joten tarvetta työvoimalle ei ollut ja pienet maatilat eivät enää olleet elinvoimaisia. Koska maaseudulta ei ollut enää mahdollista saada toimeentuloa, monet lähtivät pois synnysijoiltaan etsimään toimeentuloa ja työtä. Maaseudulta muutettiin kaupunkeihin ja Etelä-Suomeen. Osa taas lähti siirtolaisiksi Ruotsiin ja kaiken kaikkiaan Ruotsiin muuttajia oli vuosina 1946-1979 yhteensä miltei 440 000, joista noin puolet palasivat myöhemmin takaisin Suomeen.⁴⁵

Maaltamuuton myötä ja maatalouden koneellistuminen myötä kaupungit alkoivat kasvamaan. Samalla myös elinkeinorakenne muuttui. Kun vielä vuonna 1950 46 % suomalaisista sai eläntonsa maa- ja metsätaloudesta, vuonna 1970 luku oli enää 20 %, josta se väheni entisestään. Suomessa elinkeinorakenteen muutos ei ole täysin seurannut Ruotsin ja muun Länsi-

⁴⁴ Räsänen 2000, 199-201.

⁴⁵ Vahtola 2017, 359.

Euroopan mallia. Ensinnäkin Suomessa maa – ja metsätalouden osuuden väheneminen työn tarjoajana tapahtui verrattain myöhään, sillä sota-ajan säännöstely ja pyrkimys ruoan omavaraisuuteen piti maaseutua tiettyyn pisteeseen asti elinvoimaisena. Myös siirtoväki ja veteraanit sijoitettiin pääosin maaseudulle, koska teollisuudessa ei ollut tarpeeksi töitä. Toisin kuin muualla Länsi-Euroopassa teollisuuden osuus työllistäjänä ei koskaan ole ollut erityisen suuri, vaan Suomessa ikään kuin ”hypättiin teollisuuden yli” ja siirryttiin lähes suoraan alkutuotannosta, eli pääosin maa- ja metsätaloudesta palveluyhteiskuntaan. Yksi syy palvelualojen kasvavalle työllistymisosuudelle oli hyvinvointivaltion kehittäminen.⁴⁶

Erytisesti 1950-luvulta lähtien alettiin kiinnittää huomiota vanhusten asemaan ja asumiseen. Yhtenä syynä tähän oli vanhusten suhteellinen ja absoluuttinen määrän kasvu. Lisäksi havahduttiin, että vanhusten määrän kasvu on sosiaalinen ongelma heikkenevän huoltosuhteen myötä. Myös maaltamuuton kaupunkeihin koettiin olevan vanhusten asemaa heikentävä tekijä. Maatalousyhteisöissä vanhukset oli hoidettu yhteisön sisäisesti ja näin vanhukset saivat turvatun vanhuuden. Kuitenkin vähävaraisten vanhusten osalta tämä mielikuva oli liian positii-
vinen. Lisäksi maaseudulla oli vielä voimissaan syytinkijärjestelmä. Kaupungeissa taas vanhusten asemaa heikensi asuntopula.⁴⁷

Vielä 1950-luvulla suurin osa vähävaraisista vanhuksista, jotka eivät pystyneet elättämään itseään eläkkeellä tai palkkatyöllä sijoitettiin kunnalliskoteihin. Kunnalliskodit eivät suinkaan olleet nykyisen kaltaisia palvelutaloja, vaan olot saattoivat olla hyvinkin ankeita. Monet kunnalliskodeista olivat varsin vanhoja ja huonokuntoisia. Osassa kunnalliskodeista ei ollut edes juoksevaa vettä ja sähköä. Lisäksi kunnalliskodeissa asuttiin ahtaasti ja yksi vanhus saattoi joutua jakamaan huoneen neljän muun hoidettavan kanssa. Kunnalliskodeilla oli huono maine ja moni vanhus pyrkiikin asumaan kotonaan mahdollisimman pitkään. Kunnalliskodeissa ei myöskään ollut pelkkiä vanhuksia, vaan sinne oli sijoitettu mielisairaita, vammaisia ja kroonisesti sairaita. Lisäksi vanhuksia asui yksityisisissä vanhainkodeissa, jotka olivat varustelultaan parempia, kuin kunnalliskodit, eikä niissä asunut muita kuin vanhuksia. Kuitenkin suurin osa vanhuksista asui omassa kodissaan, joko omistusasunnossa tai vuokralla. Pikkuhiljaa 1950-luvulla sekä

⁴⁶ Vahtola 2017, 363.

⁴⁷ Lähteenmäki 2003, 160-162.

yksityisiä vanhainkoteja, että kunnalliskoteja alettiin kunnostamaan, vanhainkodeista pyrittiin tekemään enemmän kodinomaisia ja kunnalliskodeista tehtiin vain vanhuksille tarkoitettuja paikkoja ja niiden mainetta pyrittiin parantamaan.⁴⁸

1960-luvulle tultaessa vanhusten asemaa pyrittiin parantamaan edelleen aiemman vuosikymmenen mukaisesti. Etenkin kaupungeissa vanhuksset asuivat suurilta osin vuokrilla ja asuntopula ja korkeat vuokrat heikensivät heidän asemaansa. Iso osa vanhuksista joutui käyttämään suurimman osan pienestä eläkkeestään vuokraan, eikä heillä ollut näin varaa välttämättä kunnolliseen terveydenhuoltoon ja ruoastakin tuli tinkiä. Lisäksi vanhuksien asunnot olivat tasoltaan heikompia, kuin nuorempien asunnot, esimerkiksi puolella vanhuksista ei ollut juoksevaa vettä tai jääkaappia. Asuntopulan myötä kaupungeissa oli meneillään paljon uudisrakentamista 1960-luvulla ja uusien rakennusten tieltä vanhat talot purettiin. Pahimmassa tapauksessa vanhus joutui jättämään kotinsa purkutuomion myötä, jolloin henkilöllä ei ollut varaa vuokrata asuntoa uudesta talosta ja tämän myötä saattoi joutua jopa kodittomaksi. Tämä vanhusten asumisen ongelma tunnistettiin valtiovallan toimesta ja ensisijaisiin toimiin ryhdyttiin esittämällä vanhuksille maksettava asumistuki, jonka maksaminen oli kuntien vastuulla, mutta kunnilla oli mahdollista saada siihen valtionapua. Pidemmän tähtäimen tavoitteena oli rakentaa vanhuksille vuokra-asuntoja, asuntoloita ja vanhainkoteja. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen eli Kelan toimintaa kehitettiin siten, että Kela voisi myöntää rahoitusta vanhainkotien perustamiseen.⁴⁹

3.2 Perustamiskokouksesta liikkeelle

Ennen Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen perustamista 1960-luvun lopussa yhdistyksen tuleva pitkäikäinen varapuheenjohtaja Lauri Happonen toimi Tuusniemellä Kelan piiriasiamiehenä. Hän osallistui Joensuun yhdyspankin kerhotoiloissa Kelan koulutukseen, joka oli tarkoitettu piiriasiamiehille. Koulutuksessa hän tapasi Nurmeksen piiriasiamiehen, jolta Happonen kuuli, että Nurmekseen on perustettu vanhustenkotiyhdistys. Nurmeksen piiriasiamies kertoi,

⁴⁸ Lähteenmäki 2003, 163-165, 171.

⁴⁹ Lähteenmäki 2003, 170-172,

että vanhustenkotiyhdistyksellä oli mahdollisuus saada edullista lainaa Kelalta ja asuntohallitukselta.⁵⁰

Koulutuksen päätyttyä Lauri Happonen kertoi Tuusniemen kunnan hallituksen kokouksessa, että Nurmekseen oli perustettu vanhustenkotiyhdistys ja kunnan hallitus suhtautui myönteisesti, että Tuusniemeenkin perustettaisiin samanlainen yhdistys, sillä kunnan kunnalliskoti oli huonossa kunnossa ja sen sijainti oli myös keho. Kunnalliskoti sijaitsi Pahkasalon saarella ja kulkuyhteydet sinne olivat haastavat.⁵¹

Kun Tuusniemen kunnanhallitus suhtautui positiivisesti vanhustenkotiyhdistyksen toimintaan, vieraili tuleva pitkäaikainen yhdistyksen puheenjohtaja Lauri Vartiainen Nurmeksessa tutustumassa paikallisen vanhustenkotiyhdistyksen toimintaan. Vierailun jälkeen Lauri Vartiainen oli yhteydessä Kuopion lääninhallituksen sosiaalijohtajaan, joka myös puolsi vanhustenkotiyhdistyksen perustamista Tuusniemelle. Kun yhdistämisen perustamiselle oli saatu tukea eri tahoilta, päätettiin pitää yhdistyksen perustamiskokous.⁵²

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry perustettiin 25.11.1969 nimellä Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys ry⁵³, kun yhdistyksen perustava kokous järjestettiin. Yhdistyksen säännöt määrittivät yhdistyksen tarkoituksen seuraavasti: *"Yhdistyksen tarkoituksena on toimia vanhusten ja vajaakuntoisten eläkeläisten sosiaalisen aseman ja hoitomahdollisuuksien parantamiseksi ja heidän henkisen ja terveydellisen kuntosensa ylläpitämiseksi"*⁵⁴ Yhdistyksen tehtävänä on siis kolmannen sektorin toimijana tukea vanhuksia ja parantaa heidän hoitomahdollisuuksiin ja asemaansa yhteiskunnassa.⁵⁵

Ensimmäiseen kokoukseen osallistui 26 henkilöä. Kyseisessä kokouksessa valittiin yhdistykselle johtokunta, joka koostui puheenjohtajasta ja jäsenistä, joiksi valittiin kuusi henkilöä.

⁵⁰ Lauri Happonen haastattelu 23.2.2022, Tuusniemi

⁵¹ Lauri Happonen haastattelu 23.2.2022, Tuusniemi

⁵² Lauri Happonen haastattelu 23.2.2022, Tuusniemi

⁵³ Selvyyden vuoksi käytän tekstissä muotoa Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys.

⁵⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, säännöt, 25.10.1978 2§.

⁵⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, perustava kokous (pöytäkirja) 25.11.1969. 3§

Yhdistykselle valittiin myös kaksi tilitarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin Lauri Vartiainen ja yhdistyksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin Lauri Happonen, Pekka Forsman, Matti Oksanen, Lauri Keränen, Taimi Voutilainen ja Aimo Junkkari. Lisäksi yhdistykselle valittiin neljä varajäsentä. Vanhustenkotiyhdistystä olivat perustamassa vuonna 1969 kunnanvaltuuston puheenjohtajaksi valittu Lauri Vartiainen. Ennen perustavaa kokousta pidettiin valmisteleva kokous, johon osallistuivat Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Lauri Vartiainen, Jorma Lyytinen, Eero Toikkanen ja Toivo Bruun, joista Bruun oli myös myöhemmin suunnittelemassa vanhuksille tarkoitettuja vuokrataloja. Selvyyden vuoksi jatkossa tekstissä puhun tässä yhteydessä taloista, joilla tarkoitan edellä mainittuja vuokrataloja, koska tutkimissani pöytäkirjoissa puhutaan taloista.⁵⁶

Kutsut perustavaan kokoukseen lähetettiin Tuusniemen kunnan valtuutetuille ja kunnanhallituksen jäsenille, sekä terveys- ja sosiaalilautakunnan jäsenille, kunnanlääkärille, kirkkoherralle, Ananias Haposelle, Paraisten Kalkki Oy:lle, Tuusniemen pankinjohtajille, Tuusniemen kauppaliikkeille, puusepäntiike Räsäselle, kansalaisjärjestöille, sosiaalineuvos Olavi Maijalalle ja Toivo Bruunille. Perustamiskokouksessa yhdistykselle laaditaan säännöt ja tehdään ensimmäinen toimintasuunnitelma sekä perustamiskirja. Oikeusministeriö hyväksyi yhdistyksen yhdistysrekisteriin 20.02.1970. Jo ennen kuin yhdistystä oli hyväksytty yhdistysrekisteriin, yhdistys alkoi jo suunnittelemaan ensimmäisen talonsa rakennuttamista. Samaan aikaan yhdistys päätti anoa lainaa Kansaneläkelaitokselta ja asuntohallitukselta (nykyisin Ara eli asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) ensimmäisen talon rakennuttamista varten.⁵⁷

Asuntohallitukselle lähetetty lainatarjous hyväksyttiin asuntohallituksen taholta ja se päätti myöntää yhdistykselle 165 000 markan (noin 252 000 euroa⁵⁸) lainavaruksen. Samaan aikaan, kun asuntohallituksen ilmoitus tuli johtokunnan tietoon, päätettiin myös hakea pankkilainaa Tuusniemen osuuspankilta ja Kuopion säästöpankilta molemmilta 125 000 markkaa eli

⁵⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, perustava kokous (pöytäkirja) 25.11.1969. 3-6§; johtokunnan pöytäkirjat 12.12.1969; Räsänen 2000, 392

⁵⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 12.12.1969 2-3§; Räsänen 2000, 392; Rosengren et.al. 2008, 13; Oikeusministeriö. Yhdistysrekisteri. 20.2.1970.

⁵⁸ "Rahanarvonmuunnin" Tilastokeskus. Luettu 2.3.2022. <https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html>

yhteensä 250 000 markkaa. Yhdistys myös päätti hakea näihin pankkien lainoihin Tuusniemen kunnan takausta. Lisäksi yhdistyksen johtokunta päätti lähettää johtokunnan puheenjohtajan Lauri Vartiaisen Helsinkiin Kansaneläkelaitoksen puheille selvittämään yhdistyksen lainanomusta ja rahantarvetta. Samaan aikaan päätettiin hyväksyä, että rakennusmestari Toivo Bruun ryhtyy suunnittelemaan ensimmäistä vanhustentaloa. Bruunin palkaksi hyväksyttiin 8000 markkaa.⁵⁹

Kun ensimmäistä vanhustentaloa suunniteltiin, Tuusniemen kunnalta pyydettiin vapaata tonttia vanhustentalolle. Tuusniemen kunnan rakennuslautakunnalla oli aluksi eriäviä mielipiteitä, minne vanhustentalon voisi sijoittaa, mutta lopulta kunta on luovuttanut yhdistykselle osan Keskipihan tontista (Keskitie 8), jonne myös Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys päätti rakentaa vanhustentalon, mikäli asuntohallitus hyväksyy kyseisen paikan. Lisäksi Tuusniemen kunta antoi takauksensa lainoihin Tuusniemen osuuspankista ja Kuopion säästöpankilta. Samalla päätettiin hakea myös lisälainoitusta Asuntohallitukselta.⁶⁰

Kesän 1970 mittaan Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen rahoituskustannukset ja rahoituspohja alkoivat selkiintymään. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen johtokunta arvioi, että talohankkeen kustannukset olisivat 515 000 markkaa. Kesällä 1970 Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen johtokunnan kokoontumishetkellä yhdistyksellä oli rahoitusta kaiken kaikkiaan 455 000 markan edestä. 80 000 markkaa saatiin avustuksena raha-automaattiyhdistykseltä. Asuntohallitus myönsi lainaa yhteensä 215 000 markkaa, kun mukaan lasketaan asuntohallituksen lisälainoitus. Lisäksi kansaneläkelaitos myönsi yhdistykselle 160 000 markan lainan. Näin ollen rahoitustarvetta oli vielä 60 000 markan edestä ja se päätettiin kattaa pankkilainoilla, jota varten oli lainavaraus Tuusniemen osuuspankilta. Samassa 26.6.1970 johtokunnan kokouksessa päätettiin perustaa rakennustoimikunta⁶¹, jonka tehtävänä olisi käsitellä juoksevia asioita rakennustyön aikana ja valita keilitä rakennusalalla toimivista

⁵⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat. 10.4.1970 3–6§.

⁶⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 14.4.1970 3§, 8.5.1970 3–5§.

⁶¹ Johtokunnan pöytäkirjojen mukaan rakennustoimikunta olisi perustettu 26.6.1970 pidetyn kokouksen yhteydessä, mutta ensimmäisen kerran rakennustoimikunta oli kokoontunut jo 25.5.1970 ja Tuusniemen seudun johtokunnan pöytäkirjasta 8.5.1970 kokouksesta selviää, että on asetettu toimikunta ajamaan rakennusasioita johtokunnan nimissä jo 8.5.1970.

yrittäjistä vanhustentalon urakkatarjoukset pyydetään. Rakennustoimikuntaan valittiin neljä henkilöä, joista yksi oli myös Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen puheenjohtaja Lauri Vartiainen. Muut rakennustoimikuntaan valitut jäsenet olivat Lauri Happonen, Pekka Forsman ja Matti Oksanen.⁶²

Alle vuoden kestäneen perustamisprosessin jälkeen oltiin siinä tilanteessa, että ensimmäisen talon rakennuttaminen alkoi olla ajankohtaista. Kesäkuussa 1970 rakennustoimikunta koontui ja rakennustoimikunnan puheenjohtajaksi päätettiin valita Lauri Vartiainen, joka myös toimi Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen puheenjohtajana. Rakennustoimikunta päätti pyytää tarjoukset rakennusteknisistä töistä neljältätoista eri toimijalta, LVI-töistä päätettiin pyytää tarjoukset viideltä toimijalta ja sähköteknisistä töistä päätettiin pyytää myös viideltä toimijalta. Pöytäkirjojen mukaan, kaikki toimijat, joille tarjouspyynnöt lähetettiin toimivat varsin lähellä Tuusniemeä. Suurimman osan toimijoista kotipaikka oli Kuopio. Yhdistyksen perustamisprosessissa on ollut mukana paljon toimijoita ja selvästi on nähty, että Tuusniemellä on tarvetta vanhusten edulliselle vuokra-asumiselle.⁶³

3.3 Ensimmäistä taloa rakentamaan

Kun päätös ensimmäisen talon rakennuttamisesta oli tehty, yhdistyksen johtokunta kokoontui elokuussa 1970 ja teki päätöksen urakoitsijoiden valinnasta. Johtokunta hyväksyi yksimielisesti rakennusteknisistä töistä Rakennustoimisto Eino Jokisen tarjouksen, joka oli myös halvin tarjous rakennusteknisistä töistä 373 000 markkaa. Samoin hyväksyttiin yksimielisesti halvin Vesi- ja lämpöjohtoliike Lappalaisen tarjous LVI-töistä 92 000 markkaa ja Savo-Karjalan sähkön halvin tarjous sähköteknisistä töistä 46 500 markkaa. Samassa kokouksessa päätettiin myös ottaa lainaa Tuusniemen osuuspankilta 50 000 markkaa. Lisäksi yhdistyksen johtokunnan puheenjohtaja Lauri Vartiainen ja rakennusmestari Toivo Bruun päätettiin lähettää esittelemään asuntohallitukselle asiakirjat rakennushankkeesta ja hakemaan vahvistusta vanhustentalon rakennussuunnitelmalle ja kustannusarviolle.⁶⁴

⁶² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 26.6.1970 3–7§.

⁶³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, rakennustoimikunnan pöytäkirjat 7.7.1970 2–3§.

⁶⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat. 3.8.1970 3–5§, 7–8§.

Ennen kuin ensimmäisen vanhustentalon rakentaminen oli päässyt vauhtiin, alkoi yhdistyksen rakennustoimikunta suunnittelemaan toisen rakennusvaiheen toteuttamista, eli toisen vanhustentalon rakennuttamista. Tavoitteena oli, että toisen vanhustentalon rakennuttaminen voisi aloittaa jo seuraavana työllisyyskautena, eli vuoden 1971 aikana. Lisäksi rakennustoimikunnan kokouksessa luettiin asuntohallituksen kirje, jonka mukaan asuntohallitus on hyväksynyt ensimmäisen vanhustentalon rakennuskustannukset ja ensimmäisen talon rakentaminen alkoi. Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen johtokunnan kokouksessa syyskuussa 1970 päätettiin hyväksyä toisen rakennusvaiheen toteuttaminen eli toisen vanhustentalon rakentaminen. Kyseisen rakennuksen suunnittelu päätettiin antaa Toivo Bruunille, eli samalle rakennusmestarille, joka oli suunnitellut ensimmäisen rakennuksen. Samalla päätettiin tehdä laina-anomus asuntohallitukselle uuden rakennuksen rakennuttamista varten ja lähettää yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri Helsinkiin, oletettavasti asuntohallituksen puheille, selvittämään onko mahdollista rakentaa tuleva rakennus osaksi vuokra-asunnoiksi ja osaksi ostettaviksi asunto-osakkeiksi.⁶⁵

Lokakuussa 1970 yhdistyksen rakennustoimikunta otti käsittelynsä rakennusmestari Toivo Bruunin suunnitelmat toisesta rakennettavasta vanhustentalosta. Suunnitelmissa rakennus koostuisi 24 asunnosta, joista 21 olisi yksiöitä ja kolme kaksioita. Yhdistyksen johtokunnan kokouksessa lokakuussa hyväksyttiin Toivo Bruunin suunnitelmat toisesta talosta ja vahvistettiin toisen talon rakennuttamisen kustannusarvio, joka oli 545 025 markkaa. Johtokunta päätti, että kyseisen talon rakennuttamiseen haettaisiin lainaa asuntohallitukselta 50 % rakentamisen kustannuksista ja Kansaneläkelaitokselta haettaisiin lainaa 30 % rakentamisen kustannuksista ja pankeilta haettaisiin lainaa 10 % rakentamisen kustannuksista, lisäksi päätettiin hakea raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 10 % rakentamisen kustannuksista. Samassa johtokunnan kokouksessa otettiin käsittelyyn ennakkotiedustelu koskien vanhusten asumisen tarvetta ja tuloksena oli, että asuntojen tarve oli 71 asuntoa.⁶⁶

⁶⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, rakennustoimikunnan pöytäkirjat. 15.9.1970 3-5§; johtokunnan pöytäkirjat 21.9.1970 4-6§

⁶⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1.10.1970 5§; Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 13.10.1970 4-5§.

Loppusyksystä 1970 yhdistyksen johtokunta kokoontui ja laati toimintasuunnitelman vuodelle 1971 ja talousarvion vuodelle 1971. Toimintasuunnitelma sisälsi muun muassa ensimmäisen rakennuksen rakentamisen loppuunsaattamisen ja rahoituksen hankkimisen toisen rakennuksen rakentamiseen, jotta rakennustyöt voitaisiin aloittaa elokuussa 1971. Samana päivänä Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen syyskokouksessa hyväksyttiin johtokunnan laatima toimintasuunnitelma ja talousarvio. Lisäksi syyskokouksessa päätettiin laittaa valmistuvan ensimmäisen vanhustentalon asunnot hakuun helmi-maaliskuussa 1971.⁶⁷

Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys päätti lunastaa asuntohallitukselta saadun 215 000 markan lainan helmikuussa 1971 toisen vanhustentalon rakennuttamiseen. Talvella 1971 päätettiin laittaa hakuun valmistuvan ensimmäisen talon asunnot. Hakuaika oli 1.2.1971 – 20.2.1971. Haku-ilmoitukset julkaistiin Savon Sanomissa ja Kansan Sanassa. Samana talvena otettiin myös käsittelyyn yhdistykselle saapuneet asuntohakemukset, joita oli 97 kappaletta. Hakemukset jaettiin kolmeen ryhmään:

1. Ensisijaisessa asunnontarpeessa olevat
2. Asunnontarpeessa olevat, joilla on välttävä asunto
3. Iän perustella hylätyt

Yhdistyksen johtokunta päätti lähettää kaikki hakemukset kunnan sosiaalilautakuntaan, josta pyydettiin lausunnot, jonka jälkeen asukasvalinnat tehtäisiin johtokunnan toimesta. Lisäksi johtokunnan tekemät asukasvalinnat alistettaisiin Tuusniemen kunnan vahvistettavaksi.⁶⁸

Lopulta alkukevästä 1971 yhdistyksen johtokunta suoritti asukasvalinnat ensimmäiseen vanhustentaloon. Kaiken kaikkiaan vanhustentaloon valittiin seitsemän avioparia, kuusi paria yhdessä asuvia naimattomia ja 11 yksinasuvaa. Lisäksi valittiin varalle henkilöitä kyseisiin asuntoihin.⁶⁹ Pöytäkirjoista ei ilmennyt, että Tuusniemen kunta olisi jättänyt vahvistamatta mitään asukasvalintaa ja sillä tavoin kontrolloinut asukkaiden valintaa. Lopulta asunnot jaettiin asuntoa hakeneille yhdistyksen johtokunnan toimesta maaliskuun lopun kokouksen yhteydessä.

⁶⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 25.11.1970 4§ ja liite talousarviosta; Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys 25.11.1970 5–6§, 13§

⁶⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 11.2.1971 3§, 14.1.1971 8§, 23.2.1971 2–4§.

⁶⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 4.3.1971 2§,

Samassa kokouksessa päätettiin myös asuntojen vuokrat Kansaneläkelaitoksen avustuksella. Vuokraksi määrättiin 3,61 mk/m²/kk, sähkömaksu 10 mk/kk, lämminvesimaksu 4 mk/kk/hlö ja saunamaksu 6 mk/kk/hlö. Näin ollen pienimmän huoneiston 24,5 m² vuokra yhdeltä hengeltä oli yhteensä sisältäen sähkön, veden ja saunan 108 markkaa kuukaudelta (noin 155 euroa⁷⁰). Keskimääräinen Kelan maksama kansaneläke on ollut vuonna 1971 178 markkaa. On kuitenkin huomioitava, että moni kansaneläkettä saava sai myös työeläkettä kansaneläkkeen lisäksi. Lisäksi kyseisessä kokouksessa päätettiin edelleen vastaanottaa asuntohakemuksia hakemusaajan jälkeenkin asunnon tarpeen kokonaiskuvan määrittämiseksi. Samassa kokouksessa päätettiin hakea yhdistykselle sivutoimista siivoojaa ja talonmiestä. Lopulta 1.4.1971 ensimmäinen vanhustentalo otettiin käyttöön ja taloon muuttivat ensimmäiset asukkaat. Talossa on 24 yksiötä. Myöhemmin huhtikuun 1971 johtokunnan kokouksessa päätettiin siivoojan ja talonmiehen palkkauksesta ja sihteerin palkkauksesta.⁷¹

Loppukesästä 1971 aloitettiin vanhustentalon vihkiäisten suunnittelu. Samaan aikaan jatkettiin toisen ja kolmannen talon (jatkoissa 2-talo ja 3-talo) rakennuttamisen rahoituksen suunnittelua. Yhdistyksen johtokunnasta valtuutettiin matkustamaan Helsinkiin puheenjohtaja Lauri Vartiainen ja rakennusmestari Toivo Bruun anomaan lainaa asuntohallitukselta, Kansaneläkelaitokselta ja raha-automaattiyhdistykseltä. Samassa kokouksessa päätettiin kysyä, myös kunnalta takausta tuleviin lainoihin. Lopulta 5.9.1971 juhlittiin ensimmäisen vanhustentalon vihkiäisjuhlaa, jonka todettiin onnistuneen hyvin. Talosta oli kuitenkin vielä lainaa maksettavana ja kesän 1974 mittaan Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys sai raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 60 000 markkaa, jolla päätettiin lyhentää näitä 1-talon rakennuttamisesta kertyneitä rakennuslainoja.⁷²

⁷⁰ "Rahanarvonmuunnin" Tilastokeskus. Luettu 4.3.2022.

⁷¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 4.3.1971 2 §, 26.3.1971 3–6§, 16.4.1971 4§; toimintakertomus vuodelta 1971 (pöytäkirja 9.3.1972); Muistio yhdistyksen taloudesta (pöytäkirja 9.3.1972); Laatonen, Reijo. Aikasarjoista 1970 – 1999. Eläketurvakeskuksen katsauksia 2000:5. Eläketurvakeskus. Luettu 20.4.2024. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129192/Aikasarjoista19701999.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁷² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 18.8.1971 2–4§, 10§; 23.9.1971 2§, 29.7.1974 3,5§.

Varmasti ainakin osalle ensimmäiseen taloon muuttavista vanhuksista kokemus on ollut erittäin myönteinen. Vanhoista mahdollisesti jopa sähköttömistä ja ilman juoksevaa vettä olevista taloista muuttaneet vanhukset ovat kokeneet asuinmukavuuden parantumisen. Enää ei esimerkiksi tarvinnut pakkasella kävellä huussiin, vaan pystyi asioimaan lämpimässä sisävesissä. Varmasti osa vanhuksista muutti myös pois alueilta, joissa ei välttämättä ollut kovin kaan kattavia palveluita ja näin he pääsivät Tuusniemen kirkonkylän palveluiden piiriin. Voitiin jopa varovasti todeta, että vanhusasumisen laatu parantui Tuusniemellä ensimmäisen talon valmistuttua.

4 Rakentaminen pääsee vauhtiin ja toiminta vakiintuu (1971 – 1989)

4.1 Toisen ja kolmannen talon rakennuttaminen

Ensimmäiseen taloon valmistui 24 yksiötä, mutta hakemuksia oli 97 kappaletta, joten tarvetta uusille edullisille vuokra-asunnoille oli edelleen. Syksyllä 1971 päätettiin lähteä toteuttamaan 2- ja 3-talojen rakennuttamista. Syksyyn 1971 mennessä toisen vanhustentalon (2-talon) kustannusarvio oli muuttunut aiemmasta syksyllä 1970 tehdystä kustannusarviosta. Kun aiemmin kustannusarvio 2-talosta oli ollut 545 025 markkaa, niin syksyllä 1971 kustannusarvio oli 621 000 markkaa. Nyt myös 3-talosta oli tehty kustannusarvio ja se oli 617 000 markkaa. Kustannusarvio toisesta talosta nousi lähes 100 000 markalla, lähes samoihin summiin kolmannen talon kanssa. Lisäksi jo keväällä 1972 ensimmäistä vanhustentaloa korjailtiin vuositakuun puitteissa. Samana keväänä Raha-automaattiyhdistys antoi Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistykselle 30 000 markan avustuksen.⁷³ Oli tiedossa, että yhdistykselle olisi tulossa isoja kustannuksia talojen rakennuttamisesta.

Syksyllä 1972 2- ja 3-talojen suunnittelu sai uutta virtaa, kun arkkitehti Ylituomi, jota ei ole mainittu aiemmin pöytäkirjoissa esitteli muutoksia molempien talojen piirustuksiin. Toisin kuin ensimmäisessä talossa Ylituomen suunnitelmissa rakennuksiin tulisi 7 kaksiota ja 17 yksiötä, kun ensimmäisessä talossa oli ollut vain yksiöitä. Lisäksi yhteenlaskettu kustannusarvio molempien rakennusten rakennuttamisesta oli noin 1,2–1,3 miljoonaa markkaa. Rakennusmestari Toivo Bruun valtuutettiin hoitamaan laina-asiat ja muut paperit kuntoon kyseisten rakennusten rakennuttamista varten.⁷⁴

Tuusniemen kunta oli sitoutunut kattamaan toiminnasta aiheutuvat tappiot ja vanhustentalo alkoikin tuottaa tappiota jo yhdistyksen alkuaikoina. Kuitenkaan vielä talvella 1973 yhdistys ei pyytänyt Tuusniemen kunnalta apua rahallisten tappioiden kattamiseen, vaan yritti itse selviytyä menoistaan. Samana keväänä päätettiin perustaa uusi rakennustoimikunta hallinnoimaan

⁷³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 23.9.1971 3–4§, 26.5.1972 2§, 5§, Pöytäkirja vuositakuu korjaus tarkastuksesta 5.5.1972 2§.

⁷⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 14.9.1972 4§.

toisen ja kolmannen talon rakennuttamista. Lisäksi päätettiin ottaa asuntohallitukselta 335 000 markkaa lainaa taloja varten sekä ryhtyä selvittämään lainan ottamisen mahdollisuutta Postipankilta, Kuopion Säästöpankilta ja Tuusniemen Osuuspankilta. Näihin lainoihin päätettiin hakea kunnan takausta. Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys päätti tehdä kunnanhallitukselle esityksen, että Laukansalon koulu saneerattaisiin vanhusten asunnoiksi. Yhdistys pyrki turvaamaan toimintansa jatkuvuuden pankkilainalla. Selvästi yhdistys halusi turvata toimintansa myös tulevaisuudessa sillä asunnoille oli tarvetta, tästä kertoo myös yhdistyksen esitys kunnanhallitukselle Laukansalon koulun saneerauksesta.⁷⁵

Postipankilta saatiin myönteinen vastaus lainan myöntämisestä ja yhdistys päätti ottaa sen vastaan. Postipankki myönsi Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys ry:lle lainaa 296 000 markkaa. Tuusniemen kunta oli jo aiemmin lupautunut takaamaan yhdistyksen rakennustoimintaan tarvittavia lainoja, joten tämä kunnantakaus saatettiin Postipankin tietoon. Lisäksi keuhkossa 1973 yhdistys sai tiedon, että Kela on myöntänyt rakennustoimintaan 160 000 markkaa. Samoihin aikoihin 2-talon rakennusteknilliset piirustukset alkoivat olemaan valmiita. Yhdistyksen rakennustoimikunta päätti pyytää urakkatarjoukset 2-talon rakennuttamiseksi eri rakennusalalla toimivilta yrityksiltä. Talon rakennusteknillisistä töistä pyydettiin tarjoukset kymmeneltä yritykseltä, LVI-töistä pyydettiin tarjoukset seitsemältä yritykseltä ja sähköteknilisistä töistä pyydettiin tarjoukset viideltä yritykseltä. Yhdistyksen rakennustoimikunta päätti esittää johtokunnan hyväksyttäväksi, että otetaan vastaan halvimmat tarjoukset rakennustöistä. 18.9.1973 johtokunnan kokouksessa päätettiin hyväksyä rakennustoimikunnan ehdottamat halvimmat tarjoukset ja rakennusteknilliset työt annettiin Outokummun Rakennus Oy:lle, LVI-työt Pieksämäen Putki ja Lämmölle ja sähkötyöt Savo-Karjalan Sähkölle.⁷⁶

Yhdistys oli jo budjetoanut rahaa toisen ja kolmannen talon rakennuttamiseen ja toisen talon rakennuttamiseen oli valittu jo toimijat, mutta yhdistykselle oli edelleen maksamattomia laskuja 1-talosta, esimerkiksi koskien käyttövettä ja roskien poisviemistä, joiden maksamiseen

⁷⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 12.2.1973 5§, 25.4.1973 3-5§, 9-10§

⁷⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 15.6.1973 4-5§, 18.9.1973 3§; Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, rakennustoimikunnan pöytäkirjat 20.6.1973 5§, 28.8.1973 2,6§

yhdistyksellä ei ollut varaa. Rakennustoimikunta päätti lykätä kyseisten laskujen maksamista myöhemmäksi.⁷⁷ Rakennustoimikunta päätti vuoden 1973 viimeisen päivän kokouksessaan tehdä ensimmäisen talon laskuista kolmen kuukauden vekselin velkoihin, arvoltaan 12 000 markkaa. Johtokunta hyväksyi tämän vekselin seuraavassa kokouksessaan⁷⁸. Vekseli on maksusitoumus kahden toimijan välillä, jossa määritellään velan antaja ja maksaja ja velan summa.⁷⁹ Rakennustoimikunta päätti kokouksessaan myös esittää Tuusniemen kunnalle neuvottelua 2-talon valvojan mestarin palkasta. Rakennustoimikunta päätti pyytää, että kunta ei perisi kyseistä maksua yhdistykseltä. Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys päätti kokouksessaan helmikuun alussa 1974 ottaa vastaan asuntohallituksen myöntämän 310 000 markan lainan 2-talon rakennuttamiseksi.⁸⁰

2-talon rakennustyöt etenivät jouhevasti ja yhdistyksen johtokunta päätti ilmoittaa 2-talon asunnot haettaviksi 30.3.1974 lähiseudun sanomalehdissä Savon Sanomissa, Kansan Sanassa ja Koillis-Savossa. Asuntohakemuksia 2-taloon tuli jälleen enemmän, kuin kyseisessä talossa on asuntoja ja johtokunta päätti asettaa asuntophakemukset tärkeysjärjestykseen. Tärkeysjärjestykseen asettamisen jälkeen yhdistyksen johtokunta päätti lähettää kaikki hakemukset kunnan sosiaalilautakuntaan, josta pyydettiin lausunnot, jonka jälkeen asukasvalinnat tehtäisiin johtokunnan toimesta. Lisäksi johtokunnan tekemät asukasvalinnat alistettaisiin Tuusniemen kunnan vahvistettavaksi. Tuusniemen kunnan sosiaalilautakunta antoi lausuntonsa 2-taloon asuntoa hakeneista ja yhtyi Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen lukuun ottamatta muutamaa muutosta. Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys muokkasi asukasvalintaa sosiaalilautakunnan lausunnon mukaisesti. Tuusniemen kunnanhallitus päätti valita 2-talon asukkaiksi Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen ehdottamat asunnonhakijat.⁸¹

⁷⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 8.2.1974. 2, 4-5§,

⁷⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 8.2.1974. 2§, 4-5§,

⁷⁹ Tilastokeskus, 27.11.2023, <https://www.stat.fi/meta/kas/vekseli.html>

⁸⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 8.2.1974 2§, 4-5§, 8§; Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, rakennustoimikunnan pöytäkirjat 31.1.1973 2§, 6§.

⁸¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 27.3.1974 6§, 23.4.1974 5§, 6.5.1974 5§; Tuusniemen kunta, sosiaalilautakunta (ote pöytäkirjasta 2.5.1974); Tuusniemen kunta, kunnanhallitus (ote pöytäkirjasta 7.5.1974).

Aivan loppukeväästä 1974 2-talo oli pääosin jo valmis ja yhdistys päätti ottaa sen hallintaansa. Asukkaat pääsivät muuttamaan 2-taloon kesäkuun ensimmäinen päivä. Lisäksi yhdistykseen tietoon tuli, että sisäasiainministeriö oli myöntänyt yhdistykselle 70 000 markan lainan 2-talon rakennuskuluihin. Myös valtioneuvosto oli antanut yhdistykselle 109 000 markan avustuksen 2-talon rakennuttamiseen. Samalla päätettiin jatkaa suunnitelmia 3-talon rakennuttamiseksi. Myöhemmin syksyllä 1974 yhdistyksen rakennustoimikunta päätti ottaa 60 000 markan lainan Tuusniemen osuuspankilta 2-talon rakennusrahaan. Kyseiseen lainaan Tuusniemen kunta oli antanut takauksen. Myöhemmin syksyllä 1974 Asuntohallitus myönsi yhdistykselle 39 000 markan avustuksen.⁸²

Toisen talon valmistuttua kolmannen talon rakennuttamisen suunnittelu jatkui vuonna 1975 ja loppukesästä valtuutettiin yhdistyksen johtokunnasta jäseniä neuvottelemaan kolmannen talon rakennuttamiseen tarvittavien lainojen hakemisesta. Samalla päätettiin anoa jälleen raha-automaattiyhdistykseltä avustusta ja ottaa asuntohallituksen myöntämän lisälaina, joka oli suuruudeltaan noin 25 000 markkaa. Yhdistys myös päätti jatkaa Tuusniemen kunnan kanssa neuvotteluja Laukansalon koulun muuttamiseksi asunnoiksi. Loppusyksystä tehtiin avustushakemus raha-automaattiyhdistykselle, josta oli päätetty jo aiemmin keväällä. Avustusta haettiin 320 000 markan edestä. Lisäksi valtiokonttorilta saadulla 25 000 markan lisälainalla päätettiin lyhentää Osuuspankista saatua lainaa. Lisäksi vuoden 1975 aikana yhdistyksen johtokuntaan valittiin uusi jäsen paikkakunnalta muuttaneen jäsenen tilalle. Tämä uusi jäsen oli Markku Tiilikainen, joka tulisi myöhemmin toimimaan yhdistyksen puheenjohtajana.⁸³

Koska Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksellä oli Tuusniemen kunnan tuki, niin rahallisesti lainatakausten muodossa, kuin myös hallinnollisessa muodossa, kesällä 1976 yhdistys pyysi, että yhdistyksen kunnalle velkaa olevat vesilaskujen maksu siirrettäisiin myöhemmäksi, eikä korkoa näistä perittäisi. Yhdistys perusteli tätä laskujen myöhemmäksi jättämistä sillä, että Tuusniemen kunta oli sitoutunut kattamaan yhdistyksen rahalliset tappiot

⁸²Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 31.5.1974 4§, 18.11.1974 6§; toimintakertomus vuodelta 1974 (pöytäkirja 22.1.1975); rakennustoimikunnan pöytäkirjat 30.9.1974 5§.

⁸³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 6.8.1975 6§, 11.11.1975 6§, 26.11.1975 5§, toimintakertomus vuodelta 1975 (pöytäkirja 29.1.1976); "Yhdistys" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n verkkosivu. Luettu 17.9.2023. <https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>

tarvittaessa, eikä yhdistys ole aikaisemmin missään vaiheessa tätä pyytänyt. Samana vuonna päätettiin anoa raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 260 000 markkaa rakennustoimintaan ja korkojen ja kuoletusten maksuun.⁸⁴

Vuoden 1977 keväällä Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys sai Raha-automaattiyhdistykseltä 40 000 markan avustuksen. Tästä avustuksesta 20 000 markkaa oli tarkoitettu toiminta-avustukseksi toiminnan kehittämiseen ja 20 000 markkaa oli tarkoitettu vanhustentalon rakentamisesta johtuvien lainojen lyhentämiseen. Kunta myös tuki yhdistystä kesällä 1977 13 642,48 markan edestä, muun muassa vuoden 1976 vesilaskujen osalta. Samaan aikaan yhdistyksen johtokunta jatkoi 3-talon rakentamisen suunnittelua, etsimällä rakennusrahoitusta ja samalla tehtiin päätös, että jos sopivaa rahoitusta löytyy, ryhdytään rakennuttamaan 3-taloa.⁸⁵

3-talon suunnittelu alkoi etenemään loppukesästä, kun yhdistyksen johtokunta elokuun 1977 kokouksessaan päätti hakea takausta Tuusniemen kunnalta lainoihin, jotka olisi tarkoitettu 3-talon rakentamiseen. Yhdistys myös päätti kysyä, että voisiko Tuusniemen kunnan rakennusmestarit valvoa 3-talon rakentamista ilman erillistä korvausta. Lisäksi kyseisessä kokouksessa päätettiin hakea Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta kyseisen talon rakentamiseen. Yhdistyksen aiemmin rakennuttamat talot sijaitsivat Tuusniemen kunnan omistamilla vuokratonteilla. Kolmas talo rakennettiin kuitenkin eri tontille kuin nämä aiemmat talot. Tuusniemen kunta oli tarjonnut kyseisten tonttien lunastamista Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen omistukseen, mutta yhdistyksellä ei ollut varaa lunastukseen muiden kulujen vuoksi. Seuraavassa johtokunnan kokouksessa päätettiin anoa Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta tilin alijäämään ja 3-talon rakennuttamiseen.⁸⁶

Lainatakausanomukseen Tuusniemen kunnalta saatiin viimein myönteinen vastaus, kun Tuusniemen kunnanvaltuusto päätti 20.10.1977 kokouksessaan hyväksyä, että se takaa yhdistyksen lainoja 3-talon rakennuttamista varten. Tämä oli merkittävä edistysaskel 3-talon

⁸⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 21.7.1976 5§, 8.11.1976 6-7§.

⁸⁵ Sosiaali- ja terveysministeriö (avustushakemuksen päätös 15.4.1977; Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 2.5.1977 2§, 6§.

⁸⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.8.1977 4-8 §, 18.10.1977. 4§.

rakennusprosessissa ja yhdistyksen toiminnan laajenemisessa. Kaiken kaikkiaan yhdistys oli anonut lainoja yhteensä 1 283 000 markan edestä, joka oli myös 3-talon rakennuttamisen kustannusarvio. Vuoden 1978 alussa 3-talon rakennuttaminen pääsi kunnolla vauhtiin, kun yhdistyksen johtokunta päätti pyytää tarjouksia 3-talon rakennusurakkaan, talon sähkötöihin ja talon LVI-urakkaan. Johtokunta päätti pyytää tarjouksia rakennusurakkaan seitsemältä rakentajalta, sähköurakkaa neljältä toimijalta ja LVI-urakkaa kuudelta toimijalta. Lisäksi johtokunta päätti nostaa Asuntohallituksen, Kuopion säästöpankin, Tuusniemen osuuspankin, Aura-yhtiön ja työeläkekassan myöntämät lainat, yhteensä 1 290 000 markkaa, lisäksi päätettiin nostaa Postipankin myöntämä laina, kunhan postipankin päätös siitä saataisiin.⁸⁷

3-talon rakennuttamisen tarjouksia käsiteltiin yhdistyksen rakennustoimikunnan kokouksessa 27.01.1978. Lopulta yhdistyksen johtokunta päätti kokouksessaan 30.01.1978 tarjota 3-talon rakennustyöt kaikista edullisimmat tarjoukset antaneille toimijoille. Rakennusteknilliset työt sai Seppo Rytönen,⁸⁸ sähkötekniilliset työt annettiin Okun Sähkölle ja LVI-työt Pieksämäen putki ja lämpö oy:lle. Samassa kokouksessa päätettiin, että heti, kun asuntohallitukselta saadaan lupa 3-talon rakennustöiden aloittamiseen, niin yhdistyksen rakennustoimikunta allekirjoittaa urakkatarjoukset ja rakennustyöt aloitetaan.⁸⁹

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen rakennustoimikunta kokoontui 20.02.1978. Kokoukseen mennessä asuntohallitus oli antanut luvan 3-talon rakennuttamiseen. Lisäksi tässä kokouksessa rakennustoimikunta allekirjoitti aiemmin urakoitsijoiden toimittamat tarjoukset 3-talon rakennustöistä. Lisäksi kokouksessa päätettiin, että 3-talon rakennuttaminen alkaa 22.02.1978. Seuraavaksi yhdistyksen johtokunta kokoontui toukokuussa ja kokouksessa päätettiin laittaa hakuilmoitus paikalliseen sanomalehteen 3-talosta asuntoa hakeville. Hakuilmoitus päätettiin laittaa lehteen 15.07.1978 ja se oli voimassa 15.08.1978 asti. Kaiken kaikkiaan asuntohakemuksia 3-taloon tuli 60 kappaletta. Näistä hakemuksista johtokunta valitsi

⁸⁷ Tuusniemen kunta, Tuusniemen kunnanvaltuusto, pöytäkirjanote 20.10.1977, 214§; Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 10.1.1978 5-6§.

⁸⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen asiakirjoista ei ilmene oliko Seppo Rytönen toiminnella työskentelevä yrittäjä, vai edustiko hän jotakin rakennusyhtiötä.

⁸⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 30.1.1978 4-7§; rakennustoimikunnan pöytäkirjat 30.1.1978 1-8§.

hakemukset, joiden katsottiin olevan ensisijaisia. Johtokunta päätti myös hyväksyä kunnan esittämän vesi- ja viemärisopimuksen 3-taloon ja päätettiin, että jos yhdistys ei pysty maksamaan kyseisiä maksuja ajallaan, niin pyydetään lisääikaa niiden maksamiseen. Yhdistyksen johtokunnan asukasvalinnat alistettiin Tuusniemen kunnan vahvistettaviksi. Tuusniemen kunnan sosiaalilautakunta yhtyi Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen lausuntoon asukasvalinnasta ja Tuusniemen kunnanhallitus hyväksyi yhdistyksen asukasvalinnat kokouksessaan lokakuun lopussa. Ensimmäiset asukkaat muuttivat 3-taloon 01.11.1978. 3-talon valmistuttua, kyseinen talo liitettiin kunnallistekniikan osalta Tuusniemen kunnan kunnallistekniisiin liittymiin lämmön, käyttöveden ja jätevesien osalta. 3-talon kunnallistekniikan käyttöönotosta oli aiheutunut yhdistykselle 60 881,20 markan lasku. Yhdistyksen rakennustoimikunta päätti anoa kunnalta maksulykkäystä kyseisen laskun osalta, johon Tuusniemen kunnan kunnanhallitus myöntyi. Kunnanhallitus antoi maksulykkäystä 30.06.1979 asti.⁹⁰

4.2 Seuraavien talojen rakentaminen

Toukokuun 1978 johtokunnan kokouksessa väläyteltiin jo ideaa neljännen vanhustentalon rakennuttamisesta. 4-talon suunnittelu pääsi käyntiin, kun Toivo Bruun oli laatinut siitä alustavat pikaiset piirustukset. 4-talo oli suunniteltu rivitaloksi, jossa tulisi olemaan 12 yksiötä. 4-talo suunniteltiin vajaakuntoisille eläkeläisille. 4-talon piirustusten valmistuttua Toivo Bruun ja yhdistyksen rakennustoimikunta ryhtyivät toimiin saadakseen taas asuntohallitukselta rahoitusta talon rakentamiseen. Lisäksi, koska yhdistykselle oli kertynyt lainaa aiempien talojen rakennuttamisesta, yhdistys päätti hakea raha-automaattiyhdistykseltä 200 000 markan avustusta näiden lainojen lyhentämiseen. Raha-automaattiyhdistys myönsi avustusta 80 000 markkaa, joka käytettiin heti 3-talon rakennuttamisesta aiheutuneiden lainojen lyhentämiseen sekä kunnallistekniikkaan liittymismaksuihin. Lisäksi päätettiin, että vuoden 1978 loppuun mennessä otetaan 90 000 markan laina säästöpankista ja osuuspankista.⁹¹

⁹⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 4.5.1978 7§, 18.9.1978 5-7§; Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 20.2.1978. 2§, 4-6§, 12§, 16.10.1978 5§, 27.12.1978 4§; Tuusniemen kunnan sosiaalilautakunta, (ote pöytäkirjasta 3.10.1978) Slk 640§; Tuusniemen kunnan kunnanhallitus, ote pöytäkirjasta 19.10.1978 729§, 11.1.1979. 26§

⁹¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat, 22.5.1979 4§, 25.10.1978. 5-6§; Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 19.9.1978 3-4§.

Keväällä 1979 yhdistyksen olisi pitänyt maksaa Tuusniemen kunnalle vuoden 1978 vesilaskut ja yhdistys tuli siihen johtopäätökseen, että pyydetään Tuusniemen kuntaa antamaan anteeksi kyseiset laskut. Samaan aikaan päätettiin hakea uutta lainaa postipankilta, säästöpankilta ja osuuspankilta 4-talon rakennuttamiseen. Alkukevästä 1980 yhdistyksen tietoon tuli, että Asuntohallitus myöntää yhdistykselle 510 000 markkaa lainaa 4-talon rakennuttamiseen, minkä lisäksi Osuuspankki ja Säästöpankki myönsivät lainaa yhteensä 200 000 markkaa. Tuusniemen kunnalta saataisiin lainaa 50 000 markkaa. Lopulta keväällä 1980 yhdistyksen johtokunta päätti pyytää tarjoukset 4-talon rakennusurakkaan, talon sähkötöihin ja talon LVI-urakkaan. Tarkoituksena oli, että 4-talon rakentaminen pääsisi käyntiin kesän 1980 aikana. Tässä vaiheessa 4-talon suunnittelusta oli tullut jo menoja yhdistykselle, eikä yhdistyksellä ollut varaa näitä menoja maksaa, ennen kuin laina talon rakentamiseen saataisiin. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys kääntyi Sotainvalidit ry:n puoleen, jos kyseinen yhdistys voisi maksaa 4-talon suunnittelusta aiheutuvia menoja.⁹²

Lopulta kesällä 1980 yhdistys antoi rakennusurakan rakennusmestari Paavo Glandille. Sähkötöitä sai Okun Sähkö ja LVI-töitä putkiurakoitsija Linninen. Syksyllä 1980 oli myös selvinnyt 4-talon rakennuttamisen kustannukset. 4-talon kokonaiskustannuksiksi tulisi 937 890 markkaa. Rahoitusta oli saatu lainana Asuntohallitukselta 760 000 markkaa, Osuuspankilta ja Säästöpankilta yhteensä 200 000 markkaa ja vakuutusyhtiö Auralta 50 000 markkaa. Loppuihin 4-talon rakennuttamisesta aiheutuviin menoihin päätettiin hakea pankkivelkaa, johon pyydetään Tuusniemen kunnan takausta. Syksyyn 1980 mennessä yhdistykseltä oli maksamatta vuoden 1979 vesimaksut. Yhdistys päätti hakea lykkäystä kyseisten laskujen maksamiseen Tuusniemen kunnanhallitukselta, sillä yhdistyksellä oli tarve rahalle 4-taloa varten. 4-talon rakentaminen oli päässyt jo hyvään vauhtiin vuoden 1980 lopussa ja yhdistys päätti tehdä sanomalehti-ilmoituksen 4-taloon asukkaaksi hakemista varten. Lopulta alkuvuodesta 1981 yhdistys teki asukasvalinnat 4-taloon. Toisin kuin aiempien talojen kohdalla, niin tällä kertaa

⁹² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 22.5.1979 5-6§, 27.3.1980 3§, 22.4.1980 2-3 6§.

yhdistys ei hyväksyttänyt asukasvalintojaan Tuusniemen kunnalla, vaan teki asukasvalinnat itsenäisesti. Ensimmäiset asukkaat pääsivät muuttamaan 4-taloon 16.02.1981.⁹³

Vain 12 vuodessa yhdistys oli onnistunut rakennuttamaan neljä taloa, mikä oli varsin suuri saavutus, ottaen huomioon, että yhdistyksellä ei juurikaan ollut pääomaa yhdistyksen perustamisajankohtana. Selvästi myös Tuusniemen kunta tiedosti yhdistyksen tärkeyden, sillä olihan se ollut mukana yhdistyksen toiminnassa alusta asti ja tukenut sitä rahallisesti. Selvää oli myös, että Tuusniemen kunnassa oli tarvetta edullisille vanhuksille tarkoitetuille vuokra-asunnoille.

4.3 Yhdistyksen talous tiukalla

1980-luvulle tultaessa yhdistys koki talousvaikeuksia ja 1980-luvun alku näyttäytyikin pöytäkirjojen valossa haasteelliselta ajalta yhdistyksen historiassa. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys joutui muun muassa turvautumaan pankkilainaan saadakseen maksettua vanhoja laskuja, myös Tuusniemen kunta joutui tukemaan yhdistystä taloudellisesti. Talousvaikeudet alkoivat näkyä, kun yhdistykseltä oli jäänyt aiemmin vuoden 1979 vesimaksut maksamatta ja niiden maksamisen lykkäystä oli pyydetty. Loppukevästä 1981 yhdistys päätti pyytää Tuusniemen kunnalta anteeksi kyseiset laskut ja pyytää lisääaikaa vuoden 1980 vesilaskujen maksamiseksi vuoden 1981 loppuun asti.⁹⁴

Samassa yhdistyksen johtokunnan kokouksessa yhdistys päätti hakea Tuusniemen kunnalta energia-avustusta 1-talon ja 2-talon patteriventtiileihin. Syksyllä 1981 mennessä Tuusniemen kunta myönsi yhdistykselle energia-avustusta 4870 markkaa 2-talon patteriventtiileihin, tähän summaan yhdistys ei kuitenkaan ollut tyytyväinen, vaan päätti hakea vielä lisää energia-avustusta Tuusniemen kunnalta. Lähdeaineistonani olevista Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen pöytäkirjoista ei ilmene, että Tuusniemen kunta olisi myöntänyt enempää energia-

⁹³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 18.9.1980 14 §, 23.10.1980 8 §, 15.12.1980 8§, 4.2.1981 2§, 9.2.1981 6§; rakennustoimikunnan pöytäkirjat 217.1980 3§, 2.10.1980 3§, 23.10.1980 8§.

⁹⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 28.5.1981 5§, 8§.

avustusta. Yhdistys kuitenkin vuoden 1981 lopussa käyttää jo myönnetyn energia-avustuksen termostaattien asentamiseen 2-talon lämpöpattereihin.⁹⁵

Aivan vuoden 1981 lopussa yhdistyksen johtokunta kävi läpi yhdistyksen taloudellista tilannetta ja kokouksessa päätettiin, että mahdolliset laskut, lukuun ottamatta Tuusniemen kunnalle maksettavat laskut maksetaan tarvittaessa pankista otettavalla lainalla. Lisäksi yhdistys päätti hakea asuntohallitukselta lykkäystä aravalainojen takaisinmaksuun ja niiden korkojen maksuun. Lisäksi samana vuonna yhdistyksen taloja remontoitiin ja esimerkiksi yhdistyksen vanhimman talon 1-talon kattoa korjattiin.⁹⁶

Vuosi 1982 yhdistyksen historiassa oli varsin hiljainen. Vuoden 1982 aikana 1-taloon ja 2-taloon asennettiin patteritermostaatit ja 2-talon kattoa korjattiin. Vuoden 1982 aikana yhdistys sai raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 30 000 markkaa. Lisäksi Tuusniemen kunta myönsi avustusta vesimaksuihin. Muuten vuosi 1982 oli yhdistyksen kannalta hiljainen, vaikkakin vuonna 1982 yhdistyksen taloudellinen tilanne on ollut varsin haastava. Loppuvuodesta 1982 yhdistys joutui ottamaan pankkilainaa 50 000 markkaa laskujen maksamista varten. Vuosi 1983 oli hyvin identtinen edellisen vuoden kanssa. Yhdistyksen talous oli tiukoilla ja jälleen Tuusniemen kunta antoi avustusta edellisen vuoden vesilaskuihin. Lisäksi helpotusta yhdistyksen taloudelliseen tilanteeseen saatiin, kun raha-automaattiyhdistykseltä päätettiin hakea avustusta viimeisimmän rakennetun talon eli 4-talon kustannuksiin 20 % koko talon hankinta-arvosta eli 197 000 markkaa. Raha-automaattiyhdistys myönsi anomuksen pohjalta 100 000 markkaa avustusta vuoden 1984 aikana. Muuten vuosi 1984 oli hiljainen eikä yhdistyksen toiminnassa ollut mainittavia tapahtumia.⁹⁷

Vuonna 1985 raha-automaattiyhdistys myönsi loput 97 000 markkaa avustusta yhdistykselle vuoden 1983 anomuksen pohjalta. Lisäksi yhdistys maksoi pois vuonna 1985 vuosien 1983 ja

⁹⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 28.5.1981 5§, 8§, 7.10.1981 5§, 18.11.1981 5§.

⁹⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 3.12.1981 4§, 14.12.1981 7§, 31.8.1981 5§,10§.

⁹⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.11.1982 5§, 25.3.1983 16§; vuoden 1982 toimintakertomus (pöytäkirja 25.3.1983), vuoden 1983 toimintakertomus (pöytäkirja 12.3.1984), vuoden 1984 toimintakertomus (pöytäkirja 26.2.1985).

1984 vesimaksut. Näiden avustusten ja anteeksi annettujen maksujen ansiosta Vuonna 1986 yhdistyksen taloudellinen tilanne alkoi tasapainottumaan vuonna 1986, ja sen ansiosta yhdistys suoriutui kaikista laskuistaan ja menoistaan ottamatta pankkilainaa ja tämän lisäksi myös rästissä olevat laskut ja menot maksettiin. Talousvaikeuksista selviytyttyään yhdistys aloitti suunnittelemaan seuraavaa taloa, joka tulisi olemaan asuntola erityisryhmille (5-talo).⁹⁸

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen pöytäkirjoista ei suoraan ilmene, miksi yhdistys joutui talousvaikeuksiin 1980-luvun alussa. Oliko kenties yhdistys liian nopeasti alkanut rakennuttamaan taloja, ennen kuin edellisten talojen kulut olivat kokonaan keretty maksamaan. Huomioitavaa on, että yhdistys oli rakennuttanut neljä taloa vuoteen 1981 mennessä. Neljän talon rakentaminen tapahtui melko nopealla tahdilla vain 12 vuodessa, joten kuluja oli paljon lyhyen ajan sisällä ja rakennuskulujen kattamiseen eivät riittäneet aiemmin rakennettujen talojen vuokratulot ja vaikka yhdistys avustuksia esimerkiksi raha-automaattiyhdistykseltä, niin kuitenkin talojen rakennuttaminen tehtiin pääosin lainarahalla. Kun talousvaikeudet alkoivat olemaan takanapäin, oli yhdistyksellä kuitenkin intoa lähteä vielä uuteen projektiin uuden talon rakennuttamiseksi.

Viidennen talon suunnittelijaksi valittiin arkkitehtitoimisto Anssi Junkkari ja Kari Toppila, ja talo tulisi sisältämään seitsemän huoneistoa. Vaikka yhdistyksellä oli takanaan kovat ajat ja yhdistys oli juuri vasta selvinnyt edellisistä talousvaikeuksistaan, yhdistyksellä oli intoa ja uskallusta hakea lainaa asuntohallitukselta viidennen talon rakennuttamiseen, lisäksi 5-talon rakennuttamiseen päätettiin hakea avustusta raha-automaattiyhdistykseltä 20 % rakentamisen kustannuksista.⁹⁹

Vuoden 1987 aikana valittiin rakennustoimikunta, joka vastaisi 5-talon rakennuttamiseen liittyvistä asioista. Kevään 1987 aikana yhdistys myös sai vastauksen edellisenä vuonna tehtyyn avustushakemukseen raha-automaattiyhdistykselle. Raha-automaattiyhdistyksen vastaus anomukseen oli kielteinen ja yhdistys päätti heti uusia kyseisen anomuksen. Hyviä uutisia

⁹⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, vuoden 1985 toimintakertomus (pöytäkirja 20.2.1986; vuoden 1986 toimintakertomus (pöytäkirja 2.3.1987).

⁹⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, vuoden 1986 toimintakertomus (pöytäkirja 2.3.1987); toimintasuunnitelma vuodelle 1987 (pöytäkirja 14.11.1986).

kuitenkin saatiin asuntohallitukselta, kun se päätti kesällä 1987 myöntää lainaa 5-talon rakennuttamiseen 830 000 markkaa. Myöhemmin johtokunnan pöytäkirjoissa lukee, että lainasumma olisi 970 000 markkaa. Tähän Asuntohallituksen myöntämään lainaan päätettiin hakea takausta Tuusniemen kunnalta. Lisäksi kyseiselle lainalle päätettiin asettaa vakuudeksi kiinnitys. Viidennen talon suunnittelu ja rakennuttaminen oli varsin nopea prosessi ja yhdistys toimi rohkeasti aloittaessaan uuden talon rakennuttamiseen, heti edellisistä talousvaikeuksista selviytyttyään. Asuntohallituksen lainan myöntämisen myötä 5-talon rakennuttaminen pääsi vauhtiin, kun syksyllä 1987 yhdistys haki kyseiselle talolle rakennuslupaa ja urakkatarjoukset lähetettiin pääurakasta neljälle toimijalle, sähköurakasta kolme toimijalle ja LVI-urakasta kolmelle toimijalle. Jo samana kuukautena tehtiin päätös urakoitsijoista, urakoitsijoista päätettiin valita halvimmat tarjoukset jättäneet urakoitsijat. Pääurakan sai Rakennusliike Pekka Poutiainen Ky, Sähköurakan sai Tuus-Sähkö Ky ja LVI-urakan sai LVI-apu Tirkkonen. Lopulliseksi rakennuttamisen kustannuksiksi tuli 1 660 230 markkaa. Huhtikuussa 1988 laitettiin hakuun 5-talon asunnot ja toukokuussa 1988 tehtiin asukasvalinnat uuteen 5-taloon., Asukkaat pääsivät muuttamaan 5-taloon kesäkuun ensimmäinen päivä. 5-talo on viimeisin yhdistyksen rakennuttama talo, eikä tämän jälkeen ole rakennettu uusia taloja.¹⁰⁰

Rankkojen talousvaikeuksien jälkeen yhdistys vietti 20. juhlavuotta vuonna 1989 ja tätä juhlistettiin Jumalanpalveluksella, kahvitarjoilulla ja juhlalla. Lisäksi kyseisenä vuotena kaikki yhdistyksen talot, lukuun ottamatta 3-taloa liitettiin kaukolämpöverkoston. Lisäksi vuonna 1989 yhdistys sai raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 200 000 markkaa 5-talon kuluihin, jolla lyhennettiin lainoja. 1980-luku oli kenties taloudellisesti vaikeinta aikaa yhdistykselle, mutta niistä kuitenkin selvittiin, eikä yhdistys ole kohdannut enää tämän jälkeen yhtä suuria haasteita. Toisaalta yhdistys ei ole rakennuttanut uusia taloja enää 1990-luvun jälkeen, joten kulkujakaan ei ole juuri ollut. Kuitenkin 1980-luvun lopussa ilmeistä oli, että Tuusniemen seudulla oli edelleen kysyntää vanhuksille suunnatulle asumiselle, sillä loppuvuodesta 1989 Etelä-

¹⁰⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 9.2.1987 12§, 20.3.1987 29§, 23.6.1987 41§, 9.11.1987 66§, 67§. 4.9.1987 41§, 22.9.1987 55§, 9.11.1987 64§, 25.3.1988 4§, 4.5.1988 4§ vuoden 1988 toimintakertomus (pöytäkirja 23.2.1989); "Talomme" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n verkkosivu. Luettu 17.9.2022. <https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>

Tuusniemen kylätoimikunta lähestyi yhdistystä kirjeitse ja pyysi yhdistystä rakentamaan talon vanhuksille Kosulan kylälle.¹⁰¹

¹⁰¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat. 30.11.1989 2§; vuoden 1988 toimintakertomus (pöytäkirja 23.2.1989).

5 Muuttuva asumisen tapa

5.1 Asumisen muutos kohti palveluasumista ja ympärivuorokautista hoivaa

Vanhusten määrä kasvoi 1950-luvulta alkaen ja 1990-luvulle tultaessa yli 60-vuotiaita olikin jo lähes miljoona koko Suomessa. Vanhusten kasvava määrä on esimerkiksi voinut vaikuttaa siihen, että on siirrytty kohti palveluasumista, ja tämä asumismuoto on vakiintunut ympäri Suomen. Ensimmäiset palveluasunnot rakennettiin Suomeen 1980-luvulla. Kun vanhusten määrä on kasvanut, ei kunnilla ollut enää resursseja tarjota vanhainkotipaikkaa kaikille sitä tarvitseville vanhuksille, jonka vuoksi oli helpompaa, että vanhukset asuivat kotonaan. Lisäksi yleensä ihmisen ikääntyessä hänen toimintakykynsä heikkenee, eikä hän välttämättä pystynyt asumaan yksin, ja palveluasuntojen tarkoituksena olikin myös tukea heidän itsenäistä asumistaan ja selviytymistä, sekä luoda turvaa tarjoamalla erilaisia palveluja. Nykyisinkin palveluasumista pidetään parempana ratkaisuna, kuin perinteistä laitoshoittoa ja kunnat näkivät myös palveluasumisen mahdollisuutena vähentää vanhusten laitoshoittoa. Palveluasuminen kattaa sekä asunnon että palvelut, jotta vanhus pystyy asumaan yksin. Palveluasuja siis maksaa asunnostaan vuokran tai vastikkeen ja valitsee tarvitsemansa palvelut, esimerkiksi ateriapalvelun tai kodinhoidolliset palvelut, joista laskutetaan asiakasta erikseen käytön perusteella. Esimerkiksi Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys palkkasi vuonna 2003 läheistyöntekijän, joka auttoi vanhuksia jokapäiväisissä arjen toiminnoissa.¹⁰² Palveluasuminen jaetaan tavalliseen palveluasumiseen ja tehostettuun palveluasumiseen. Tavallisessa palveluasumisessa henkilökunta ja palvelut ovat saatavilla vain päivisin, mutta tehostetussa palveluasumisessa asukkaasta huolehditaan kaikkien arjen toimintojen osalta vuorokauden ympäri. Palveluasumisesta on määrätty sosiaalihuoltolaissa.¹⁰³

¹⁰² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys. Toimintasuunnitelma vuodelle 2003. 4.12.2002.

¹⁰³ Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 21 c §; Lähteenmäki 2003, 159; Välikangas 2006, 12,20; Andersson 2007, 7,9.

5.2 Yhdistyksen linjaukset 1990-luvun alkaessa

Kesällä 1990 Kuopion lääninhallitus lähestyi yhdistystä kirjeitse ja tiedusteli mahdollisuutta muuttaa vanhustentaloasunnot palveluasunnoiksi. Kuitenkaan tässä vaiheessa yhdistys ei tehnyt mitään päätöksiä koskien asuntojen muuttamista palveluasunnoiksi. Myöhemmin syksyllä yhdistys alkoi pohtimaan 1-talon ja 2-talon peruskorjausta, sillä olihan kyseisten talojen rakennuttamisesta aikaa jo noin 20 vuotta ja ne kaipasivat jo remonttia. Lisäksi yhdistyksen vuoden 1991 toimintasuunnitelmasta ilmenee, että tarkoituksena on pohtia 1-talon ja 2-talon peruskorjauksen tarvetta ja tarpeen vaatiessa anoa Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta peruskorjausta varten. Seuraavana vuonna Raha-automaattiyhdistys myönsikin avustusta yhteensä 63 000 markkaa, josta 50 000 markkaa oli tarkoitettu 1-, 2-, 4- ja 5-talojen pihojen kattamiseen ja 13 000 markkaa 5-talon rakennuttamisesta aiheutuviin kuluihin. Lisäksi samana vuonna yhdistys päätti ryhtyä selvittämään olisiko sen mahdollista rakennuttaa palvelutalo. Tämän asian tiimoilta yhdistyksen johtokunta päättikin tehdä vierailuja palvelutaloihin esimerkiksi Kajaaniin ja Nurmekseen, jonne oli juuri valmistunut palvelutalot. Loppukeväästä päätettiin, että 1-talon ja 2-talon vesihanat uusittaisiin ja niihin vaihdettaisiin termostaattisekoittajat ja yhteinen piha päällystettäisiin. Tähän urakkaan päätettiin hakea avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä. Loppuvuodesta suunnitelmat tarkentuivat ja suunnitelmaksi otettiin, että kaikkien talojen pihat päällystettäisiin, lukuun ottamatta 3-talon pihaa. Tarkoituksena oli, että urakat tehtäisiin vuoden 1992 aikana.¹⁰⁴

1990-luvulle tultaessa Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen käyttöön tulleet talot oli rakennettu, joista viimeisin eli 5-talo oli valmistunut vuonna 1988. Alle kolmessa kymmenessä vuodessa yhdistys oli rakennuttanut viisi taloa ja niistä vanhimmat 1-talo ja 2-talo alkoivat olemaan jo remontin tarpeessa. Koska kaikki talot olivat valmiita, ei niiden rakennuttamisesta enää tullut kustannuksia, vaan rahoituksen tarve siirtyi talojen peruskorjaukseen ja muuhun asumismukavuutta lisäävään remontointiin, joten lainan tarvettakaan ei enää ollut niin paljoa, kuin aikaisempina vuosina.

¹⁰⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 25.10.1990 8§, 7.3.1991 6§, 8§, 13.5.1991. 6 §; toimintasuunnitelma vuodelle 1991 (pöytäkirja 25.10.1990); Vuoden 1992 toimintakertomus (pöytäkirja (22.4.1993).

5.3 Peruskorjausta ja siirtyminen palveluasumiseen

Vuoden 1992 keväällä Raha-automaattiyhdistykseltä saatiin avustusta 1-talon ja 2-talon vesihanojen uusimiseen ja yhdistys päätti pyytää tarjouksia kyseisestä urakasta. Halvimman tarjouksen (56 500 markkaa) esitti Putkiveljet Holopainen ja yhdistys päätti antaa urakan kyseiselle yritykselle. Vesihanojen uusimisen lisäksi 1-talon vesikatto uusittiin. Huomiona Tuusniemen kunnan ja Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen yhteistyöstä yhdistys päätti keväällä 1992 antaa asunnon 3-talosta vuokralle Tuusniemen kunnan sosiaalilautakunnalle.¹⁰⁵

Vaikka 1-talon ja 2-taloa oli remontoitu muun muassa uusimalla vesihanat, niin kyseisissä taloissa oli edelleen tarvetta peruskorjaukselle. Tähän asiaan puututtiin lopputalven 1993 aikana, kun johtokunta päätti asettaa toimikunnan päättämään tarvittavista toimenpiteistä. Vuoden 1993 toimintasuunnitelmasta ilmenee, että tämä 1-talolle ja 2-talolle suunniteltu peruskorjaus tulisi sisältämään ulko-ovien ja ikkunoiden korjausta ja tarpeen tullen uusimista. Myös maalaustöitä suoritettaisiin talojen ulkopinnoille. Lopulta lopputalvesta 1994 Raha-automaattiyhdistys myönsi vanhustenkotiyhdistykselle avusta 100 000 markkaa kyseiseen peruskorjaukseen. Yhdistyksen toimesta todettiin, että tämä 100 000 markkaa ei tulisi riittämään koko peruskorjaukseen ja yhdistys päättikin kattaa loput peruskorjauksesta aiheutuvista kuluista pankkilainalla. Yhdistyksen johtokunta päätti antaa perustetulle rakennustoimikunnalle päätäntävällän urakkatarjousten hyväksymisestä ja urakoitsijan valitsemisesta. Rakennustoimikunta tekikin valinnan ja uudet ulko-ovet tilattiin Kavitex Oy:ltä hintaan 76 350 markkaa. Tarjous sisälsi myös ovien asennuksen. Ikkunoiden uusimisurakan sai Liperin Ikkuna Ky ja hintaa kyseiselle urakalle tuli 74 100 markkaa. Eli kaiken kaikkiaan 1-talon ja 2-talon peruskorjaukselle tuli hintaa 150 450 markkaa, josta Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen osuus oli 100 000 markkaa.¹⁰⁶

¹⁰⁵Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 13.5.1991 2-3, 6§; Vuoden 1992 toimintakertomus (pöytäkirja 22.4.1993).

¹⁰⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 22.3.1993 7§, 28.2.1994 6§; toimintasuunnitelma vuodelle 1993 (pöytäkirja 10.11.1992); Muistio rakennustoimikunnan kokouksesta 10.3.1994 1§.

Vuosi 1994 oli myös yhdistyksen juhlavuosi, sillä yhdistyksen perustamisesta oli kulunut 25 vuotta. 04.09.1994 järjestettiin Tuusniemen peruskoulun yläasteella 25-vuostisjuhla, jossa oli ohjelmassa muun muassa kuorolaulua, runon lausuntaa ja juhlapuheita. 25-vuotisjuhlat vietettiin keskellä pahinta 1990-luvun lamaa ja mielenkiintoista on se, että lähdeaineiston pohjalta 1990-luvun lama ei ollut yhdistykselle erityisen haastavaa aikaa. Voidaankin pohtia miksi, lama ei vaikuttanut paljoakaan yhdistyksen toimintaan. Suurin osa yhdistyksen asiakkaista eli vuokralaisista olivat eläkeläisiä, jotka olivat myös yksi yhdistyksen rahoituksen lähde. Laman tuomat laajat irtisanomiset eivät vaikuttaneet eläkeläisten tuloihin, vaan heillä oli rahaa suoriutua vuokrasta eläkkeellään. Toisaalta yhdistyksen asunnot olivat edullisia, ja pienemmälläkin eläkkeellä pystyi suoriutumaan vuokrasta.¹⁰⁷

Vuoteen 1995 tullessa kaikissa yhdistyksen taloissa, lukuun ottamatta 5-taloa oli edelleen tarvetta peruskorjauksille. Lisäksi asunnoissa oli myös tarvetta maalipintojen uusimisille, mutta asuntojen sisäiset pienet remontointitarpeet päätettiin toteuttaa aina asukkaan vaihdon yhteydessä, jotta häiriötä asumiselle ei syntyisi. Yhdistys saikin alkutalvesta 1995 avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä 30 000 markkaa ja Asuntohallitukselta 8000 markkaa yleisiin korjauksiin ja kaluston hankintaan.¹⁰⁸

Asuntotuotantolaki ja valtionapulaki 1980-luvun alussa ohjasivat koko Suomessa kuntien toimintaa ja lakien ohjaamana sekä mahdollisesti vanhusten tarpeitten takia kunnat alkoivat kiinnittää enemmän huomiota vanhusten palveluiden parantamiseen. Tuusniemellä vuoden 1997 aikana yhdistyksen toimesta nousi ajatus, että osa 3-talon asunnoista muutettaisiin palveluasunnoiksi. Yhdistyksen toimesta myös todettiin, että asuntojen muuttaminen palveluasunnoiksi vaatisi rakenteellisia muutoksia ja näihin muutoksiin tarvittaisiin rahoitusta yhdistyksen ulkopuolelta. Aivan vuoden 1998 alussa yhdistys saikin raha-automaattiyhdistykseltä ennakoilmoituksen 200 000 markan avustuksesta palveluasuntojen rakennuttamiseen. Kyseinen ennakoilmoitus rohkaisi yhdistystä jatkamaan rahoituksen etsimistä kyseiseen projektiin. Samoihin aikoihin yhdistys sai Tuusniemen kunnalta 14 500 markkaa avustusta

¹⁰⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 21.7.1994 4§.

¹⁰⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat. 23.2.1995. 7 §; peruskorjaussuunnitelma vuodelle 1995 (pöytäkirja 8.11.1994).

asuinrakennusten ja asuntojen korjauksiin, joita tehtiin sitä mukaan, kun niille oli tarvetta ja huoneistojen asukkaiden vaihtojen yhteydessä. Lisäksi yhdistys päätti vuokrata asunnon hakijalle, jonka asuntohakemus oli tullut Tuusniemen kunnan sosiaalitoimiston kautta.¹⁰⁹

Yhdistyksen 3-talon palveluasuntohanke pääsi etenemään, kun yhdistys päätti aloittaa rahoitus- ja hankesuunnittelun yhteistyössä muun muassa Tuusniemen kunnan kanssa. Seuraavassa johtokunnan kokouksessa johtokunta valitsi yhdistyksen sihteerin Jouko Korhosen suunnittelemaan kyseisen remontin, jossa osa 3-talon asunnoista muutetaan palveluasunnoiksi. Korhonen oli itse jättänyt suunnittelutarjouksen kyseisestä remontista aiemmin keväällä. Yhdistyksen 1-talossa oli ollut vesivahinko ja yhdistys päättikin alkaa selvittämään putkiremontin teettämistä 1-talossa. Yhdistys päätti selvittää, jos Raha-automaattiyhdistykseltä saataisiin avustusta kyseiseen remontiin. Tarkoituksena oli tehdä putkiremontti vuoden 1999 aikana. Tarkoituksena oli ollut myös, että vuoden 1998 aikana 1-talon sauna olisi remontoitu. Yhdistys kuitenkin päätti, että vesivahingon takia saunaremonttia lykättäisiin ja se toteutettaisiin samaan aikaan vesivahinkokorjauksien kanssa.¹¹⁰

1-talon putkiremontin suunnittelutyö annettiin insinööritoimisto Eino Laurilalle, joka oli jättänyt halvimman tarjouksen suunnittelutyöstä hintaan 5000 markkaa. Kaiken kaikkiaan tarjouksia tuli kahdelta yritykseltä. Putkiremontin kanssa samaan aikaan toteutettavan saunaremontin kustannusarvio oli valmistunut ja kustannusarvioksi tuli 28 173 markkaa. Myös palveluasuntohanke eteni, kun yhdistys päätti pyytää tarjoukset korkotukilainasta, joka olisi suuruudeltaan 425 000 markkaa. Lisäksi yhdistys sai urakkatarjoukset LVI-suunnittelutarjoukset ja sähkösuunnittelutarjouksen koskien palveluasuntohanketta. LVI-suunnittelu annettiin insinööritoimisto Eino Laurilalle, jonka tarjous oli 2000 markkaa ja sähkösuunnittelun sai Heikki Räsänen, joka oli ainoa taho, joka lähetti suunnittelutarjouksen. Tarjous oli 1500 markkaa. Vuoden 1999 toimintasuunnitelman mukaan tarkoituksena oli tehdä putki- ja saunaremontti

¹⁰⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 7.1.1998 5-6§, toimintasuunnitelma vuodelle 1998 (pöytäkirja 13.11.1997); Välikangas 2006, 11-12.

¹¹⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 30.3.1998 4§, 23.7.1998. 5-6§, 11§.

kyseisenä vuonna ja toteuttaa palveluasuntohanke, jossa neljä 3-talon asuntoa muutetaan palveluasunnoiksi.¹¹¹

Alkuvuodesta 1999 Raha-automaattiyhdistys myönsi avustusta 300 000 markkaa 1-talon putkiremonttiin. Samaan aikaan yhdistys päätti laatia yhdessä Tuusniemen kunnan sosiaalitoimen kanssa suunnitelman palveluasuntojen käytöstä ja myös hakea kunnalta avustusta rakennushankkeelle ja mahdollista taloudellista tukea palveluasuntojen toiminnan rahoittamiseen, jos se osoittautuu yhdistykselle taloudellisesti raskaaksi. Palveluasuntohankkeen lisäksi yhdistys edelleen pohti mahdollisen palvelutalon rakennuttamista, jonka rakennuttamista oli mietitty jo 1990-luvun alussa. Kyseisessä palvelutalossa olisi alustavien suunnitelmien mukaan pieni uima-allastila, sauna- ja kuntoutumistilat sekä toimintatila. Tarkoituksena oli rakentaa palvelutalo Tuusniemen sairaalan yhteydessä olevalle Tuusniemen kunnan omistamalle tontille. Yhdistyksen kevätkokous valtuutti johtokunnan tekemään kustannusarvion ja etsimään rahoitusta palvelutalon rakennuttamiseksi. Myös Tuusniemen kunta kannatti palvelutalon rakennuttamista. Vuoden 1999 lopussa Raha-automaattiyhdistys antoi alustavan ennakoilmoituksen yhden miljoonan markan avustuksesta.¹¹²

Kevään 1999 mittaan Vanhustenkotiyhdistys oli pyytänyt tarjouspyyntöjä 1-talon putkiremonttiin lähialueen yrityksiltä ja kaiken kaikkiaan tarjouksia tuli viideltä yritykseltä ja yhdistys päätti valita remontin toteuttajaksi halvimman tarjouksen jättäneen Tuusniemeläinen Putkiveljet Holopainen Ky:n, jonka tarjous urakan toteuttamisesta oli 340 000 markkaa. Yhdistyksellä oli kokemusta kyseisestä yrityksestä, sillä se oli uusinnut 1-talon ja 2-talon vesihanat 1990-luvun alussa. Kyseinen putkiremontti valmistui vuoden 1999 aikana. Putkisto-ongelmat jatkoivat yhdistyksen koettelemista, sillä kesän 1999 aikana 2-talossa oli ilmennyt vesivahinko. Yhdistys päättikin aloittaa 2-talon saneeraussuunnittelu, mutta Raha-automaattiyhdistys ei myöntänyt avustusta remonttiin, joten kyseinen 2-talon putkiremontti ei toteutunut. Yhdistys suoritti vuoden 1999 aikana myös muita remontteja. Syksyllä 1999 3-taloon asennettiin

¹¹¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 14.9.1998 6–7§, 30.11.1998. 6§; toimintasuunnitelma vuodelle 1999 (pöytäkirja 30.11.1998).

¹¹² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 11.2.1999 6§, 22.3.1999 6–7§, 17.5.1999 8§; vuoden 1999 toimintakertomus (pöytäkirja 15.2.2000); Tuusniemen kunta. Kunnanhallitus. Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys ry:n palvelutalohanke. 17.6.1999. Kh 126§.

lämmönjakokeskus, kyseisen asennuksen suoritti Putkiveljet Holopainen Ky. Lisäksi syksyllä 1999 vietettiin yhdistyksen 30-vuotisjuhlaa ja juhlissa oli lausuntaa, juhlapuheita ja musiikkiesityksiä. Samoihin aikoihin yhdistys sai Tuusniemen kunnalta 200 000 markan lainan ja tämän lainan myötä Tuusniemen sosiaalijohtaja sai läsnäolo- ja puheoikeuden viideksi vuodeksi (eli laina-ajan) yhdistyksen johtokunnan kokouksissa.¹¹³

Syksyn 1999 mittaan yhdistys oli pyytänyt tarjouksia koskien 3-talon palveluasuntohanketta. Tarjoukset oli jaettu kolmeen kategoriaan. LVI-urakkatarjoukset, sähköurakkatarjoukset ja rakennusurakkatarjoukset. LVI-urakkatarjouksia yhdistys sai viideltä eri yritykseltä. Sähköurakkatarjouksia yhdistys sai kahdelta eri yritykseltä ja rakennusurakkatarjoukset kolmelta eri yritykseltä. Yhdistys päätti valita halvimmat tarjoukset ja LVI-urakan sai jo tuttu Tuusniemeläinen yritys Putkiveljet Holopainen Ky, sähköurakan sai Juankosken Sähkö Ky ja rakennusurakan sai Rakennusliike VESRAK Oy. Kaiken kaikkiaan palveluasuntohankkeen kustannukseksi tuli 1 006 470 markkaa. Näin ollen hankkeen kustannusarvio ylittyi noin 250 000 markalla. Myöhemmin palveluasuntohankkeen arvioituja kuluja saatiin pienennettyä 962 100 markkaan. Yhdistys oli myös tehnyt rahoitussuunnitelman 3-talon palveluasuntohankkeesta ja suunnitelman mukaan 57 % (548 400 markkaa) rahoituksesta saataisiin ARA:n korkotukilainana, 30 % (288 630 markkaa) saataisiin Raha-automaattiyhdistykseltä avustuksena ja loput 13 % (125 070 markkaa) yhdistys kustantaisi itse. Viimein vuoden 1999 lopussa ARA hyväksyi 3-talon palveluasuntohankesuunnitelman ja yhdistys teki lopullisen päätöksen 3-talon palveluasuntohankkeen rakennustöiden käynnistämisestä.¹¹⁴

Vuoden 2000 alussa yhdistys nosti Tuusniemen Osuuspankilta ARA:n tukeman korkotukilainan 548 000 markkaa 3-talon palveluasuntojen rakentamiseen. 3-talon palveluasuntoja rakennettaessa Tuusniemen kunta oli suunnittelemassa palvelukeskuksensa ja sairaalansa saneerausta. Tuusniemen kunnan sosiaalilautakunta suunnittelikin, että kun kyseinen saneeraus

¹¹³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 20.7.1999 4§, 26.8.1999 5§ (liite 2), 5.11.1999 8§; pöytäkirja Tuuspiha I:n LVI-saneeraustyön tarjousten avaamistilaisuudesta 14.6.1999 5-6§, vuoden 1999 toimintakertomus (pöytäkirja 15.2.2000); Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen ja Tuusniemen kunnan välinen sopimus (pöytäkirja 25.10.1999); Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen ja Tuusniemen kunnan välinen velkakirja (pöytäkirja 5.10.1999).

¹¹⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 5.11.1999 9§, 22.11.1999 6§; pöytäkirja Tuuspiha III:n palvelutilahankkeen tarjousten avaamistilaisuudesta 5.10.1999 5-6§.

alkaa, niin se voisi sijoittaa potilaiden käyttöön, jota joudutaan siirtämään pois saneeraukseen ajaksi. Tämän vuoksi Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys oli pyytänyt, että kunta maksaisi näissä asunnossa asuvien potilaiden vuokran, jos se he eivät itse siihen kykenisi. Tuusniemen kunta suostui tähän järjestelyyn ja esitti, että tarpeen tullen potilaiden vuokrat suoritetaan toimeentulotuesta.¹¹⁵

Yhdistyksen palvelutalo hanke eteni, kun Raha-automaattiyhdistys myönsi ohjeellisen yhden miljoonan markan avustuksen palvelutaloa varten. Avustuspäätös oli kuitenkin pettymys yhdistykselle, sillä yhdistys oli kaavailnut, että Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen osuudeksi palvelutalosta tulisi kolme miljoonaa markkaa. Yhdistys päättikin täydentää avustushakemusta ja pyrki saamaan rahoituksen kasaan. Kuitenkin jo seuraavassa johtokunnan kokouksessa yhdistys päätti, että Raha-automaattiyhdistykselle toimitettu avustushakemus koskien palvelutalohanketta uusitaan vain, jos Tuusniemen kunta antaa hankkeeseen 200 000 markkaa vuonna 1998 kuolleen Martta Taskisen perinnöstä, jonka omaisuus oli valtiokonttorin päätöksellä testamentattu osittain Tuusniemen kunnalle. Lisäksi Tuusniemen kunnan tulisi osallistua palvelutalohankkeeseen yhdellä miljoonalla markalla. Tuusniemen kunta ilmoitti kuitenkin pian, että ei voi vielä tässä vaiheessa sitoutua palvelutalohankkeeseen. Yhdistys oli neuvottellut palvelutalohankkeesta Raha-automaattiyhdistyksen kanssa 7.10.2000 ja neuvotteluun oli osallistunut myös edustaja Tuusniemen kunnasta. Raha-automaattiyhdistys oli kehottanut, että palvelutaloa varten perustettaisiin kiinteistöosaakeyhtiö, josta yhdistys omistaisi enintään 50 %. Yhdistys päättikin ryhtyä selvittämään kiinteistöosaakeyhtiön perustamista ja muiksi osakkaiksi pyydetäisiin Tuusniemen kuntaa ja muita hankkeeseen myönteisesti suhtautuneita tahoja. Aiemmin palvelutalon hankesuunnitelmaan oli kaavailtu allastilaa, mutta asian kypsyttyä yhdistyksessä tultiin siihen tulokseen, että allastilaa ei voida toteuttaa, vaan suunnitellaan muita kuntoutustiloja eri yhteistyökumppanien kanssa. Uuden hankesuunnitelman myötä palvelutalon kustannusarvioksi tuli 4 300 000 markkaa. Kuitenkin vuoden 2001 jälkeen

¹¹⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 5.1.2000 6§; Tuusniemen kunta, sosiaalilautakunta (ote pöytäkirjasta 8.2.2000. 21§)

palvelutalohanke ei enää edennyt, eikä palvelutalon rakennuttamista ole aloitettu vuoteen 2024 mennessä.¹¹⁶

On mielenkiintoista pohtia, miten yhdistyksen toiminta olisi muuttunut, jos palvelutalo olisi rakennettu. Miten Tuusniemen kunta olisi ollut mukana palvelutalohankkeessa ja miten siitä aiheutuvat kulut olisivat jakautuneet? Olisivatko palvelutalon työntekijät yhdistyksen, vai kunnan työntekijöitä ja mikä taho olisi vastannut heidän palkkauksestaan. Jos palvelutalon työntekijät olisivat olleet yhdistyksen palkkalistoilla, olisi yhdistykselle tullut uusia kuluja, joihin olisi pitänyt löytää rahoitus. Palvelutalosta saaduilla vuokratuloilla olisi pystytty kustantamaan ainakin osa uusista palkkamenoista, jos se olisi rakennettu. Toisaalta jos palvelutalon työntekijät olisivat olleet Tuusniemen kunnan palkkalistoilla, olisiko kunnan rooli yhdistyksen toiminnassa kasvanut ja jopa saanut lisää valtaa yhdistyksen sisällä. Tuusniemen kunnan palvelukeskus olisi voinut jäädä asiakaspaikoiltaan pienemmäksi palvelutalon myötä. Kuitenkin vanhusten määrä Tuusniemen kunnassa olisi todennäköisesti pysynyt samana, kuin nykyisin.

Palveluasumiseen siirtyminen on muuttanut vanhusten asumista. Kun vielä 1980-luvulla palvelutalot nähtiin ensisijaisena ratkaisuna vanhusten asumiseen, 1990-luvulle tultaessa ymmärrettiin, että vanhukset tarvitsevat erilaisia vaihtoehtoja asumiseen, sillä kasvava vanhusten määrä ja heterogeeninen vanhusten ikäryhmä toi myös erilaisia asumisen tarpeita. Lisäksi ymmärrettiin, että jokaisella vanhuksella on omat arvonsa ja elämäntapansa, jonka vuoksi heidän asumistoiveensa ovat erilaisia. Tämän omaehtoisen ikääntymisen vuoksi asumisen tapa siirtyi kohti vanhuksien tarpeita paremmin huomioivaa asumisen tapaa. Myös Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen kaavailema palvelutalohanke ei toteutunut ja vanhusten itsenäinen palveluasuminen pysyi vallitsevana käytäntönä.¹¹⁷

¹¹⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 15.2.2000 7§, 20.3.2000 8§, 28.3.2000. 5§, 1.12.2000 6§, 28.3.2001 5§; Valtiokonttori, päätös Martta Taskisen perinnöstä 525/90/1998 (pöytäkirja 18.2.2000); ”Talomme” Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n verkkosivu. Luettu 9.1.2024. <https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>

¹¹⁷ Välikangas 2006, 12-13.

5.4 Ympäri vuorokautisuus vanhusten hoidossa yleisty

Ympäri vuorokautinen hoiva eli tehostettu palveluasuminen, jossa hoivan käsitteellä tarkoitetaan vanhuksen jokapäiväisen elämän ja arvomaailman tukemista ympäri vuorokautisen hoitohenkilöstön avulla, yleisty vanhusten hoidossa palveluasumisen riittämättömyyden vuoksi. Lisäksi tavoitteena on kuitenkin kunnioittaa vanhuksen yksityisyyttä ja luoda elinympäristöstä mahdollisimman kodinomaisen. Esimerkiksi vanhus voi tuoda omia tavaroitaan hoivapaikkaansa. Tutkimuksen mukaan kodinomaisuudella ja sosiaalisilla suhteilla on positiivisia vaikutuksia vanhuksen elämänlaatuun. Ympäri vuorokautisen vanhusten hoidon yleistyminen Tuusniemellä alkoi yhdistyksen ja Tuusniemen kunnan yhteisellä ilta- ja yöhoitoprojektilla, joka myöhemmin siirtyi kokonaan Tuusniemen kunnan vastuulle.¹¹⁸

Syyskuussa 2000 Tuusniemen sosiaalilautakunta ja Tuusniemen vanhusten kotiyhdistys tekivät sopimuksen koskien sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja palvelujen järjestämistä. Tarkemmin sopimus koski sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuja asumis- ja päiväkeskuspalveluja. Sopimuksen mukaan Tuusniemen vanhusten kotiyhdistys tuottaisi kyseiset palvelut ja Tuusniemen kunta korvaisi niiden tuottamisesta aiheutuvat kulut. Myöhemmin syksyllä 2001 Tuusniemen vanhusten kotiyhdistys ja Tuusniemen kunta suunnittelivat yöpartio- ja yöhoitoprojektia. Lisäksi samaan aikaan Tuusniemen kunnan johtoportaisissa virisi keskustelu vammaisten hoitokodin perustamisesta. Tuusniemen vanhusten kotiyhdistys oli mukana tässä keskustelussa ja lupautui, että tällainen hoitokoti voidaan perustaa 3-talon yhteyteen ja mahdollisesti 3-talon tiloja vuokrattaisiin palveluntuottajalle, eli kunnalle. 3-talo vaatisi kuitenkin peruskorjausta, ennen kuin hoitokoti voitaisiin sijoittaa sen tiloihin. Peruskorjaukseen ja hoitokodin kuluihin olisi mahdollista saada avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä. Kuitenkin syyskuussa 2002, kun yhdistyksen johtokunta käsitteli (kehitys)vammaisten hoitokotihanketta, niin nyt puhuttiin, että hoitokoti tulisi 2-talon yhteyteen, ei 3-talon yhteyteen, kuten aiemmin oli suunniteltu. Yhdistys päätti hakea selvittää mahdollisuutta saada raha-automaattiyhdistykseltä

¹¹⁸ Räsänen 2011, 45, 51, 69.

avustusta 2-talon peruskorjaukseen. Alustavasti Tuusniemen kunnan suunnitelmissa hoitokoti valmistuisi vuonna 2004.¹¹⁹

Ilta- ja yöhoitoprojektin suunnitelmissa tarkoituksena oli palkata Raha-automaattiyhdistyksen tuella kaksi lähihoitajaa, joiden tehtävänä olisi avustaa kotona asuvia vanhuksia ja vammaisia myöhäisillan tunteina ja olla varalla yöllä mahdollisesti tarvittavaa hoitoa varten. Projektin kestoksi kaavailtiin kahta vuotta ja tarkoituksena oli aloittaa projekti loppuvuodesta 2002. Tuusniemen kunnan sosiaalitoimi myös alustavasti lupautui osallistua hankkeen rahoittamiseen 284 000 markalla. Keväällä 2002 Raha-automaattiyhdistys myönsikin alustavaa avustusta yöpartio- ja yöhoitoprojektia varten yhteensä 90 000 euroa, joka oli jaettu vuosille 2002, 2003 ja 2004. Myöhemmin vuonna 2002 Tuusniemen kunnan ja yhdistyksen välille laadittiin ostopalvelusopimus, koskien yöpartio- ja yöhoitoprojektia. Lisäksi yhdistys alkoi syksyllä 2001 suunnittelemaan yhdistyksen kiinteistöjen vuokratonttien ostamista yhdistyksen nimiin.¹²⁰

Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys aloitti ilta- ja yöpartioprojektin Tuusniemen kunnan tukemana kesällä 2002 auttamaan sellaisia vanhuksia, jotka tarvitsivat enemmän apua palveluasumisessa saatavien palvelujen lisäksi. Myös Raha-automaattiyhdistys myönsi avustusta projektia varten. Tätä projektia varten yhdistys palkkasi kaksi hoitajaa avustamaan ja hoitamaan alueella asuvia vanhuksia ilta- ja yöaikaan. Yhdistyksen palkkaamien hoitajien perehdytys kesti kolme viikkoa ja se tapahtui Tuusniemen kunnan kotipalvelun henkilökunnan kanssa. Perehdytykseen kuului myös toiminnan tutustuttaminen tuleville asiakkaille ja samalla hoitajat perehtyivät asiakkaiden tilanteisiin. Hoitajien perehdyttämisen jälkeen tiedotettiin ja järjesteltiin tulevaa yhdistyksen tarjoamaa ilta- ja yöhoitopalvelua ja mm. kunnan kotipalvelun työntekijät jakoivat tiedotteita projektista omille asiakkailleen. Tiedottamisen lomassa ja sen jälkeen alettiin laatimaan hoitopalvelusopimuksia sekä laadittiin hoitajille työlista, johon kirjattiin ylös myös tulevien asiakkaiden hoitotarpeita. Projektia suunnitellessa

¹¹⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 1.12.2000 9§, 18.3.2002 8§; Tuusniemen kunta, muistio vammaisten palveluasumiseen liittyvästä palaverista 9.11.2001 3-4§; Tuusniemen kunnan ja Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys ry:n välinen sopimus sosiaali- ja terveyshuollonsuunnittelusta ja palvelujen järjestämisestä (pöytäkirja 19.9.2000).

¹²⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.10.2001 6§, 18.3.2002 6§, 27.6.2002 6§; toimintasuunnitelma vuodelle 2002 (Pöytäkirja 3.12.2001); RAY:n avustuspäätös (pöytäkirja 7.2.2002).

päätettiin, että hoitajat työskentelevät vuoroviikoin työajan ollessa perjantaista torstaihin klo 13-21 välisenä aikana.¹²¹

Varsinainen hoitotyö alkoi 29.7.2002. Alenperin asiakkaita oli 10 kpl/ilta, mutta toiminta laajeni ja toukokuussa 2004 asiakkaita oli 25 kpl/ilta. Hoitotyön lisäksi hoitajat pyrkivät järjestämään asiakkaille ”jumppa-keskusteluhetkiä” kerran kuukaudessa. Syksyllä 2002 ilta- ja yöhoitoprojektin ja Tuusniemen kunnan kotihoidon välinen yhteistyö syveni, kun kaikille kotihoidon piirissä oleville ilta- ja yöhoitoprojektin asiakkaille laadittiin yhteistyössä molempien tahojen osalta avopalvelulukansiot. Kansioden tietoihin kirjattiin asiakkaiden suostumuksella kaikki asiakkaita koskevat tiedot, esimerkiksi sairaudet, lääkitykset, fyysinen toimintakyky jne.¹²²

Projektin asiakkaat ja asiakkaiden omaiset olivat tyytyväisiä projektiin. Ilta- ja yöhoitoprojektin ansiosta palvelukeskus- ja sairaalahoitajaksot ovat lyhentyneet ja vähentyneet. Projektin ansiosta asiakkaat ovat pystyneet asumaan kodeissansa ja tämän ansiosta säästöä on syntynyt. Projektin työnkuva oli laaja ja yksilöllinen. Projektin työntekijöiden ajasta 45 % meni lääkityksestä huolehtimiseen, kuten insuliinipistosten antamiseen, lääkkeiden jakamiseen dosettiin, haavahoitoon, verensokeriseurantaan ja asiakkaiden voinnissa tapahtuvien muutosten kirjaamiseen. 35 % hoitajien työajasta meni asiakkaiden ruokailuun, kuten syöttämiseen ja ruoan lämmitykseen. 10 % työajasta meni asiakkaiden hygieniasta ja asiakkaiden asuntojen siistimiseen, kuten asiakkaiden suihkutuksen/saunotuksen, vaippojen vaihto, tiskien tiskaamiseen ja pyykkiä pesemiseen. 5 % prosenttia hoitajien työajasta meni sosiaaliseen kanssakäymiseen asiakkaiden kanssa, kuten kuuntelemiseen, laulamiseen ja lehtien lukemiseen. Loput 5 % työajasta meni matkoihin. Kuukaudessa kilometrejä saattoi tulla jopa 1725 kilometriä.¹²³

Ilta- ja yöhoitoprojektin asiakkaista suurin osa sairasti dementiaa. Projektin ansiosta asiakkaiden ohjautuvuus erilaisiin tutkimuksiin on tehostunut, koska projektin myötä asiakkaan

¹²¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, ilta- ja yöhoitoprojektin väliraportti 2004 (pöytäkirja 22.9.2004).

¹²² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, ilta- ja yöhoitoprojektin väliraportti 2004 (pöytäkirja 22.9.2004).

¹²³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, ilta- ja yöhoitoprojektin väliraportti 2004 (pöytäkirja 22.9.2004).

vointia on pystytty seuraamaan tehokkaasti ja viemään asioita eteenpäin. Muita asiakkaiden sairauksia olivat sydän- ja verenkiertoelinten sairaudet, aivoverenkieltohäiriöt ja diabetes, myös muita ikääntymisestä aiheutuvia vaivoja oli. Suurin osa asiakkaista pystyi liikkumaan jonkun apuvälineen avustuksella, kuten rollaattorilla tai pyörätuolilla.¹²⁴

Ilta- ja yöhoitoprojektin tuli aluksi kestää vain kaksi vuotta. Yhdistys päätti kuitenkin hakea sille jatkoa hakemalla Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta vuodelle 2005. Lisäksi projektin jatkoksi hyväksyttiin ohjelma koskien dementian oireiden mahdollisemman varhaisen havaitsemisen käytäntöjen kehittämiseksi. Myös tähän jatkoprojektiin päätettiin hakea avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä. Yhdistys haki avustuksia kaiken kaikkiaan 41 000 euroa.¹²⁵

Kuitenkaan ilta- ja yöhoitoprojekti ei saanut enää rahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä. Tämän takia projekti päätettiin siirtää Tuusniemen kunnan vastuulle. Samalla myös projektin hoitajien työsuhteet siirrettiin Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistykseltä Tuusniemen kunnalle. Projektin ansiosta vanhusten sairaalajaksot lyhentyivät ja vähenivät, eli selvästi Tuusniemen kunnassakin oltiin tyytyväisiä projektiin. Myöhemmin kunta päätti myös ottaa projektin toiminnat omalle kontolleen.¹²⁶

Vanhusten oloihin alettiin yhä enemmän kiinnittää huomiota 2000-luvun alussa ympärivuorokautisen hoidon muodossa. Lisäksi vanhustarpeiden huomioimiseen perustettiin vanhusneuvosto Tuusniemen kunnan toimesta keväällä 2002. Tuusniemen kunta päättikin pyytää Tuusniemen vanhustenkotiyhdistykseltä lausuntoa vanhusneuvoston perustamisesta. Yhdistys piti tärkeänä, että vanhusneuvosto perustetaan ja vanhusten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnalliseen päätöksentekoon parannetaan. Vanhusneuvoston tärkeimpänä tavoitteena on saada vanhenevan väestön ääni kuuluviin. Vanhuksien tulee muiden ikäryhmien ohella osallistua kunnan toiminnan kehittämiseen, erityisesti vanhusten näkökulmasta.

¹²⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, ilta- ja yöhoitoprojektin väliraportti 2004 (pöytäkirja 22.9.2004).

¹²⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.9.2004 5§; RAY, avustushakemus vuodeksi 2005 (pöytäkirja 29.9.2004).

¹²⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, Ilta- ja yöhoitoprojektin väliraportti 2004 (pöytäkirja 22.9.2004); Tuusniemen kunta, hankinta- ja henkilöstöasiain pöytäkirja 9.6.2005.

Vanhusneuvoston tehtävänä onkin edistää viranomaisten, vanhusten sekä eläkeläis- ja vanhusjärjestöjen yhteistoimintaa ja edesauttaa vanhusten osallistumista ja vaikuttamista kunnalliseen päätöksentekoon.¹²⁷

5.5 Huolto ja korjaus, edelleen ajankohtaista

Tuusniemen kunnan tekninen osasto myönsi yhdistykselle avustusta 3500 euroa 2-talon peruskorjaukseen. Lisäavustusta haettiin myös Raha-automaattiyhdistykseltä, mutta tätä avustusta ei myönnetty. Tavallisesti Raha-automaattiyhdistys avusti peruskorjaushankkeissa 70 % kuluista, mutta uuden linjauksen mukaan avustusta voitiin myöntää enää vain 30 % hankkeen kuluista. Raha-automaattiyhdistykseltä päätettiin hakea avustusta kuitenkin 2-talon putkiremonttiin. Kuitenkin suunnitelmat muuttuivat pian, kun yhdistys päätti hakea uudestaan Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 2-talon alakerran peruskorjaukseen, jotta sinne voitaisiin perustaa vammaisten hoitokoti. Lisäksi päätettiin hakea Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta 3-talon peruskorjaukseen, jossa tarkoituksena olisi muuttaa talon asuntoja isommiksi soluasuunnoiksi. Tavoitteena oli saada 70 % avustus peruskorjaukseen.¹²⁸

Yhdistys päätti antaa 2-talon peruskorjaushankkeen pääpiirustusten-, suunnitelmaselostuksen ja kustannusarvion laatimisen yhdistyksen toiminnanjohtaja Jouko Korhosen laadittavaksi. Insinööritoimisto Eino Laurila oli jättänyt tarjouksen 2-talon putkiremontin suunnittelusta ja tämä tarjous päätettiin ottaa vastaan yhdistyksen toimesta. Myöhemmin loppukesästä 2003 yhdistys päätti hyväksyä Jouko Korhosen suunnitelmat 2-talon alakerran peruskorjauksesta ja yhdistys päätti hakea Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta vielä kertaalleen 2-talon peruskorjaukseen. Raha-automaattiyhdistykseltä tulikin loppuvuodesta 2003 alustavasti myönteinen päätös avustuksesta 2-talon peruskorjaukseen ja putkiremonttiin. Yhdistys otti alustavan myöntöpäätöksen jälkeen tavoitteeksi toteuttaa 2-talon peruskorjaus ja putkiremontti vuoden

¹²⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 12.9.2002 8§, Tuusniemen kunnan vanhusneuvosto, toimintasäntö 24.7.2002; Tuusniemen kunta, kunnanhallitus Lausuntopyyntö / vanhusneuvoston perustaminen Tuusniemelle (pöytäkirja 24.7.2002); Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013, 18.

¹²⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 12.9.2002 9§, 13.1.2003 7§, 27.2.2003 7§, 26.3.2003 6§; toimintasuunnitelma vuodelle 2003 (pöytäkirja 4.12.2002).

2004 aikana. Lisäksi loppuvuodesta 2003 yhdistys teki päätöksen, että toiminnanjohtaja voi harkintansa mukaisesti vaatia uudelta vuokralaiselta 1-3 kuukauden takuuvuokraa.¹²⁹

Vanhustenkotiyhdistyksen johtokunta valtuutti toiminnanjohtaja Jouko Korhosen laatimaan 2-talon peruskorjaussuunnittelun pääpiirustus- ja urakkatarjousvaiheen suunnittelua jo aiemmin laadittujen Raha-automaattiyhdistykselle lähetettyjen luonnospiirustusten pohjalta vuoden 2004 toisessa kokouksessaan. Lisäksi 2-talon peruskorjauksen laatiminen eteni, kun yhdistys sai tarjoukset kahdelta yritykseltä koskien 2-talon peruskorjauksen sähkösuunnitelmia. Sähkösuunnitelmien laatiminen annettiin Juankosken Sähkö Ky:lle halvemman tarjouksen perusteella. Myöhemmin kesällä 2004 2-talon peruskorjaushankkeen suunnitelmat tarkentuivat, kun rakennusalan yrittäjä Vuokko Savolainen oli käynyt tutustumassa 2-taloon.¹³⁰

2-talon peruskorjaus eteni, kun yhdistys päätti toteuttaa urakkakilpailun ja hakea rahoituslainaa 2-talon peruskorjaukseen ja putkiremonttiin. Yhdistys ottikin 320 000 euron lainan Tuusniemen Osuuspankista peruskorjausta varten Raha-automaattiyhdistys avusti peruskorjausta 110 000 eurolla. Loppuvuodesta 2005 2-talon peruskorjauksen kustannusarvio oli 520 000 euroa. Loppuvuodesta yhdistys valitsi 2-talon peruskorjauksen urakoitsijat halvimpien tarjousten perusteella. Rakennusurakan sai Kuopion Monirakennus Oy, putkiurakan sai Putkiveljet Oy ja sähköurakan sai Juankosken Sähkö Ky.¹³¹

Kuten jo aiemmin mainitsin, Tuusniemen Vanhustenkotiyhdistys haki avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä tarkoituksenaan, että 2-talon alakertaan tulisi hoitokoti. Tämän takia 2-talon alakertaan remontoitiin yhteisiä oleskelutiloja hoitokodin käyttöön. Koska hoitokodin perustamisen todennäköisyys 2-talon alakertaan näytti epävarmalta, yhdistys päätti, että kyseiset tilat vuokrataan asuntojen oleskelutiloiksi. Peruskorjauksen yhteydessä 2-talon alakeran asunnot oli muutettu soluasunnoiksi ja kyseisten soluasuntojen yhteiset tilat päätettiin

¹²⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 13.5.2003 6§, 13.8.2003 6§, 7.10.2003 9§; toimintasuunnitelma vuodelle 2004 (pöytäkirja 4.12.2003); Raha-automaattiyhdistys rakennustekninen ennakkolausunto 591/02/2003 (pöytäkirja 21.11.2003).

¹³⁰ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 23.2.2004 8§, 18.3.2004 6§, 30.6.2004 6§.

¹³¹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 31.5.2006 8§, 8.12.2005 7§, 15.11.2005 4§, 23.11.2005 4§, 8.12.2005 8 §.

tyvittää tasan asukkaiden kesken. Lopulta kesäkuun viimeinen päivä vuotta 2006 2-talon peruskorjaus ja putkiremontti valmistuivat ja ensimmäiset asukkaat pääsivät muuttamaan kyseiseen taloon.¹³²

Syksyllä 2005 Raha-automaattiyhdistys teki alustavan myöntävän päätöksen avustushakemukseen koskien 1-talon, 2-talon, 4-talon ja 5-talon pihamaan päällystämistä sadevesijärjestelmän rakentamista varten. Raha-automaattiyhdistys oli jo aiemmin tehnyt alustavan myöntävän päätöksen avustuksesta pihamaiden päällystämiseen ja yhdistys päättikin hakea avustusta tähän 3000 euroa. Tämän lisäksi yhdistys haki Raha-automaattiyhdistykseltä lisääavustusta 2-talon peruskorjauksesta aiheutuneisiin kuluihin 50 000 euroa. Lisäksi Tuusniemen kunta päätti myöntää yhdistykselle toiminta-avustusta 50 000 euroa, joka jakaantui puoliksi vuosille 2006 ja 2007. Loppukevästä 2006 Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys osti Tuusniemen kunnalta tontit, jossa yhdistyksen talot sijaitsivat 1,00 euron hintaan¹³³

Raha-automaattiyhdistys lopulta myönsi vielä lisääavustusta 2-talon peruskorjauksesta aiheutuneisiin kuluihin. Myös pihamaiden päällystäminen ja sadevesijärjestelmien rakentaminen edistyi, kun yhdistys sai urakkatarjoukset kyseiseen urakkaan. Yhdistys päätti antaa urakan Tuusniemen Sora Oy:lle, sillä sen tarjous oli ollut edullisin. Vaikka Tuusniemen Sora Oy:n tarjous oli kaikista edullisin, niin senkin tarjous ylitti alkuperäisen kustannusarvion 25 000 eurolla. Näin ollen koko urakan kokonaiskustannuksiksi tuli noin 95 000 euroa.¹³⁴

Kohonneen kustannusarvion takia, yhdistys päättikin hakea lisääavustusta Raha-automaattiyhdistykseltä, jonka Raha-automaattiyhdistys hyväksyi ja se päätti myöntää noin 30 % kokonaiskustannuksista avustusta (27 500 euroa). Pihamaiden päällystämisen yhteydessä oli tarkoitus myös asfaltoida pihatiet. Yhdistys lähestyiikin tarjouspyynnöllä neljää alalla toimivaa yritystä. Yhdistys sai tarjouskirjeet kolmelta alalta toimivalta yritykseltä ja yhdistys päättikin valita edullisimman tarjouksen jättäneen Suomen Laatuasfaltti Oy:n hoitamaan pihateiden asfaltoimista.

¹³² Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.3.2006 §, 21.4.2006 4§, 3.8.2006 4§.

¹³³ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 29.3.2005 6§, 15.11.2005 4§, 6§, 31.5.2006 §, 30.6.2006 7§, 3.8.2006 6-7§, 12.10.2006 4§, 8§; RAY, avustushakemus vuodeksi 2005 (pöytäkirja 29.9.2004); Kauppakirja Tuusniemen kunnan ja Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistyksen välisistä tonttikaupoista 24.5.2006

¹³⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 21.2.2007 11§, 14.8.2007 7§.

1-talon, 2-talon, 4-talon ja 5.talon piharemontti valmistui syksyllä 2007. 3-talon parkkipaikan asfaltoinnin kuitenkin hoitaisi Tuusniemen kunta, sillä asfaltoinnin myötä Tuusniemen kunta saisi oikeuden käyttää 3-talon parkkipaikkaa terveyskeskuksen asiakkaiden tilapäiseen pysäköintiin. Myöhemmin kuitenkin yhdistys sai tietoonsa päätöksen, että raha-automaattiyhdistys ei myönnäkään avustusta 3-talon piharemonttiin ja yhdistys päätti hakea Tuusniemen kunnalta avustusta kyseiseen urakkaan. Tuusniemen kunta suostui osallistumaan 3-talon piharemonttiin 50 % osuudella. 3-talon pihaan rakennettiin sadevesijärjestelmä Tuusniemen Sora Oy:n toimesta loppusyksystä 2008 ja tarkoituksena oli, että keväällä 2009 3-talon piha asfaltoitaisiin. Myöhemmin 3-talon piha asfaltoitiin NCC Roads Oy:n toimesta.¹³⁵

2-talon alakerta oli alun perin remontoitu, että sinne tulisi vuokralle hoitokotia pyörittävä yritys. Alkuvuodesta 2008 Palvelukoti Siilinhelmi Oy:n edustajat vierailivatkin 2-talon alakerrassa, mutta koska kyseisen talon asunnot oli jo saatu vuokrattua kokonaan, lukuun ottamatta yhtä asuntoa. Yhdistys teki päätöksen, että 2-talon alakertaa ei vuokrattaisi ulkopuolisille yrityksille. Kuitenkin alkuvuodesta 2009 yhdistys ja Tuusniemen kunta keskustelivat, että kunta haluaisi sijoittaa 2-talon alakertaan Tuusniemen palvelukeskuksen asukkaita. Tämän asian käsittely tulisi kuitenkin lykkäytymään vuodelle 2010. Vuosi 2009 oli yhdistyksen 40-vuotisjuhlavuosi ja yhdistys järjestikin kyseisen vuoden lopussa vuosijuhlat. Vuosijuhlien ohjelmassa oli muun muassa kahvitarjoilu, musiikkiesitys ja juhlapuhe. Kuitenkin vuoden 2009 loppu oli yhdistykselle surunaikaa, kun yhdistyksen johtokunnan pitkäaikainen puheenjohtaja Lauri Vartiainen menehtyi. Uudeksi johtokunnan puheenjohtajaksi tuli entinen varapuheenjohtaja Markku Tiilikainen.¹³⁶

Kesällä 2010 2-talon alakerran yhteisiin tiloihin asennettiin valvontakamerat. Kamerat asennettiin Tuusniemen kunnan kustannuksella ja niiden tarkoituksena oli valmistaa asukkaiden turvallisuus. Kameroiden seuranta suoritettaisiin kunnan kotipalvelun tiloista palvelukeskuksesta., 2-talon asukkaiden turvallisuus puhutti myös vuoden 2011 lopussa, kun Pohjois-Savon

¹³⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 14.8.2007 7§, 30.8.2007 7§, liite 4, 18.9.2007 4§, 9§, 31.1.2008 9§, 16.10.2008 6§, 24.11.2008 4§, 30.6.2009 4§; talousarvioehdotus vuodelle 2008 (pöytäkirja 3.12.2007); toimintakertomus vuodelta 2007 (pöytäkirja 18.3.2008).

¹³⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 13.3.2008 4§, 26.2.2009 6§, 18.11.2009 8-9§, liite 1; Yhdistyksen syyskokouksen 2009 pöytäkirja. 25.11.2009 13§

pelastuslaitos teki palotarkastuksen kyseisiin tiloihin. Palotarkastuksesta tuli huomautettavaa ja pelastuslaitos vaatikin, että 2-taloon laaditaan poistumisturvallisuusselvitys, sillä 2-talon asukkaiden toimintakyky havaita onnettomuus on heikentynyt ja omatoiminen poistuminen on vaikeaa ja jopa mahdotonta, lisäksi palovaroitin järjestelmä ei ollut riittävä, sillä siitä ei lähde tietoa minnekään. Pelastuslaitos vaati myös yhdistystä tekemään pelastussuunnitelman, korjaamaan epäkuntoiset palo-ovet. lisäksi henkilökunnalle tulisi järjestää turvallisuuskoulutusta. Yhdistys ryhtyiikin tarvittaviin toimenpiteisiin.¹³⁷

Vuosina 2013 ja 2014 yhdistys keskittyi yhdistyksen normaaliin toimintaan, eikä suurempia investointeja tehty. Yhdistys keskittyi remontoimaan asuntoja muuttojen yhteydessä, mikäli ne olivat sen tarpeessa. Myös asuntojen kylpyhuoneiden kunnostusta jatkettiin sitä mukaan, kun asunnot vapautuivat. Vuonna 2013 yhdistys ryhtyi valmistelemaan sääntöjen muutosta ja keuhällä 2014 patentti- ja rekisterihallitus hyväksyi yhdistyksen uudet säännöt. Sääntömuutoksen myötä Tuusniemen Seudun Vanhustenkotiyhdistyksen nimi muuttui Tuusniemen Vanhustenkotiyhdistykseksi. Lisäksi yhdistyksen johtokunnan nimi muuttui hallitukseksi ja isännöitsijän titteli muuttui toiminnanjohtajaksi.¹³⁸ Lisäksi vuonna 2014 yhdistys päätti pyytää Pohjois-Savon Isännöinti Oy:ltä tarjousta yhdistyksen kirjanpidon hoidosta.¹³⁹ Pohjois-Savon Isännöinti Oy tarjoutuikin hoitamaan yhdistyksen kirjanpitoa hintaan 1800 euroa vuodessa + arvolisävero. Yhdistys päätti hyväksyä tarjouksen ja POS-isännöinti alkoi hoitamaan kirjanpitoa 1.1.2015 alkaen.¹⁴⁰

Vuosi 2015 oli yhdistyksen osalta hiljainen, asuntojen ja rakennusten kunnostusta muuttojen yhteydessä jatkettiin. Vuosien 2016 ja 2017 toiminta yhdistyksen osalta oli pitkälti samanaista, kuin vuonna 2015, eli asuntojen ja rakennusten kunnostusta muuttojen yhteydessä jatkettiin. Vuoden 2011 alussa Tuusniemen kunta päätti perustaa asumisen ja asumisympäristön

¹³⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 25.5.2010 4§, 15.7.2010 4§, 14.3.2012 10§. Liite 4.

¹³⁸ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Hallituksen pöytäkirjat. 23.11.2015 7§.

¹³⁹ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Hallituksen pöytäkirjat. 18.11.2014 7§.

¹⁴⁰ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 23.11.2015 7§, 18.11.2014 7§, 22.4.2015 9§; toimintakertomus vuodelta 2013 (pöytäkirja 30.4.2013); toimintakertomus vuodelta 2014 (pöytäkirja 22.4.2015)

kehittämistyöryhmän. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistystä työryhmässä edustivat yhdistyksen puheenjohtaja Markku Tiilikainen ja yhdistyksen toiminnanjohtaja Jouko Korhonen. Lisäksi yhdistys päätti lähettää verohallinnolle oikaisuvaatimuksen vuoden 2017 kiinteistöveron osalta. Verohallinto ei pitänyt yhdistyksen toimintaa yleishyödyllisenä toimijana ja näin ollen kiinteistövero kiinteistöistä tulisi maksaa kiinteistövero. Oikaisuvaatimuksessa vaadittiin kiinteistöveron poistoa, mutta oikaisuvaatimusta ei hyväksytty.¹⁴¹

2-talon (yläkerran eteläpuolisten) ikkunoiden uusimista oli jo pitkään¹⁴² mietitty yhdistyksen toimesta ja vihdoin loppukesästä 2018 yhdistyksen hallitus valtuutti toiminnanjohtajan hoitamaan tarjouspyyntöjen lähettämisen alan urakoitsijoille. Yhdistys sai tarjoukset ikkunoiden uusimisesta kolmelta toimijalta. Hallitus tuli siihen tulokseen, että tarjoushinnat mahdollistavat koko 2-talon yläkerran ikkunoiden uusimisen. Ikkunaurakka päätettiin antaa Karelia-Ikkuna Oy:lle, joka oli toimittanut halvimman tarjouksen 27 050,00 euroa. 2-talon yläkerran ikkunat uusittiin vuoden 2018 aikana. Vuoden 2019 talousarvioon oli kirjattu 1-talon ikkunaremontti. Remontti tulisi sisältämään 1-talon kaikkien ikkunoiden vaihdon ja parvekkeiden ulkovoien vaihdon. Yhdistys sai tarjoukset kolmelta urakoitsijalta ja yhdistys päätti antaa remontin Karelia Ikkuna Oy:lle, jonka tarjous oli halvin 50 346,00 euroa. Lisäksi yhdistyksellä oli hyvät kokemukset saman yrityksen tekemästä ikkunaremontista 2-taloon. Ikkunaremontti päätettiin toteuttaa kahdessa osassa, siten, että urakan ensimmäinen osa toteutetaan syyskesällä 2019 ja toinen osa kesällä 2020. Vuosi 2019 oli yhdistyksen 50. juhlavuosi. Vuosijuhlan kunniaksi yhdistys tarjosi lounaan yhdistyksen nykyisille jäsenille, yhdistyksen hallituksen nykyisille ja entisille jäsenille ja kotipalvelun työvuorossa oleville jäsenille. Vuonna 2019 yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja vaihtui ja uudeksi puheenjohtajaksi tuli Toivo Tirkkonen.¹⁴³

¹⁴¹ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 17.4.2018, 29.8.2018 6§; toimintakertomus vuodelta 2015 (pöytäkirja 14.6.2016); toimintakertomus vuodelta 2016 (pöytäkirja 17.5.2017); toimintakertomus vuodelta 2017 (17.4.2018); Verohallinto, selvityspyyntö, kiinteistöverotuksen oikaisuvaatimus (pöytäkirja 19.1.2018).

¹⁴² Ensimmäinen maininta asiasta: Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, vahvistettu toimintasuunnitelma vuodelle 2014. 12.11.2013.

¹⁴³ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 29.8.2018 6§, 13.9.2018 6§, 22.8.2018 5§; toimintakertomus vuodelta 2018 (pöytäkirja 16.4.2019); toimintakertomus vuodelta 2019 (pöytäkirja 28.5.2020); "Yhdistys" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys ry:n verkkosivu. Luettu 18.9.2023.

<https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>

5.6 Juhlavuosisista koronaan

Vuosi 2019 oli yhdistyksen juhluvuosi, sillä Tuusniemen Vanhustenkotiyhdistyksen perustamisesta tuli 50 vuotta. Kuitenkaan vuosi 2019 ei ollut pelkkää juhlaa, sillä myös Covid19-virus vaikutti yhdistyksen toimintaan. Koska suurin osa yhdistyksen jäsenistä oli yli 70-vuotiaita, päätettiin yhdistyksen vuoden kevätkokousta lykätä vuoden 2020 kesään. Kyseinen kevätkokous pidettiin vasta 12.8.2020. Vuoden 2020 talousarvioon 2020 oli varattu varat 1-talon kattilahuoneen putkiremonttiin ja 2- ja 3-talojen kerhohuoneiden kalusteiden hankkimiseen. Yhdistyksen hallitus kuitenkin teki päätöksen, että kyseiset varat tullaan käyttämään 1- ja 2-talojen vesikattojen räystäiden korjaamiseen. Yhdistys lähestyikin kattoremontin osalta alan toimijoita ja sai tarjoukset kattoremontista kahdelta yritykseltä. Yhdistys päätti antaa kattoremontin Kattotutka Oy:lle. 1- ja 2-talojen räystäiden korjaustyöt aloitettiin vuoden 2020 lopussa ja ne valmistuivat kesään 2021 mennessä.¹⁴⁴

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys päätti teettää myös 3- ja 4-talojen vesikatton kunnostus, lisäksi jo ennen kunnostuksen valmistumista yhdistys kävi alustavia keskusteluja Tuusniemen Osuuspankin kanssa 3- ja 4-talon kattoremonttiin tarkoitetusta pankkilainasta. Yhdistys arvioi, että tarvitsisi lainaa remonttiin 150 000 – 200 000 euroa. Kunnostuksen valmistuttua yhdistyksen hallitus päätti varata vuoden 2022 talousarvioon 100 000 euroa 4-talon vesikaton korjaukseen, korjauksen kulut oli tarkoitus kattaa lainarahalla. 3-talon vesikaton osalta päätöksiä ei vielä tässä vaiheessa tehty. 4-talon vesikaton korjaustyö eteni, kun yhdistys lähetti tarjouspyynnöt kolmelle suunnittelutoimistolle vesikaton korjauksen suunnittelutyöstä. Suunnittelutyö päätettiin antaa Rakennusinsinööri-toimisto Asko Tiihonen Ky:lle, jonka tarjous 4092,00 euroa oli halvin tarjous.¹⁴⁵

Suunnittelutyön yhteydessä tehtiin myös kustannusarvio 4-talon vesikaton korjaamisesta ja kustannusarvioksi tuli 140 600 euroa, mikä ylitti reilusti alun perin remonttiin varatun

¹⁴⁴ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 28.5.2020 8§, 23.11.2020 9§; yhdistyksen kevätkokouksen 2020 pöytäkirja 12.8.2020; toimintakertomus vuodelta 2020 (pöytäkirja 27.4.2021).

¹⁴⁵ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 19.10.2021. 6-8§, 23.11.2021 5§, 24.5.2022 9§.

summan 100 000 euroa. Yhdistyksen hallitus päättikin valtuuttaa toiminnanjohtaja keskustelemaan suunnittelijan kanssa, että miten korjauskustannuksia saataisiin pudotettua lähemmäksi arviota. 4-talon vesikaton remontista lähetettiin tarjouspyynnöt 11 urakoitsijalle. Tarjoukset urakasta jätti viisi toimijaa. Yhdistys päätti valita urakoitsijaksi 4-talon vesikaton korjaukseen Savon Rakennuspelti / Rakennusliike Koponen Oy:n, jonka tarjous 117 640 euroa oli halvin tarjous. Samalla yhdistys päätti hakea Tuusniemen Osuuspankista lainaa 150 000 euroa. 4-talon vesikaton korjauksen on tarkoitus valmistua keväällä 2023.¹⁴⁶

5.7 Yhdistyksen toimijat ja yhteistyökumppanit

Tässä luvussa esittelen yhdistyksen tärkeimmät johtohenkilöt, joiden listaus löytyy myös raportin lopusta (liite 1). Lisäksi esittelen yhdistyksen tärkeimmät kumppanit. Olemassaolonsa aikana Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys on tehnyt paljon yhteistyötä eri tahojen aikana ja sen toimintaan on osallistunut suuri määrä ihmisiä. Vaikka yhdistys on kohta jo 55-vuotias, niin kuitenkin yhdistyksen johtokunnan/hallituksen puheenjohtajia yhdistyksellä on ollut vain kolme. Ensimmäinen puheenjohtaja oli Lauri Vartiainen, joka toimi yhdistyksen puheenjohtajana aina yhdistyksen perustamisesta vuodesta 1969 vuoteen 2009 asti eli yhteensä 40 vuoden ajan. Seuraavana puheenjohtaja toimi kymmenen vuoden ajan Markku Tiilikainen, joka oli aiemmin toiminut varapuheenjohtajana. Vuodesta 2019 alkaen yhdistyksen puheenjohtajana on toiminut Toivo Tirkkonen.¹⁴⁷

Varapuheenjohtajia yhdistyksellä on ollut myös kolme. Lauri Happonen on ollut mukana yhdistyksen toiminnassa yhdistyksen perustamisesta alkaen. Hän on toiminut yhdistyksen varapuheenjohtajana yhdistyksen perustamisesta lähtien. Vuonna 2008 Lauri Happonen jättäytyi pois yhdistyksen johtokunnasta ja hänestä tehtiin yhdistyksen kunniajäsen. Uudeksi varapuheenjohtajaksi Markku Tiilikainen, joka toimi pestissä vuoden, ennen kuin hänestä tuli

¹⁴⁶ Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys, hallituksen pöytäkirjat 28.6.2022 6§, 28.7.2022 23§, 22.11.2022 36§.

¹⁴⁷ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, yhdistyksen syyskokouksen 2009 pöytäkirja 25.11.2009.

puheenjohtaja. Vuosina 2009 – 2012 yhdistyksellä ei ollut virallista puheenjohtajaa, mutta vuodesta 2012 alkaen varapuheenjohtajana on toiminut Tauno Lempinen.¹⁴⁸

Yhdistyksessä on ollut myös toimintansa aikana sihteeri, jonka nimitys on myöhemmin vaihtunut isännöitsijäksi ja myöhemmin toiminnanjohtajaksi. Tässä tehtävässä on toiminut seitsemän henkilöä ja ensimmäinen henkilö tässä tehtävässä oli Elli Pennanen, joka toimi yhdistyksen sihteerinä vuosina 1971 – 1979. Nykyinen toiminnanjohtaja Jouko Korhonen on toiminut tehtävässään vuodesta 1998 alkaen. Toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluu yhdistyksen juoksevien asioiden hoitaminen, esimerkiksi uusien vuokrasopimusten tekeminen uusien vuokralaisten kanssa.¹⁴⁹

Yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista on luonnollisesti ollut Tuusniemen kunta. Avustusta yhdistys on saanut eniten Raha-automaattiyhdistykseltä, ja lainaa yhdistys on saanut asuntohallitukselta ja paikallisista pankeista. Asuntojen rakennuttamisessa yhdistys on hyödyntänyt paikallisia toimijoita tai toimijoita, joiden kotipaikka on ollut lähikunnissa

¹⁴⁸ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, toimintakertomus vuodelta 1971 (pöytäkirja 21.3.1972); Yhdistyksen syyskokouksen 2007 pöytäkirja 4.12.2007 13§, toimintakertomus vuodelta 2008 (pöytäkirja 26.2.2009); ylimääräinen yhdistyksen kokous (pöytäkirja 25.10.2012).

¹⁴⁹ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, toimintakertomus vuodelta 1971 (pöytäkirja 21.3.1972); johtokunnan pöytäkirjat 14.6.1978 1§, johtokunnan pöytäkirjat 7.1.1998 4§.

6 Johtopäätökset

Olen tässä pro gradu -tutkielmassa käynyt Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen historiaa, yhdistyksen perustamisesta eli vuodesta 1969 alkaen. Tavoitteena on ollut myös vastata, mikälainen rooli yhdistyksellä on ollut eri aikoina ja kenen kanssa on tehty yhteistyötä. Lisäksi tarkoituksena on ollut selvittää, miten yhdistyksen rahoitus on järjestynyt ja toteutettu. Lisäksi työssä on avattu suomalaisen hyvinvointivaltion muotoutumista ja sosiaalipolitiikan näkökulmasta. Vanhusasumisen historian pääpiirteet on myös käyty läpi 1800-1900-lukujen taitteesta alkaen ja myös kolmannen sektorin roolia yhteiskunnassa on avattu johdanto-osuudessa. Tuusniemen vanhustenkodilla on jo suhteellisen pitkä menneisyys takanaan ja vuosien varrella on tapahtunut paljon muutoksia. Yhdistyksen perustaminen syksyllä 1969 osuu samaan aikaan, kun suuret rakennemuutokset ovat koetelleet Suomea. Vuonna 1969 siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin on ollut ennätyslukemissa, ja muutto maaseudulta kaupunkiin on ollut laajamittaista. Myös Tuusniemen väkiluku on lähtenyt laskuun, kun kunnan väkiluku oli vuonna 1950 noin 7000 asukasta, niin vuoteen 1970 mennessä väkiluku oli tippunut 5500 henkeen. Perustamiskokous ajoittuu myös samoihin aikoihin, kun vanhusten asumiseen on alettu kiinnittämään huomiota yhä etenevissä määrin. Vuonna 1967 asuntohallitus aloitti avustamaan kuntia ja yksityisiä tahoja rakennuttamaan vuokra-asuntoja vanhuksille, ja asuntohallitus onkin ollut tärkeä kumppani Tuusniemen vanhustenkotiyhdistykselle. Myös Kansaneläkelaitoksen antamat lainat vanhusten vuokra-asuntojen rakennuttamista varten olivat kovassa kasvussa 1960-luvun lopussa, ja Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyskin sai lainaa Kelalta 1-taloa varten. Myös Raha-automaattiyhdistys eli RAY on ollut tärkeä yhteistyö taho Tuusniemen vanhustenkotiyhdistykselle, sillä onhan se mukana avustamassa monissa eri yhdistyksen hankkeissa. RAY oli perustettu jo vuonna 1938 ja jo vuonna 1939 se aloitti rahoittamaan vanhainkoteja ja myöhemmin RAY aloitti rahoittamaan myös sosiaalista asumistuotantoa eli myös vanhusten vuokratalojen rakennuttamista.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Lähteenmäki 2003, 84, 175; Räsänen 2000, 81; Vahtola 2017, 359.

Yhdistys on tehnyt paljon yhteistyötä Tuusniemen kunnan kanssa. Yhdistyksen alkuvaiheessa Tuusniemen kunta vuokrasi yhdistykselle tontin vanhustentalon rakentamista varten ja takasi yhdistyksen ottamia pankkilainoja, joilla rahoitettiin rakennuttamista. Varsinkin yhdistyksen alkuvuosina yhdistyksen talous oli tiukoilla. Useampaan otteeseen Tuusniemen kunta antoi anteeksi velkoja, joita yhdistyksellä oli Tuusniemen kunnalle, esimerkiksi vesilaskuja kunta antoi anteeksi tai lykkäsi niiden maksamista myöhemmäksi. Lisäksi Tuusniemen kunta oli sitoutunut kattamaan yhdistykselle toiminnasta aiheutuneet tappiot. Lisäksi, kun Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys teki asukasvalintojaan taloihinsa, lähetettiin nämä asukasvalinnat vielä Tuusniemen kunnan vahvistettavaksi.

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksellä on ollut oma roolinsa Tuusniemen kunnan sosiaalityössä, mutta kuitenkin pääpaino on ollut tarjota vanhuksille edullisia asuntoja ja itse sosiaalityö on jäänyt vähemmälle. Lisäksi tavoitteena on ollut tukea vahvistaa vanhusten henkistä ja fyysistä toimintakykyä ja parantaa heidän sosiaalista asemaansa. Varmasti yhdistys on jo pelkällä olemassaolollaan helpottanut Tuusniemen kunnan vanhuspalvelujen kotihoidon toimintaa. Yhdistyksen talot sijaitsevat Tuusniemen taajamassa ja näin ollen niissä asuvat vanhuksat asuvat lähekkäin. Vanhusten asuessa Tuusniemen taajamassa, ei vanhusten kotihoidon työntekijöiden tarvitse ajella ympäri kuntaa hoidettavien luo, vaan vanhuksat on helppo hoitaa, koska he asuvat lähekkäin toisiaan. Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksellä on ollut projekteja, kuten aiemmin mainittu ilta- ja yöhoitoprojekti, joka on tukenut kunnan sosiaalityötä ja jota on toteutettu yhteistyössä Tuusniemen kunnan kanssa, mutta painopiste on ollut vuokra-asuntojen tarjoaminen vanhuksille.

On mielenkiintoista pohtia, miten Tuusniemen kunta olisi kehittynyt vuosikymmenien varrella ilman yhdistystä. Olisiko kunnassa vähemmän asukkaita, koska asuntoja ei olisi tarjolla niin paljoa kuin nykyisin vai olisiko Tuusniemen kunnan pitänyt käyttää enemmän rahaa rakennuttaakseen omia vuokra-asuntoja nykyistä enemmän. Arvioin, että yhdistyksen olemassaolo on ollut kunnalle positiivinen asia myös rahallisesti. Varmasti kunta on päässyt halvemmalla tuemalla rahallisesti yhdistyksen toimintaa, kuin joutumalla itse rakennuttamaan vuokrataloja. Arvioisin, että kunnassa toimineet- ja toimivat yrittäjät ovat hyötyneet suorasti ja epäsuorasti

yhdistyksen olemassaolosta. Ensinnäkin yhdistys on toteuttanut hankkeitaan paikallisyrittäjien voimin, ja yhdistyksen vuokralaiset käyttävät paikallisten yritysten palveluja.

Pohtiessani minkälaista Tuusniemen kunnan vanhustenhuolto olisi ollut ilman yhdistystä, törmäsin niin moneen erilaiseen muuttujaa, että sitä on vaikea pohtia. Kaikki olisi riippunut Tuusniemen kunnan omista toimenpiteistä. Tässä taas voidaan arvioida, olisiko kunta itse rakennuttanut vuokrataloja vanhuksille, vai olisiko suurempi osa vanhuksista vanhainkodissa. Voidaan jopa pohtia, olisiko Tuusniemen kunnalla edellytyksiä toimia itsenäisenä kuntana ilman Tuusniemen vanhustenkotiyhdistystä.

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys vuokraa asuntoja, joten vuokratulot ovat isossa roolissa liittyen yhdistyksen rahoitukseen ja suurin osa yhdistyksen rahoituksesta tulee vuokratuloista. Aiemmin, kun vielä uusia taloja rakennettiin, on yhdistys saanut avustusta esimerkiksi Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY). Lainaa talojen rakennuttamiseen on saatu Kelalta ja asuntohallitukselta. Myös paikalliset pankit, kuten Tuusniemen Osuuspankki on rahoittanut yhdistyksen toimintaa pankkilainoilla. Kuten aiemmassa tekstissä mainitsinkin on avustusten ja lainojen osuus ollut suurempaa yhdistyksen alkuaikoina, kun taloja on rakennettu ja on tehty isompia remontteja.

Yhdistyksen toiminta heijastelee varsin hyvin isompaa vanhusasumisen muutoksen kokonaiskuvaa. Yhdistys nimittäin perustettiin samoihin aikoihin, kun RAY eli raha-automaattiyhdistys alkoi rahoittamaan sosiaalista asuntotuotantoa yhä laajemmin. Lisäksi samoihin aikoihin yhdistyksen perustamisen aikana vanhusten määrä Suomessa on kasvanut ja samoihin aikoihin on alkanut laajamittainen muutto maalta kaupunkeihin. Kun aiemmin lapset olivat huolehtineet ikääntyvistä vanhemmistaan, enää se ei välttämättä ollut mahdollista, koska perheenjäsenet eivät enää välttämättä asuneet niin lähellä toisiaan. Kyseenalaista on myös, kuinka hyvin vanhuksat pärjäsivät omissa asunnoissaan, varsinkin jos palvelut olivat kaukana. 1990-luvulle tultaessa vallitsevaksi ajatustavaksi tuli, että huonokuntoiset vanhuksat haluavat asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Näin ollen tavoitteeksi tuli kehittää avopalveluja ja

kotipalvelua ja vähentää laitospaikkoja. Myös Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys seurasi tätä trendiä, aloittamalla 3-talon asuntojen remontoimisen palveluasunnoiksi vuodesta 1997 alkaen.¹⁵¹

Tämä pro gradu -työ oli Case-tutkimus, jonka tarkoituksena oli esimerkin avulla selvittää kolmannen sektorin roolia kuntien sosiaalityössä. Tutustuttuani Tuusniemen Vanhustenkotiyhdistyksen toimintaan ja historiaan tulin itse siihen tulokseen, että yhdistyksellä on ollut varsin iso rooli Tuusniemen kunnan sosiaalityössä. Voidaankin siis vain pohtia, millainen rooli kolmannen sektorin toimijoilla on muissa kunnissa. Jos aktiivisia kansalaisia löytyy kunnasta tarpeeksi, niin arvioisin, että varsinkin pienemmissä kunnissa kolmannella sektorilla on tärkeä rooli sosiaalipalvelujen täydentäjänä ja myös Ritva Pihlajan teos *kolmas sektori maaseutukunnissa* tukee tätä väittämää. Teoksen mukaan maaseutukunnilla oli vuonna 2010 37 ostopalvelusopimusta järjestöjen kanssa koskien vanhusten asumista.¹⁵² Arvioisin, että suuremmilla paikkakunnilla taas kolmannen sektorin rooli ei korostu samalla tavalla, kuin pienemmillä paikkakunnilla, sillä varakkaammilla kunnilla on oletettavasti mahdollisuus tarjota itse sosiaalipalveluja.

Kuten tutkimukseni osoittaa sosiaali- ja terveysalan toimijoilla on ollut tärkeä rooli kyseisten palvelujen tuottamisessa vuosikymmenten ajan varsinkin pienemmillä paikkakunnilla ja myös valtio on niitä tukenut. Vuonna 2024 sosiaali- ja terveysalan järjestöille on budjetoitu 383,59 miljoonaa euroa valtionavustuksia niiden toimintaan. Tällä hetkellä toimiva Petteri Orpon hallitus on esittänyt hallitusohjelmassaan leikkauksia sosiaali- ja terveysalan järjestöille jaettaviin valtionavustuksiin. Tavoitteena on leikata kyseisiä avustuksia 100 miljoonalla eurolla vuonna 2027. Viimeisimmässä 16.4.2024 julkaistussa kehysriihessä päätettiin kuitenkin aikaistaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille myönnettävien valtionavustusten leikkaamista. Monet järjestöt ovatkin protestoineet näitä päätöksiä vastaan ja järjestöjen mukaan leikkaaminen niiden

¹⁵¹ Lähteenmäki 2003, 113.

¹⁵² Pihlaja 2010, 39.

toiminnasta ei tuo säästöjä, sillä vastaavasti julkisen palvelujärjestelmän käyttö tulee kasva-
maan.¹⁵³

¹⁵³ "Vahva ja välittävä Suomi" Valtioneuvosto. Luettu 28.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>; "Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025-2028" Valtiovarainministeriö. Luettu 28.4.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165577/VM_2024_29.pdf?sequence=1&isAllowed=y; "Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan 383,59 miljoonaa euroa vuonna 2024" Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 28.4.2024. <https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysalan-jarjestojen-toimintaan-383-59-miljoonaa-euroa-vuonna-2024>; "Kehysriihen päätökset tänään julki – järjestöjohtajan mielestä alalle ennakoitujen leikkaukset olisivat ihmisille katastrofi" Yle. Luettu 28.4.2024. <https://yle.fi/a/74-20083722>

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet

Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen arkisto, Tuusniemi

Pöytäkirjat 1969-2023

Toimintakertomukset 1969-2023

Toimintasuunnitelmat 1969-2023

Avustuspäätökset 1969-2023

Otteet Tuusniemen kunnan asiakirjoista 1969-2023

Muut asiakirjat 1969-2023

Haastattelut

Happonen, Lauri, Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen pitkäaikainen entinen varapuheenjohtaja, 23.2.2022, Tuusniemellä haastattelijana Antonio Candela. Äänite kirjoittajan hallussa.

Elektroniset lähteet

"Eläkeiän nosto eläkeuudistuksessa 2017 onnistui – Vanhuuseläkkeelle siirtyminen myöhentynyt merkittävästi" STT Viestintäpalvelu Oy. Luettu 7.9.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/eläkeian-nosto-eläkeuudistuksessa-2017-onnistui-vanhuuseläkkeelle-siirtyminen-myöhentynyt-merkittavasti?publisherId=1634&releaseId=69963178>

"Eläkeuudistus 2017" Eläketurvakeskus. Luettu 7.9.2023. <<https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/eläkeuudistukset/aiemmat-uudistukset/eläkeuudistus-2017/>>

"Eläkeuudistus 2017" Keva. Luettu 12.9.2023. <https://www.keva.fi/henkiloasiakkaalle/tietoa-elakkeista/eläkeuudistus/>

"Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa" Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Luettu 24.3.2024. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

"Info" Tuusniemen kunnan verkkosivu. Luettu 1.3.2022. <https://www.tuusniemi.fi/info>
Jouko Korhosen sähköpostikirje Kimmo Katajalalle 27.4.2021.

"Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025-2028" Valtiovarainministeriö. Luettu 28.4.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165577/VM_2024_29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

"Järjestöt ja yhdistykset osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää" Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 21.3.2023. <https://stm.fi/jarjestot-ja-yhdistykset>

"Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, kolmas sektori. Jyväskylän yliopisto. Luettu 1.2.2023. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>

"Kehysriihen päätökset tänään julki – järjestöjohtajan mielestä alalle ennakoitujen leikkaukset olisivat ihmisille katastrofi" Yle. Luettu 28.4.2024. <https://yle.fi/a/74-20083722>

"Kuntien avainluvut" Tilastokeskus. Luettu 1.3.2022. <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=857&active2=SSS>

Laatunen, Reijo. Aikasarjoista 1970 – 1999. Eläketurvakeskuksen katsauksia 2000:5. Eläketurvakeskus. Luettu 20.4.2024. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129192/Aikasarjoista19701999.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

"Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi" Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 13.1.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69933/ISBN_978-952-00-3415-3.pdf

"Laki sosiaali- ja terveyshuollon järjestämisestä 29.6.2021/612" Finlex. Luettu 21.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210612>

"Rahanarvonmuunnin" Tilastokeskus. Luettu 23.2.2022. <https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html>

"Sairaanhoitopiiri" Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. Luettu 1.3.2022. <https://www.psshp.fi/sairaanhoitopiiri>

"Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/130" Finlex. Luettu 21.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P14>

"Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan 383,59 miljoonaa euroa vuonna 2024" Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 28.4.2024. <https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysalan-jarjestojen-toimintaan-383-59-miljoonaa-euroa-vuonna-2024>

"Sosiaalipalvelut" Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 21.3.2023. <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>

”Sote-uudistus” Valtioneuvosto. Luettu 29.3.2023. <https://soteuudistus.fi/mika-on-hyvinvointi-alue>

”Suomen sosiaaliturva” Kela. Luettu 21.9.2023. <<https://www.kela.fi/suomen-sosiaaliturva>>
 ”Toiminta ja tehtävät” Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. Luettu 1.3.2022.
<https://www.pssh.fi/sairaanhoitopiiri/toiminta-ja-tehtavat>

”Toinen jalka maaseudulla, toinen kaupungissa – Suomineito vuonna 1956” Yle. Luettu 5.12.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/13/toinen-jalka-maaseudulla-toinen-kaupungissa-suomineito-vuonna-1956>

”Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023” Valtioneuvosto. Luettu 28.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vuori, Jaana 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Luettu 4.12.2021.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

”Yhdistys” Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Luettu 24.3.2024. <https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>

Tutkimuskirjallisuus

Andersson, Sirpa 2007. Palveluasuntoja ikäihmisille: Palveluasumisen nykytilanne ja tuleva tarve. Stakesin raportteja 14/2007. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75684/R14-2007-VERKKO.pdf?sequence=1>

Hiilamo, Heikki & Niemelä, Heikki & Pykälä, Pertti & Riihelä, Marja & Vanne, Reijo 2012. Sosiaaliturva ja elämänvaiheet: Suomen sosiaaliturvan kehitys esimerkkien ja tilastojen valossa. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.

Katajala, Kimmo 1990. Historiikinkirjoittajan opas. Suomen historiallinen seura, suomalaisen kirjallisuuden seura, Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kinnunen, Petri & Laitinen Raimo 1999. Näkymätön kolmas sektori. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Helsinki.

Jaakkola, Jouko & Pulma, Panu & Satka, Mirja & Urponen, Kyösti 1994. Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva: Suomalaisen sosiaalisen turvan historia. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

- Lähteenmäki, Maria 2003. Koteja vanhuksille. Kainuun Sanomat Oy, Kajaani.
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori, yhteistyön uudet muodot. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- Pihlaja, Ritva 2010. Julkaisuja 19, kolmas sektori maaseutukunnissa. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Helsinki.
- Rosengren, Pirjo & Törrönen, Anneliina & Iso-Markku, Perttu 2018. Yhdistystoiminnan avaimet. Kansan sivistystyönliitto ry. Keuruun Laatupaino, Keuruu.
- Räsänen, Matti 2000. Tuusniemen pitäjänkirja. Tuusniemen kotiseutuyhdistys ry, historiatoimikunta, Pieksämäki.
- Räsänen, Riitta 2011. Ikääntyneiden asiakkaiden elämänlaatu ympärivuorokautisessa hoivassa sekä hoivan ja johtamisen laadun merkitys sille. Väitöskirja, Lapin yliopisto. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61722/R%C3%A4s%C3%A4nen_Riitta_DORIA.pdf?sequence=4
- Saari, Juho 2020. Samassa veneessä: hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa. Docendo, Jyväskylä.
- Saari, Juho 2020. Samassa veneessä: hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa (Epub-versio). Docendo. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523820371>
- Tynjälä, Päivi 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja Kasvatus 22.
- Vahtola, Jouko 2017. Suomen historia kivikaudesta 2000-luvulle. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
- Välikangas, Katariina 2006. Kuntien toiminta ikääntyneiden kotona asumisen ja palvelujen kehittämisessä. Suomen Ympäristö 21/2006, ympäristöministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Yhdistyksen keskeiset toimijat

Johtokunnan/hallituksen puheenjohtajat¹⁵⁴:

Lauri Vartiainen 1969 – 2009

Markku Tiilikainen 2009 - 2019

Toivo Tirkkonen 2019 - jatkuu

Johtokunnan/hallituksen puheenjohtajat¹⁵⁵:

Lauri Happonen 1969 – 2008

Markku Tiilikainen 2008 - 2009

2009 -2012 varapuheenjohtajasta ei mainintaa

Tauno Lempinen 2012- jatkuu

Yhdistyksen sihteerit/isännöitsijät/toiminnanjohtajat¹⁵⁶:

Elli Pennanen 1971 – 1979

Hilkka Tiilikainen 1979 - 1980

Taina Sollo 1980 - 1981

August Pöyhönen 1981 - 1982

Jaakko Kruus 1982 - 1986

Viljo Antikainen 1987 - 1997

Jouko Korhonen 1998 - jatkuu

¹⁵⁴ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, yhdistyksen syyskokouksen 2009 pöytäkirja. 25.11.2009; "Yhdistys" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Luettu 24.3.2024. <<https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>>

¹⁵⁵ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, toimintakertomus vuodelta 1971 (pöytäkirja 21.3.1972); Yhdistyksen syyskokouksen 2007 pöytäkirja 4.12.2007 13§; Toimintakertomus vuodelta 2008 (pöytäkirja 26.2.2009); Ylimääräinen yhdistyksen kokous (pöytäkirja 25.10.2012); "Yhdistys" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Luettu 24.3.2024. <<https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>>;

¹⁵⁶ Tuusniemen seudun vanhustenkotiyhdistys, johtokunnan pöytäkirjat 14.6.1979 1§, 28.7.1980, 7.10.1980 7§, 26.10.1981 4§, 31.8.1981 8§, 8.11.1982, 26.11.1986 72§, 9.1.1987 3§, 7.1.1998 4§; toimintakertomus vuodelta 1971 (pöytäkirja 21.3.1972); "Yhdistys" Tuusniemen vanhustenkotiyhdistys. Luettu 24.3.2024. <https://www.tuusniemenvky.fi/p/saannot.html>